STADSFJÄRDSSTRÅKET

EN FRILUFTSLED RUNT SÖDRA STADSFJÄRDEN I VASA

2012

Miina Ant-Wuorinen

Pärmbilder
bakgrundsbild: Vasa stad 2011
flygbild: Salo 2011
övriga bilder: Miina Ant-Wuorinen

SAMMANDRAG

Planen uppgjord av:	Miina Ant-Wuorinen
Arbetets namn:	Stadsfjärdsstråket – en friluftsled runt Södra Stadsfjärden i Vasa
Datum:	26.11.2012
Antalet sidor (beskrivning + bilagor):	95 + 1 s.
Professur:	Landskapsplanering och byggande
Professurkod:	MA-94
Övervakare av arbetet:	Professor Jyrki Sinkkilä
Arbetshandledare:	Landskapsarkitekt Christine Bonn
Nyckelord:	Friluftsled, Vasa

Planen för en friluftsled runt Södra Stadsfjärden i Vasa förverkligar de nationella mål för områdesanvändningen som går ut på att främja natur- och kulturturismen och den kommer att förbättra lättrafikförhållandena i enlighet med Vasa generalplan 2030. Behovet av en rutt kring Södra Stadsfjärden har också beaktats på landskapsnivå. Planeringsområdet omfattar ca 30 km2 och finns på Vasa stads och Korsholms kommuns områden.

Södra Stadsfjärden i Vasa och dess omgivning är en mångsidig friluftsmiljö, som erbjuder outnyttjade möjligheter till såväl natur- och kulturturism som motion. Landhöjningen i området är verkligt snabb globalt sett. Stadsfjärden och dess stränder erbjuder därmed en förstklassig miljö för observation av denna process. Den nuvarande friluftsleden är emellertid osammanhängande och att promenera runt fjärden är inte möjligt.

Största delen av planeringsområdet består av jord- och skogsbruksdominerat område. Invid rutten finns också många specialobjekt. Vasa strandparkzon, som hör till de bebyggda kulturmiljöerna av riksintresse, sträcker sig från stadsstranden till Sandviksparken. På Batteriuddens fornminnesområde finns lämningar av krigsutrustning från Krimkriget. I området Risö finns ett fågelskyddsområde som hör till Södra Stadsfjärden - Söderfjärden - Öjens Natura 2000-område. Där finns också lämningar från en tid då området var i arméns användning. Samtidigt finns det avsnitt på området där stora förändringar är att vänta inom den närmaste framtiden i fråga om markanvändningen. Väster om Södra Stadsfjärden på Myrgrundet har nya bostadsområden planlagts. Vid Vasklotstranden placeras överskotts-massor som en ny strandparkzon och Sunnanvik avstjälpningsplats håller på att ändras till ett grönområde.

I detta arbete har friluftsleden undersökts som en helhet men även olika delområden av den. En översiktsplan som preciserar generalplanen har gjorts upp om utvecklandet av friluftsledsnätet. I planen har också den process som krävs för anläggandet av friluftsleden presenterats, såsom en friluftsledsförrättning och markanvändningsavtal. På basis av översiktsplanen har det delområde av friluftsleden valts som föreslås bli genomfört först och närmare planer för det har gjorts upp.

I översiktsplanens allmänna del är det centrala att friluftsleden är obruten och anpassas till miljön, som dels är dynamisk och dels bör värnas om. Anvisningar har getts för placeringen av anordningar, möbler och utrustning i anslutning till friluftsleden och även om deras egenskaper.

I översiktsplanens delplaner har de olika områdenas gynnsamma särdrag och åtgärder som förstärker dem presen-terats. De nya rutterna har dragits så att den som promenerar där leds igenom en variationsrik omgivning. Invid friluftsleden öppnas vyer mot landhöjningsstrandens landskap, kulturhistoriska lämningar lyfts fram ur växtligheten och växtlighetszoner i olika skikt utvecklas i anslutning till funktioner som är ogynnsamma för friluftsliv. En central faktor som ska förbättra friluftsleden är utvecklande av den och dess närmiljö i gränspunkterna mellan områden som är i olika användning och områden som förvaltas av olika instanser.

I preciseringen av översiktsplanen har fokuserats på strandområdet i Sunnanvik, där rester av villabebyggelse från 1800-talet och Sunnanvikens fyllnadsbacke finns, fyllnadsbacken kommer att vara en ny betydelsefull del av grönområdesnätet i Vasa. I planerna har friluftsledens sträckning ytterligare preciserats. Olika anordningar har planerats på området, såsom en bryggrutt i trä vid stranden i Sunnanvik och ett utsiktstorn samt pausplatser på utfyllnadsbacken. Från utsiktstornet öppnar sig mäktiga landskap mot Södra Stadsfjärden och fågelskyddsområdet. Vid utformningen av träkonstruktionerna har avskalade och stilrena former använts som motvikt till områdets kulturmiljö och naturens utsvävande rika variationer.

ABSTRACT

Author:	Miina Ant-Wuorinen
Title:	The Bay Tour - The Outdoor Recreation Route System Around The Eteläinen Kaupunginselkä Bay in The City of Vaasa
Date:	26.11.2012
Pages (report + appendix):	95 + 1s.
Academic Chair:	Landscape design
Chair Code:	MA-94
Supervisor:	Professor Jyrki Sinkkilä
Instructor:	Landscape architect Christine Bonn
Keywords:	Outdoor recreation route system, Vaasa

To promote recreational use of the natural environment, nature tourism and cultural tourism form important targets for National land use. Promoting pedestrian and bicycle traffic is one of the essential aims of the master plan 2030 for the City of Vaasa. This master´s thesis proposes a plan for the outdoor recreation route system located along the Eteläinen Kaupunginselkä Bay in the City of Vaasa. The need for a route around the bay is taken into account in the land use planning at both municipal and regional. The route system extends over an area larger than 30 square kilometres, situated within the city of Vaasa and the municipality of Mustasaari.

The Eteläinen Kaupunginselkä Bay and its waterfronts form a diverse recreational environment, providing unused opportunities for not only tourism but also physical exercise. The uplifting of the landmass in this area is one of the most notably rapid in the world. The bay and it`s waterfronts provide a high-quality environment for observing this prosess. However, the current route system is uneven, thus preventing traffic from circulating the bay.

The main land use in the studied area are under agriculture and forestry. The route offers many sights of interest. The waterfront park area constitutes a cultural environment of national importance that extends from the shore of the city of Vaasa to Hietalahti Park. The Patteriniemi area contains relics from the Krim war. The Risö area comprises a nature reserve with rare birds. The area also contains remnants from the time when the Finnish army was quartered there. On the other hand, the land use in some parts of the area are also expected to undergo notable change in the near future. New housing areas are planned for the Myrgrund area in the western side of the bay. New landfill areas are being created along the Vaskiluoto shore to form a new park zone between industry, hotel and playground areas near the bay. The former Suvilahti rubbish dump will be transformed into a park area.

In this master´s thesis, the route system is studied as a whole and then divided in to the smaller sectors. A general plan is also developed for establishing the recreational route system and the permit conditions.

In the general plan, the continuity of the route system is fundamental. Also fitting route into the surroundings is essential. The environment is dynamic and under change at some places while needs preserving in others. In this thesis some directions for structure, furniture and equipment have been made.

The new route system is aligned to lead the user through diverse environments. The scale of the routes vary from bikeways more than two metres wide to narrow tracks less than 1.2 metres in width. The scale has been defined in the sub-area plan of general plan, which seeks to preserve the identity of the area. Procedures have also been established to strengthen the characteristics of the area. New vistas have been created to view the landscape of the uplifting ground and waterfronts. Ruins of culturally historic value have been brought into view from under vegetation and soil. New multilayered vegetation zones and groups have been made in those places where current or future land use next to the route is unfavorable to outdoor activities. Linking current routes more smoothly together in the places where two areas in a different use or quarter in charge met rose one of the central issues.

A Focus on a general plan have been made in to the Suvilahti waterfront area, where ruins are located from the villa period in the 19th century. A second more specific plan has been developed for the former rubbish dump in Suvilahti. The plans include a study for the alignment of the route that is even more specific than that offered in the general plan. Plans have also been created for new constructions, such as a wooden deck route along the waterfront and observation tower at the top of the landfill, as well as wide, open vistas overlooking the nature reserve area from the observation tower. Design of the plain wooden structures have been designed to create a contrast between the cultural environment and the rambling diversity of the nature.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

SAMMANDRAG 3
ABSTRACT 3
INLEDNING 6
PROJEKTETS FRAMSKRIDANDE 8
UTGÅNGSPUNKTER FÖR PLANERINGEN 11
PLANERINGSOMRÅDE 13
PLANSITUATION OCH BEHOV AV RUTT 14
MARKÄGOFÖRHÅLLANDEN 17
REKREATIONSANVÄNDNINGENS NULÄGE 19
CENTRALA ÄNDRINGAR SOM PÅVERKAR REKREATIONSANVÄNDNINGEN
PÅ PLANERINGSOMRÅDET 20
LANDSKAPETS STRUKTUR OCH VÄRDEN 21
CENTRALA BEGREPP 26
GRUNDLÄGGANDET AV FRILUFTSLEDEN OCH TILLSTÅNDSPROCESSERNA
I ANSLUTNING TILL DEN 26
ÖVERSIKTSPLAN 29
ALLMÄN DEL.... 30
DELOMRÅDE 1 41
DELOMRÅDE 2 49
DELOMRÅDE 3 57
DELOMRÅDE 4 65
DELOMRÅDE 5 73
PRECISERING AV ÖVERSIKTSPLAN 81
ALLMÄNT 82
SUNNANVIKSSTRANDEN.... 82
BATTERIUDDEN 86
SUNNANVIKS AVSTJÄLPNINGSPLATS 89
AVSLUTNINGSVIS....95
KÄLLOR 96
TRYCKTA KÄLLOR 96
ICKE TRYCKTA KÄLLOR 96
BILAGOR....97

INLEDNING

MÅL FÖR ARBETET

I denna på basis av ett diplomarbete utarbetade rapport har en plan som ska förverkligas på lång sikt utarbetats för en friluftsled kring Södra Stadsfjärden i Vasa.

De nuvarande delarna av friluftsleden används flitigt och framför allt strandrutten mellan centrum och Sunnanvik är verkligt populär (enligt uppgift av Bonn personligen 17.1.2012).

Målet är en obruten, trivsam, trygg, varierande och upplevelserik friluftsled, som skulle vara tillgänglig för allt fler Vasabor och Korsholmare. Friluftsleden ska möjliggöra daglig utevistelse på vägen till och från arbetet och under fritiden samt längre tids utflykter under veckoslut och semestrar. Friluftsleden kunde också erbjuda möjligheter till naturturism vid landhöjningsstranden.

Landskapsmässiga mål för arbetet är identifiering av landskapsvärdena invid friluftsleden, av områdenas identitet och möjligheter samt framhävande av dem med hjälp av landskapsarkitekturen. Målet är också att identifiera natur- och kulturvärden, att finna en balans mellan värnandet om dem och framhävandet av dem.

ARBETSSTRUKTUR OCH -METODER

Arbetet är uppdelat i tre delar. I den första delen presenteras utgångspunkterna för planeringen och behandlas kort de med tanke på planeringen av friluftsleden viktigaste bakgrundsuppgifterna och processerna.

I den andra delen presenteras en översiktsplan över friluftsleden. I översiktsplanen har planeringsområdet delats in i fem delområden, som också tas upp separat.

I den tredje delen har en noggrannare plan gjorts upp för strandområdet och avstjälpningsplatsen i Sunnanvik. De områden som planeras noggrannare finns på delområde 2, som i styrgruppen valdes som föremål för fortsatt bearbetning utgående från översiktsplanen.

Planerna är huvudsakligen baserade på besök i terrängen och kartarbete.

Friluftsleder på stranden invid Södra Stadsfjärden har för stadsstrandens del första gången föreslagits redan i C.A. Setterbergs stadsplan från år 1855.

PROJEKTETS BAKGRUND OCH TIDIGARE PLANER

Också behovet av en friluftsledshelhet kring fjärden har varit känt relativt länge. En friluftsledshelhet har angivits åtminstone i de grundläggande utredningarna om turist- och strövrutter i Vasa län år 1983. Efter det har flera olika instanser gjort översiktsplaner och utkast över en friluftsled men projektet med början i centrum av Vasa har inte framskridit längre än till Sunnanvik på 30 år.

Diplomarbetsskribenten har till sitt förfogande haft en miljööversiktsplan för Södra Stadsfjärden och dess avrinningsområden, i vilken en översiktsplan för friluftsleden ingår (Paunila & Rautamäki 1999), Vaasan Latus skiss över en friluftsled i fjärdens södra del (2009), friluftsledens sträckning enligt Vasa generalplan 2030, friluftsledens sträckning enligt delgeneralplanen för Solf (2011), Vasa detaljplanesammanställning och friluftsledsplanen enligt Sundom byaplan (Andersén m.fl. 2012).

En översiktsplan har nyligen gjorts över lättrafikregleringar vid Vasklotbanken (MA-arkkitehdit 2010) och en miljöplan utgående från den (A-konsult 2011), i det här diplomarbetet har inga ändringar föreslagits i dessa planer.

I de tidigare planerna har fokus funnits på friluftsledens sträckning, och exempelvis dess skala har inte angivits förutom i detaljplanerna och planen för Vasklotbanken. Största delen av den detaljplanlagda strandrutten är redan anlagd och de nya ruttavsnitten på det detaljplanlagda området finns till stor del på områden där det också i övrigt kommer att bli ändringar i fråga om markanvändningen och det finns behov av uppdatering av detaljplanen.

Den översiktsplan som detta diplomarbete resulterat i är till dimensionen sådan att den preciserar generalplanen. Målet med den är att finna en sträckning i stora drag för friluftsleden och att grovt ange friluftsledens dimension och ruttyper.

ÖVERSIKTSPLANENS DIMENSION OCH AVVÄGNINGAR

Av de sträckningar för friluftsleden som har angivits i de gamla planerna har de mest lämpliga valts ut, de har preciserats och ställvis har också nya sträckningar förts fram för att motsvara förändrade förhållanden. Vid valet av sträckning har dess lämplighet i landskapsstrukturen dock avvägts så att det blir så lite olägenheter som möjligt för den nuvarande markanvändningen. Målet har också varit att så mycket som möjligt utnyttja den existerande friluftsleden och att på ett smidigt sätt knyta an den nya friluftsleden till de övriga lederna i omgivningen.

I planen har en del landskapsvårdande åtgärder föreslagits på områden via vilka rutten går. Målet för de här åtgärderna är att förstärka områdets karaktär i önskad riktning och att förbättra friluftserfarenheten. Också processen för anläggande av en friluftsled har tagits med.

PRECISERING AV ÖVERSIKTSPLANEN BETRÄFFANDE SKALA OCH AVVÄGNINGAR

För preciseringen av översiktsplanen har två något olika typer av exempelobjekt valts, Sunnanviksstranden och Sunnanvik avstjälpningsplats. Målet för planen har varit att precisera översiktsplanen på en sådan nivå att det utgående från den är möjligt att göra en förverkligandeplan. I den noggrannare planen har fokuserats på idéer om friluftsledens och de till den anknutna konstruktionernas visuella uttryck.

1855 Strandparkszon med rutt i Setterbergs detaljplan

1950-talet Byggande av Vasklot vägbank
(Vasa stadsplanering 2010 s.93)

1978 Byggande av brobank till Myrgrund
(Vasa stadsplanering 2010 s.91)

1983 Behov av förbindelse i grundutredningen av Vasa läns turist- och strövrutter.

1999 Översiktsplan av Södra Stadsfjärden och dess avrinningsområden

FÖRVERKLIGANDET AV FRILUFTSLEDSNÄTET

Avsikten är att denna friluftsledsplan ska förverkligas på lång sikt. Friluftsledens sträckning har planerats utgående från terräng som är lämplig för den och framtida projekt som är kända. Markägoförhållandena har beaktats så att friluftsleden går på stadens mark när det på ett naturligt sätt rimligen är möjligt. I fråga om de olika delområdena har angivits vilka tillståndsprocesser som krävs för förverkligandet av friluftsleden med nuvarande markägoförhållanden och tillståndspraxis.

Utgående från översiktsplanen har en preliminär tidtabell för förverkligandet gjorts för de olika delarna av friluftsleden. Målet för uppgörandet av tidtabellen har varit att friluftsleden efter vederbörande byggnadsskede knyter an till andra friluftsleder och är lätt att använda också som sådan. Strävan har varit att beakta också andra byggprojekt på området och att förena anläggandet av rutten med dem i mån av möjlighet.

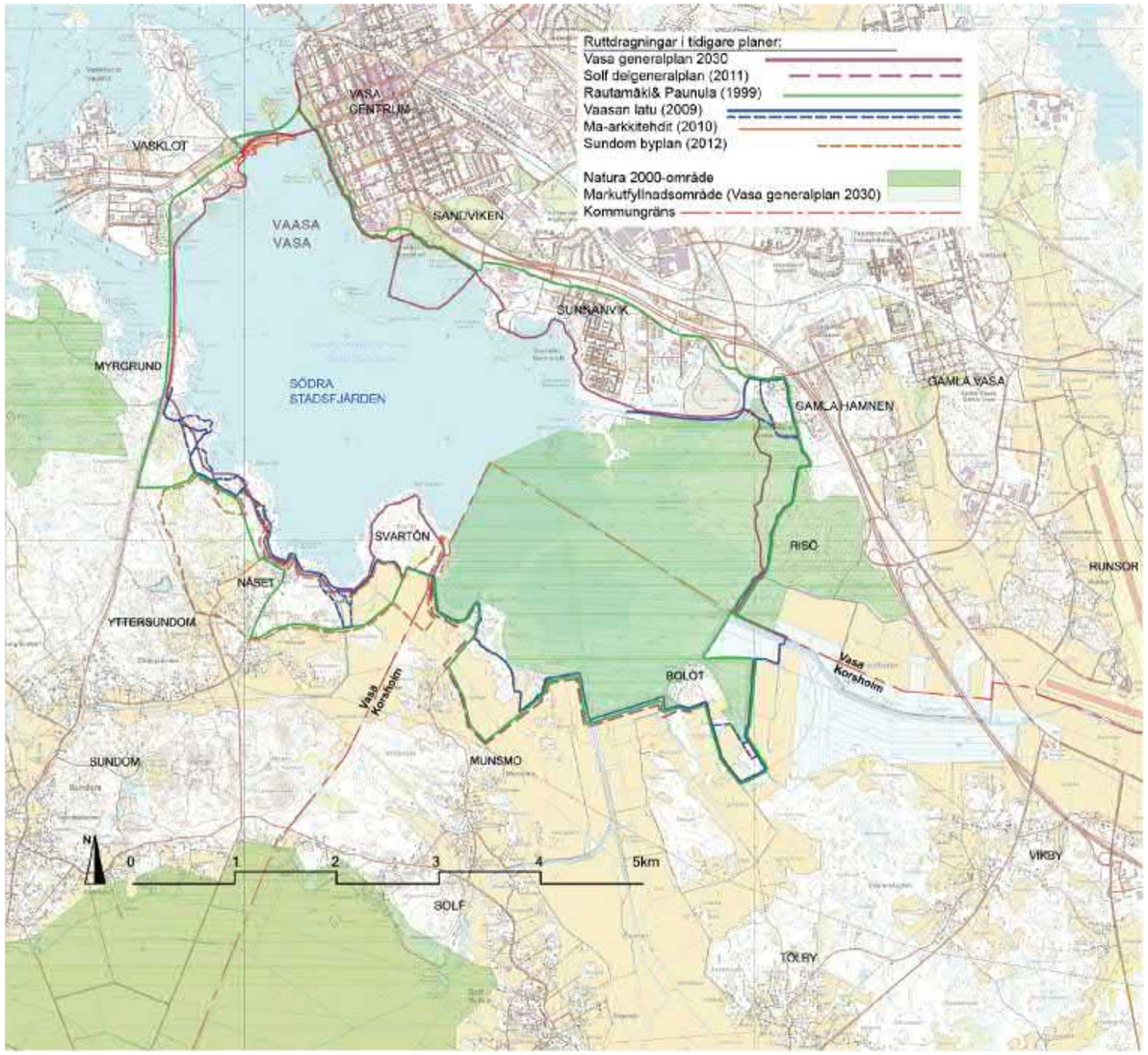

Tidigare planers ruttdragningar utmärkta på karta. (Bottenkarta: Vasa stad)

2008 Byggande av strandrutt på bostadsmässoområdet i Sunnanvik

2009 Vaasan latus utkast till rutter i stadsfjärdens södra delar

2010 Översiktsplan av Vasklot vägbank (MA-arkkitehdit)

2010 Behov av förbindelse i landskapsplanen

2010 Behov av förbindelse i Vasa generalplan 2030

2011 Plan för Vasklotsbankens omgivning (A-konsultit)

2011 Behov av förbindelse i Solf delgeneralplan

2012 Plan för friluftsrutt i Sundom byplan

PROJEKTETS GÅNG

TIDTABELL FÖR PLANERINGEN OCH STYRGRUPPENS ARBETE

Stadsstyrelsen i Vasa beslutade 17.10.2011 att planeringen av en friluftsled runt Södra Stadsfjärden startar och utsåg Vasa stads representanter (stadsstyrelsens protokoll § 502) i styrgruppen medan Korsholms kommundirektör utsåg sina representanter i styrgruppen 19.10.2011 (§ 134). Vasa stad utsåg landskapsarkitektstuderande Miina Ant-Wuorinen till planerare.

I styrgruppen ingick:

Päivi Korkealaakso, tf. teknisk direktör, Vasa stad

Jari Kiveliö, arbetschef, Vasa stad

Christine Bonn, landskapsarkitekt, Vasa stad

Antti Lahtinen, förvaltningschef, Vasa stad

Marjut Hannuksela, chef för idrottsverksamheten, Vasa stad

Johan Holmfors, grönområdesingenjör, Vasa stad

Harri Nieminen, planläggningsarkitekt, Vasa stad

Aila Roivainen, specialsakkunnig, Vasa stad

Barbara Påfs, planläggningsingenjör, Korsholms kommun

Alf Rosendahl, trädgårdsmästare, Korsholms kommun

Caroline Lund, fritidschef, Korsholms kommun

Helena Granlund, miljö- och hälsoinspektör, Korsholms kommun

Kim Klemola, Närings-, trafik- och miljöcentralen i Södra Österbotten

Hannu Mahla, Närings-, trafik- och miljöcentralen i Södra Österbotten

Leena Rinkineva-Kantola, Närings-, trafik- och miljöcentralen i Södra Österbotten

Kari Hallantie, Forststyrelsen

Ann Holm, Österbottens förbund

Timo Nieminen, Vaasan Latu

Harry Nyby, Vaasan Latu

Pekka Uusi-Hakala, Vaasan Latu

Därtill deltog landskapsarkitekt Emma Pitkäjärvi och grönområdesplanerare Malin Henriksson från Vasa stadsplanering och planläggningstekniker Marika Häggblom från Korsholms kommun i en del möten.

Styrgruppen sammanträdde tre gånger under år 2012 och en mindre arbetsgrupp som bildats av den sammanträdde två gånger. Styrgruppen och arbetsgruppen kommenterade diplomarbetsskribentens planer närmast via e-post och vid sammanträdena.

Därtill gick skribenten igenom sina planer med Vasa stads tjänstemän flera gånger. I fråga om Naturaområdet hölls två separata möten med representanter för Forststyrelsen. Också med Korsholms planläggare hölls ett separat möte om den del av friluftsleden som finns i deras kommun.

ÖVRIGA SAMTIDA PROJEKT PÅ PLANERINGSOMRÅDET

Samtidigt pågick ett projekt om utveckling av Södra Stadsfjärden och utarbetandet av en plan för användningen och skötseln av Batteriudden. Också miljötillståndsansökan för efterbehandlingen på avstjälpningsplatsen i Sunnanvik förnyades hösten 2012 och samarbete bedrevs med friluftsledens planerare beträffande utformningen av ansökan.

INFORMATION OCH ORDNANDE AV DELAKTIGHET

Delaktigheten beträffande friluftsledsplanen har huvudsakligen ordnats med hjälp av Vasa stads SoftGIS-sidor. Staden har förverkligat tillämpningen i samarbete med Aalto-universitet och denna diplomarbetsskribent har just inte deltagit i processen.

Sidorna öppnades i juni 2012 och information om dem ingick bland annat i lokaltidningarna och på stadens webbplats. På SoftGIS-sidorna ombads kommuninvånarna och andra intresserade att på kartan ange och fritt kommentera utvecklingen av en friluftsled invid Södra Stadsfjärden och i dess omgivning. Det var möjligt att ge kommentarer under sommaren och hösten 2012. Till mitten av augusti hade över 300 kommentarer om utvecklingen av Södra Stadsfjärden erhållits via webbplatsen. I kommentarerna önskade man bland annat att fjärden ska muddras, att träd och buskar ska avlägsnas och att stranden effektivare ska tas i rekreationsanvändning. Också betesdjur i landskapsvården och utvecklande av området som en naturenlig våtmark efterlystes. Nya friluftsleder önskades runt hela fjärden och över den. Till de radikalaste kommentarerna hörde förslaget om anläggande av en vägbank från motorvägen över fjärden ungefär från avstjälpningsplatsen i Sunnanvik till den motsatta stranden.

För det avsnitt av friluftsleden som finns på Korsholms sida önskade myndigheterna en friluftsledsförrättning (redogörelse för tillståndsprocesserna på sidan 26). Det var också möjligt att via SoftGIS-sidorna kommentera den del av friluftsleden som finns på Korsholms sida, men den egentliga delaktigheten och den systematiska informationen sker i samband med en eventuell friluftsledsförrättning.

Diplomarbetsskribenten har presenterat projektet vid en pressinformation och vid en separat intervju för pressen. Artiklar om projektet har

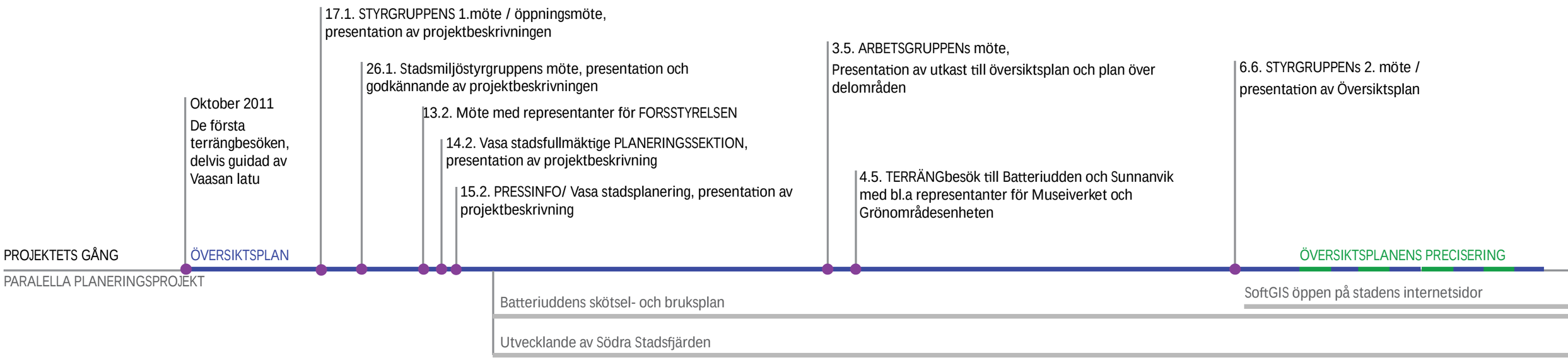

publicerats i Vasabladet och Pohjalainen. Därtill har friluftsledsprojektet med planerarens kontaktinformation presenterats i Vasa stads informationstidning 2/2012: Planläggningsöversikten.

Via vice ordföranden för Merenkurkun lintutieteellinen yhdistys har fågelintresserades åsikter om var ett eventuellt nytt fågeltorn borde placeras efterfrågats per e-post.

Vidare har representanter för Vaasan Latu fritt diskuterat med varje markägare på vilkas områden friluftsleden enligt deras skiss går. Markägarna var positivt inställda till projektet. (enligt uppgift av Nieminen personligen 14.10.2011)

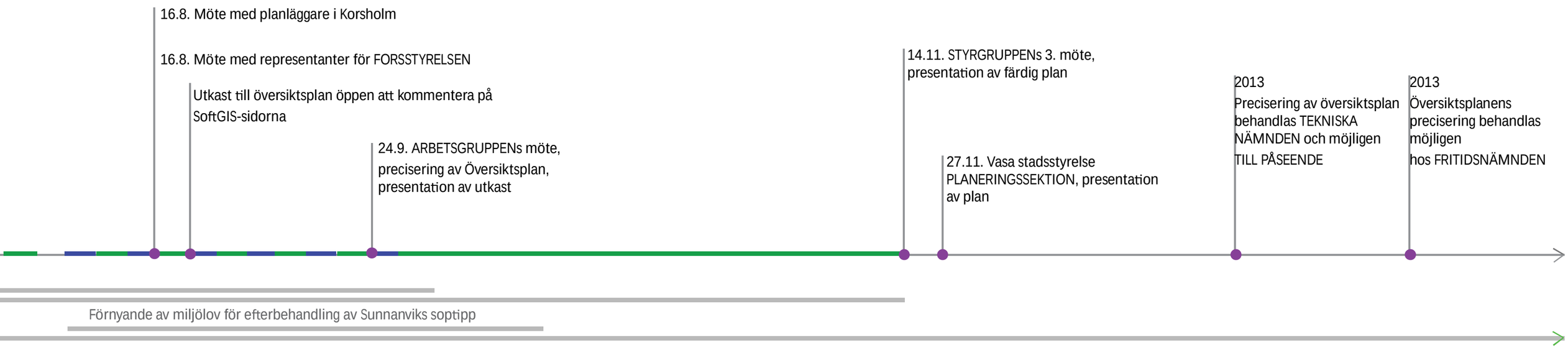

UTGÅNGSPUNKTER FÖR PLANERINGEN

PLANERINGSOMRÅDE

Planeringsområdet omfattar ca 30 kvadratkilometer och finns i Österbotten på Vasas och Korsholms kommuns område i Södra Stadsfjärdens omgivning.

Kartbotten Lantmäteriverkets terrängdatabas

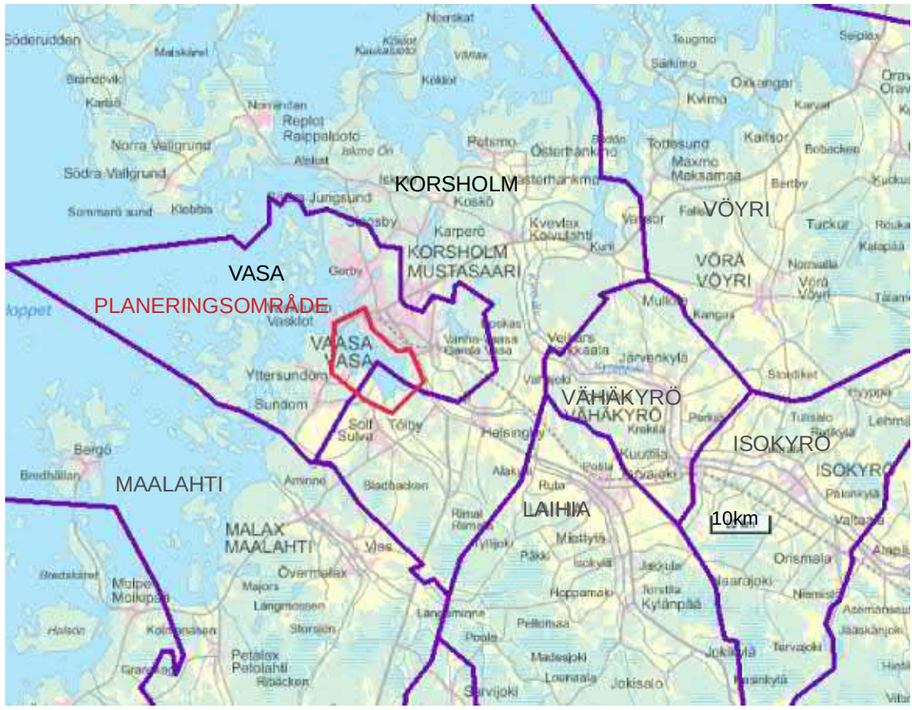

Kartbotten Lantmäteriverkets terrängdatabas

Planeringsområdet på grundkarta. Kartbotten Vasa stad.

PLANSITUATION OCH BEHOV AV RUTT

RIKSOMFATTANDE MÅL FÖR OMRÅDESANVÄNDNINGEN

De riksomfattande målen för områdesanvändningen styr planläggningen och de statliga myndigheternas verksamhet. (Nu fattas besluten om framtidens områdesanvändning. Riksomfattande mål för områdesanvändningen: 2009, s. 4). Enligt målen främjas rekreationsanvändningen av naturen och natur- och kulturturismen. Också nätverken av skyddsområden och värdefulla landskapsområden ska nyttjas för rekreation i det fria på ett ekologiskt hållbart sätt, som stödområden för turismen samt för utveckling av turismen i närliggande områden utan att målen för skyddet äventyras. (Nu fattas besluten om framtidens områdesanvändning. Riksomfattande mål för områdesanvändningen: 2009, s. 12)

LANDSKAPSPLAN

På planeringsområdet gäller Österbottens landskapsplan, som har fastställts av Miljöministeriet 21.12.2010.

En riktgivande friluftsled har märkts ut i landskapsplanen kring Södra Stadsfjärden. Delvis följer den i planen angivna cykelrutten norr om fjärden samma sträckning.

Friluftsleden anknyter till andra riktgivande friluftsleder som går öster om Söderfjärdens meteoritkrater västerut, via Tölby by och den kulturhistoriskt värdefulla Tölby-Vikby-vägen i sydostlig riktning och via Molnträskets friluftsområde mot nordost.

Utdrag ur Österbottens landskapsplan (Österbottens förbund)

Hela planeringsområdet är angivet som område med turistattraktioner/utvecklingsområde för turism och rekreation, vars tema är natur och kultur i stad och på landsbygden (mv-10). Grund för det bildar Vasa stads delar mot havet (Brändö - Gamla Vasa), Stundars, Söderfjärden (geologin), Åminne och Malax ådal. På området finns också fornlämningar.

Planeringsområdet finns på en zon för växelverkan mellan stad och landsbygd (kmk).

Därtill har ett behov av vägtrafikförbindelse märkts ut söder om friluftsleden.

På planeringsområdet och sydväst om det finns ett område som är värdefullt för landskapet eller regionen med tanke på kulturmiljön eller landskapsvården.

Planeringsområdets södra del hör till nätverket Natura 2000. En del av Natura 2000-området är skyddat också med stöd av naturvårdslagen. Den inre delen av Södra Stadsfjärden är ett naturskyddsområde (SL3) som hör till programmet för skydd av fågelvatten. Den östra delen av Naturaområdet åter är ett naturskyddsområde som föreslagits höra till programmet för skydd av gamla naturskogar. Planeringsområdet tangerar också Natura 2000-områdena Söderfjärden och Öjen. I Öjen finns också ett skyddsområde för gamla skogar (SL4).

Södra Stadsfjärdens norra strand har från Vasklotbron till Matmorsviken märkts ut som rekreationsområde (V) och från Kopparön till Batteriudden som område för tätortsfunktioner (A). Vasklots södra strand har märkts ut som område för tätortsfunktioner, område för kemisk industri och lagring av kemiska ämnen (t/kem) och hamnområde (LS). Söder om Vasklot finns en med tanke på turismen viktig farled. I landskapsplanen sträcker sig farlederna dock inte ända till Södra Stadsfjärden. I Vasklot, norr om den friluftsled som planeras, finns en gästhamn.

Södra Stadsfjärden har märkts ut som ett för paddling lämpligt, skyddat vattendrag.

GENERALPLANER

Ett av de centrala målen i Vasa generalplan 2030 för utvecklande av trafiken är att främja fotgängartrafik och cykelåkning (2010 s. 31). Friluftsleden kring Södra Stadsfjärden har tagits med i Vasa generalplan 2030, och i grönområdesstrukturen i anslutning till den. Planeringen av rutten stöder generalplanens mål att främja lättrafiken.

Den planerade rutten går huvudsakligen på ett område som är angivet som rekreationsområde (V), men ställvis också på jord- och skogsbruksdominerade områden (M/V), på småhusdominerade bostadsområden (AP) och på område för allmän väg.

I Vasklot går rutten också på ett område för service, handel och förvaltning (P1). Söder om rutten har ett campingområde (RL) planlagts i Vasklot på en ö som stiger från havsbottnen och som fylls ut med jordmassor.

I Risö går rutten på naturskyddsområde (SL). Rutten tangerar tre båthamnsområden (LV) och ett område för fritidsbostäder (RA). Sandvikens småbåtshamn, som finns i den gällande detaljplanen men som har uppgrundats så att den är oanvändbar, har lämnats bort ur generalplanen.

Jämfört med nuläget är ändringen störst på Myrgrundsområdet, där ett område för bostadsvåningshus har planlagts alldeles i närheten av den planerade friluftsleden och ett omfattande småhusdominerat bostadsområde söder om det. En betydande förändring jämfört med nuläget är också de fyllnadsjordsöar som har föreslagits i Södra Stadsfjärden och som huvudsakligen är planlagda som rekreationsområde. Framför Sandviken har på delvis redan existerande fyllnadsmark också planlagts område för service, handel och förvaltning.

Till Vasa generalplan 2030 hör som en separat temadel Vasas grönområdesstruktur 2030. I den är grönområdena bland annat utgående från storlek och tillgänglighet indelade i fyra olika typer: friluftsområden, rekreationsområden, närparker och havsstrandsparker.

Den friluftsled som planeras finns i Vasas grönområdesstruktur huvudsakligen i havsstrandsparker, rekreationsområden och friluftsområden.

De huvudsakliga grönförbindelserna till Södra Stadsfjärdens strand bildas av dalsänkor, som närmast består av rekreationsområden. I Vasas stadskärna bildas parknätet av närparker. (Vasa stad 2010)

Vasa generalplan 2030 har godkänts av stadsfullmäktige 13.12.2011. När planen för friluftsleden gjordes upp var generalplanen föremål för behandling i förvaltningsdomstolen bland annat på grund av besvär över det våningshusdominerade bostadsområdet vid Myrgrundet (enligt uppgift av Bonn personligen 17.1.2012).

I delgeneralplaneförslaget för Solf är friluftsleden angiven som ett förbindelsebehov för en friluftsled. Den ytmässigt största delen av strandområdet på Korsholms sida har i planen angivits som ett värdefullt jordbruksområde (MT-1) som bör bevaras som öppen åker. I närheten av strandlinjen finns emellertid också jord- och skogsbruksdominerade områden (M), och områden för fristående småhus (AO-1). Munsmo småbåtshamn är angiven som rekreationsområde och Bolot som fritidsbostadsområde med gemensam strand och vars omgivning bevaras. Övriga fritidsbostäder (ra) på strandzonen finns huvudsakligen mitt i skogs- och jordbruksdominerade områden. Därtill finns såväl söder om Munsmo hamn som i Solf bycentrum flera kulturhistoriskt, arkitektoniskt eller med tanke på landskapsbilden beaktansvärda byggnader. Mellan Solf bycentrum och Södra Stadsfjärden har ett förbindelsebehov för vägtrafik märkts ut.

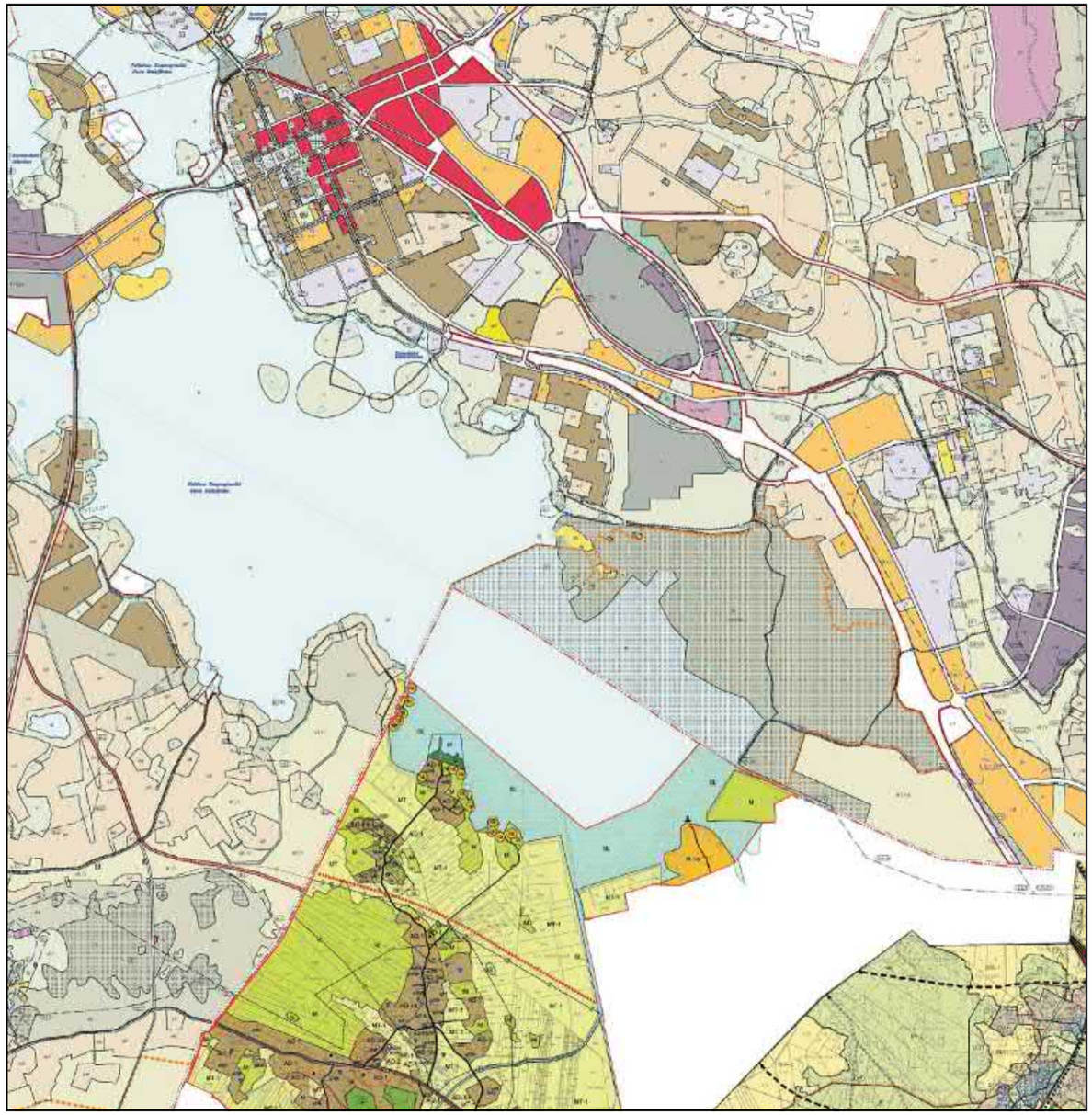

Vasa Generalplan (2010) kombinerad med Solf och Tölby delgeneralplaner (2011) på planeringsområdet.

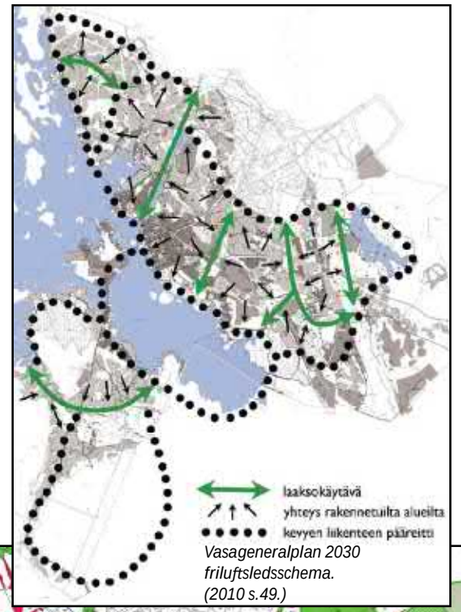

Vasageneralplan 2030 friluftsledsschema. (2010 s.49.)

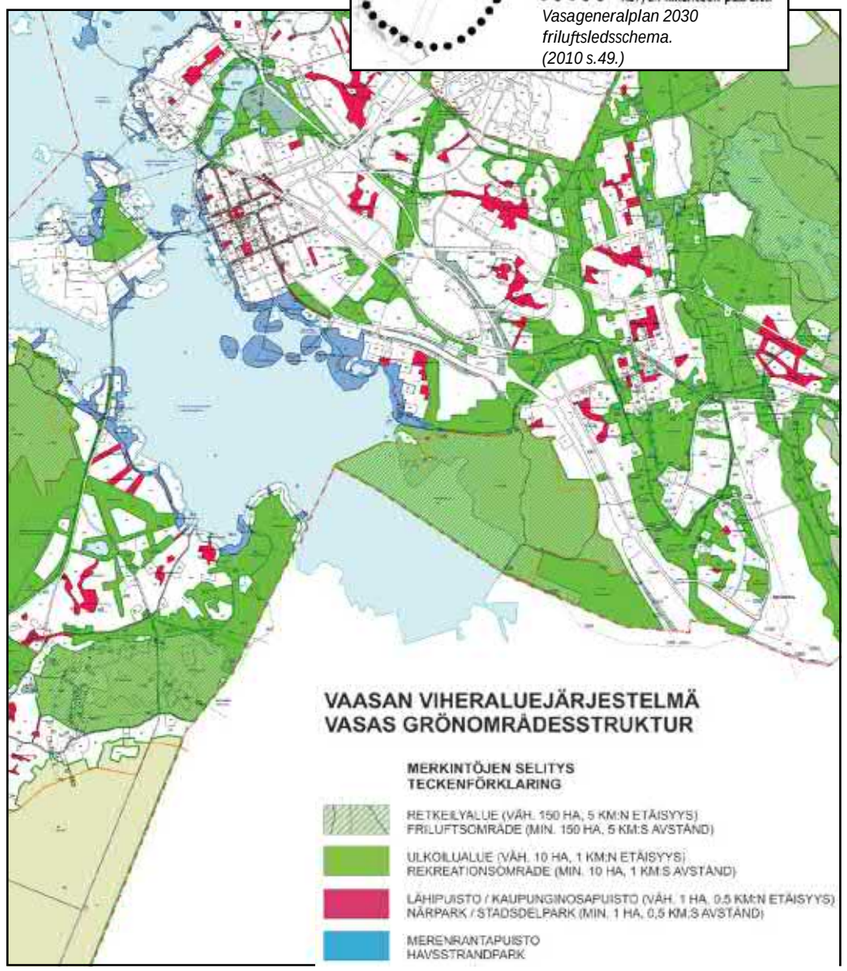

Utdrag ur Vasa Generalplan 2030 grönområdesstruktur (2010)

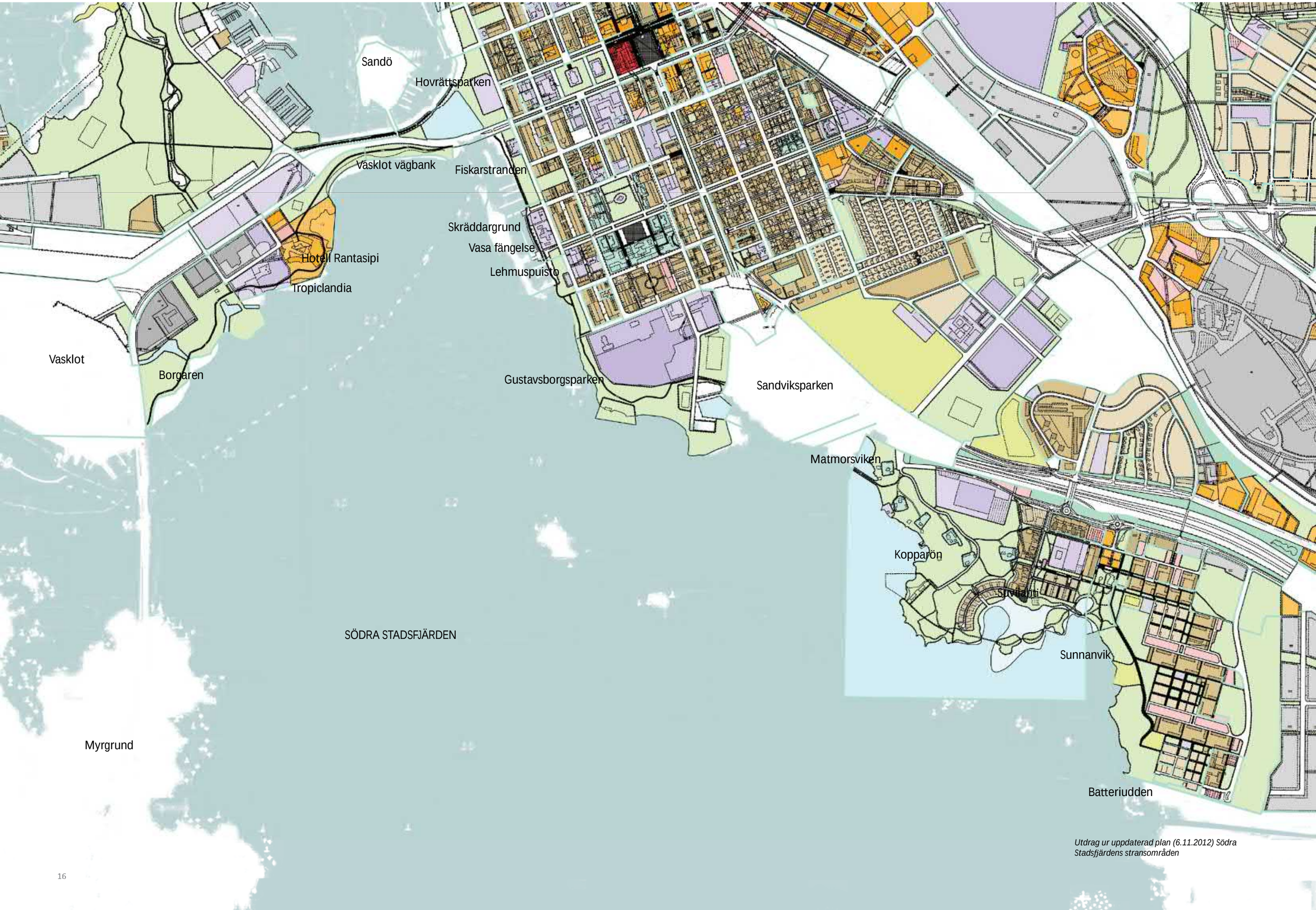

Utdrag ur uppdaterad plan (6.11.2012) Södra Stadsfjärdens stransområden

DETALJPLANER

Största delen av planeringsområdets norra och nordöstra delar består av detaljplanerat område och strandrutten är angiven på dem (detaljplanesammanställningen 6.11.2012). Nya detaljplaner som följer linjen i Vasa generalplan 2030 är under planering i Södra Stadsfjärdens nordvästra delar för Myrgrund och sydost om viken för Gamla hamnen. Därtill finns behov av uppdatering av detaljplanen för strandområdena i Sandviken. (enligt uppgift av Bonn personligen 16.2.2012). Av friluftslederna på detaljplanlagda områden har en stor del redan förverkligats. I rutterna vid stranden, närmast i skarvarna mellan de centrala grönområdena har det emellertid lämnat områden emellan, där rutterna behöver utvecklas. De friluftsledsregleringar som förändras finns huvudsakligen på områden där det även i övrigt finns behov av uppdatering av planen eller området har planlagts om grön- eller parkområde.

MARKÄGOFÖRHÅLLANDEN

Vasa stad äger strandområden vid Södra Stadsfjärden från stadsstranden till området söder om Gamla Vasa kanal, huvudsakligen i Vasklot, samt på Myrgrundet. På strandområdena vid Näset, Svartön och i Korsholm är marken i privat och skifteslags ägo. På området Risö äger staten största delen av marken där naturskyddsområdena finns och de förvaltas av forststyrelsen. Risöfladans åkerområden är i privat ägo. (Markägoförhållanden på planeringsområdet 2012)

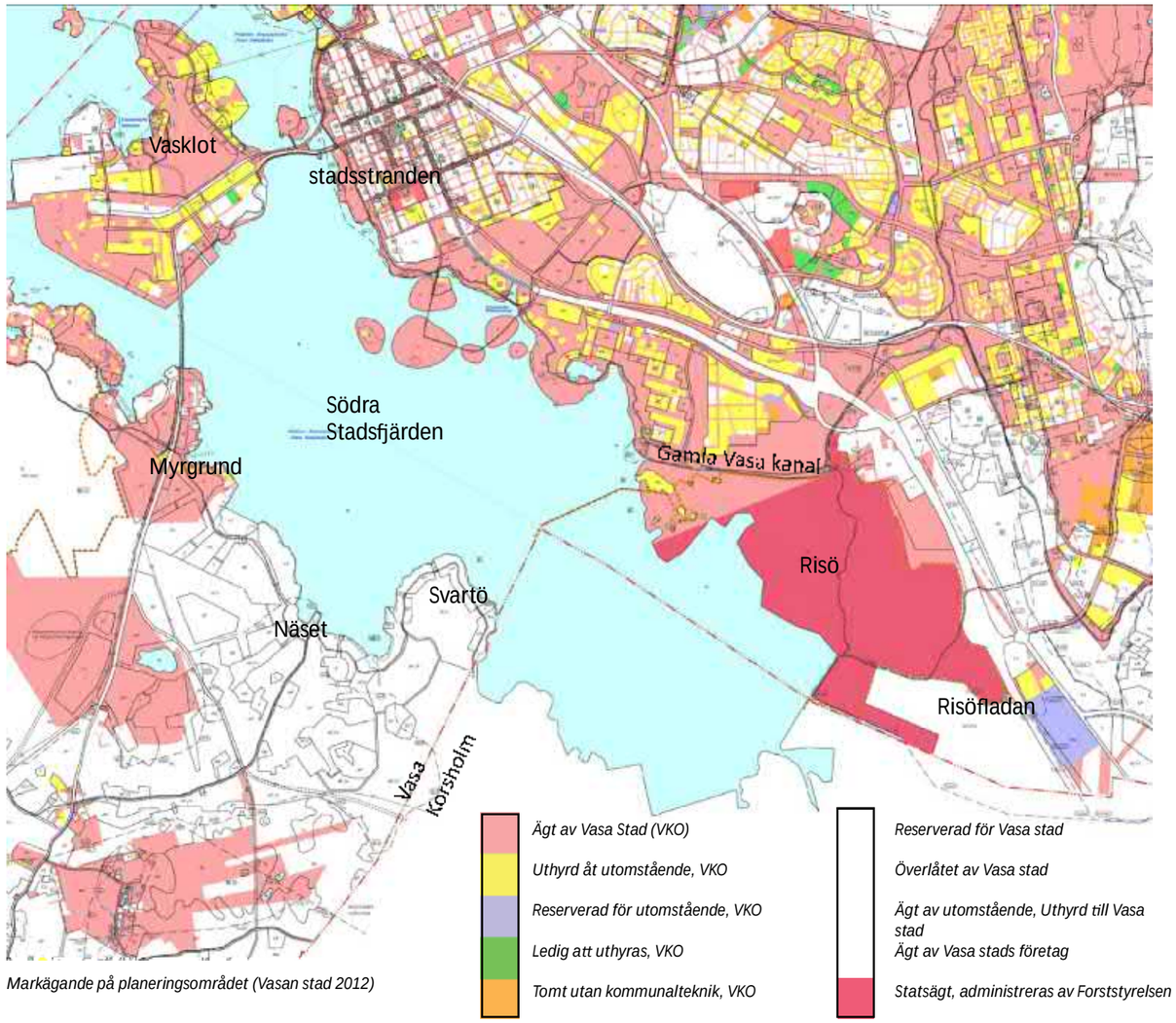

Markägande på planeringsområdet (Vasan stad 2012)

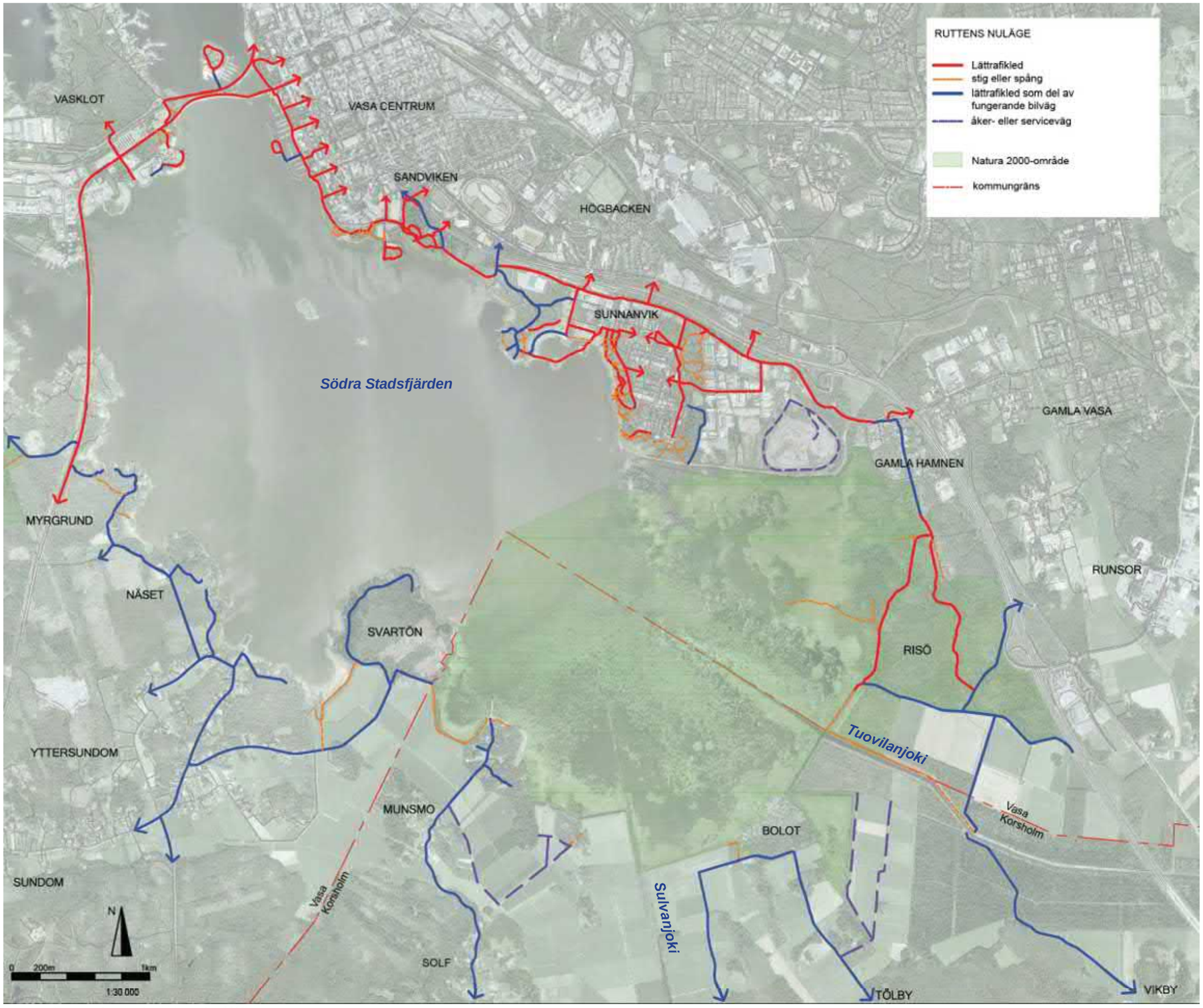

(Bottenkarta och ortobild: Vasa stad 2011)

REKREATIONSANVÄNDNINGENS NULÄGE

På planeringsområdet finns ganska många friluftsleder som är i bruk, men någon särskilt lång enhetlig strandrutt bildas inte på området. Det är inte möjligt att ta sig runt Södra Stadsfjärden utan långa omvägar. I södra delen av planeringsområdet finns för närvarande just inga friluftsleder och även på annat håll finns besvärliga avbrott i friluftsleden.

Från Vasklot till Sunnanvik bostadsmässområde leder planeringsområdets längsta, nästan enhetliga lättrafikled på stranden. Ett annat centralt friluftsledsnätverk finns i Risö, där det finns flera friluftsleder och stigar, och spång till Rövarskär.

Risöområdet är populärt bland fågelskådare och där finns två fågeltorn. I Risöområdet finns en informationstavla och ruttinformation. Också orienterare, terrängcyklister, bärplockare, svampplockare, andjägare och älgjägare använder området. Knappt någon naturturism förekommer på detta mest betydande naturområde på planeringsområdet. (Haldin 2005 s. 17-18.) I skogarna i Risö kör man också i viss mån olovligen med terränghjulingar.

På Korsholms sida finns en del mindre stigar, åkervägar och små bilvägar, som används för utevistelse, men några egentliga lättrafikrutter finns inte. I Munsmo hamn finns en del anordningar för dem som idkar friluftsliv.

På områdena Näset och Myrgrund finns inte, förutom Öjens skogsområde som faller utanför planeringsområdet, några ordentliga friluftsleder, enbart en del skogsstigar. Därtill används privata vägar och byvägar av dem som vistas i naturen.

Parkeringsområden som är lämpliga för dem som rör sig ute i naturen finns i Risö, på Myrgrundet, i hamnen i Näset, på bostadsmässområdet i Sunnanvik och på Kopparön.

Södra Stadsfjärden, Toby å och Solf å används av paddlare och båtfarare. Relativt lite fiske bedrivs på området jämfört med Vasas andra kustvatten i och med att det är knappt om fisk. (Tuovilanjoen ja Sulvanjoen alaosan tulvasuojelu 2004 s. 12.) Den inre delen av fjärden är förutom i fråga om de muddrade lederna så grund att det inte är möjligt att ta sig fram på området med annat än med kanot. Paddlingen begränsas dock av områdets skyddsvärden i synnerhet under fåglarnas häckningstid. (Haldin 2005 s. 17-20.)

Mest ställen som borde utvecklas med tanke på friluftsledens trivsel och säkerhet finns i planeringsområdets norra delar. Där är skarvarna mellan olika funktioner rumsmässigt ospecifika. Mest att utveckla finns på platser där lättrafikens och motorfordonstrafikens behov strider mot varandra. Långa raka och breda trafikleder och parkeringsområden mitt i parkområden bildar ingen angenäm lättrafikmiljö men betjänar bilisterna och båtfararna. En del av dessa platser är för närvarande föremål för aktiv utveckling. Med tanke på lättrafiken bör då särskild uppmärksamhet fästas på skarvarna mellan det område som ska utvecklas och gamla anordningar.

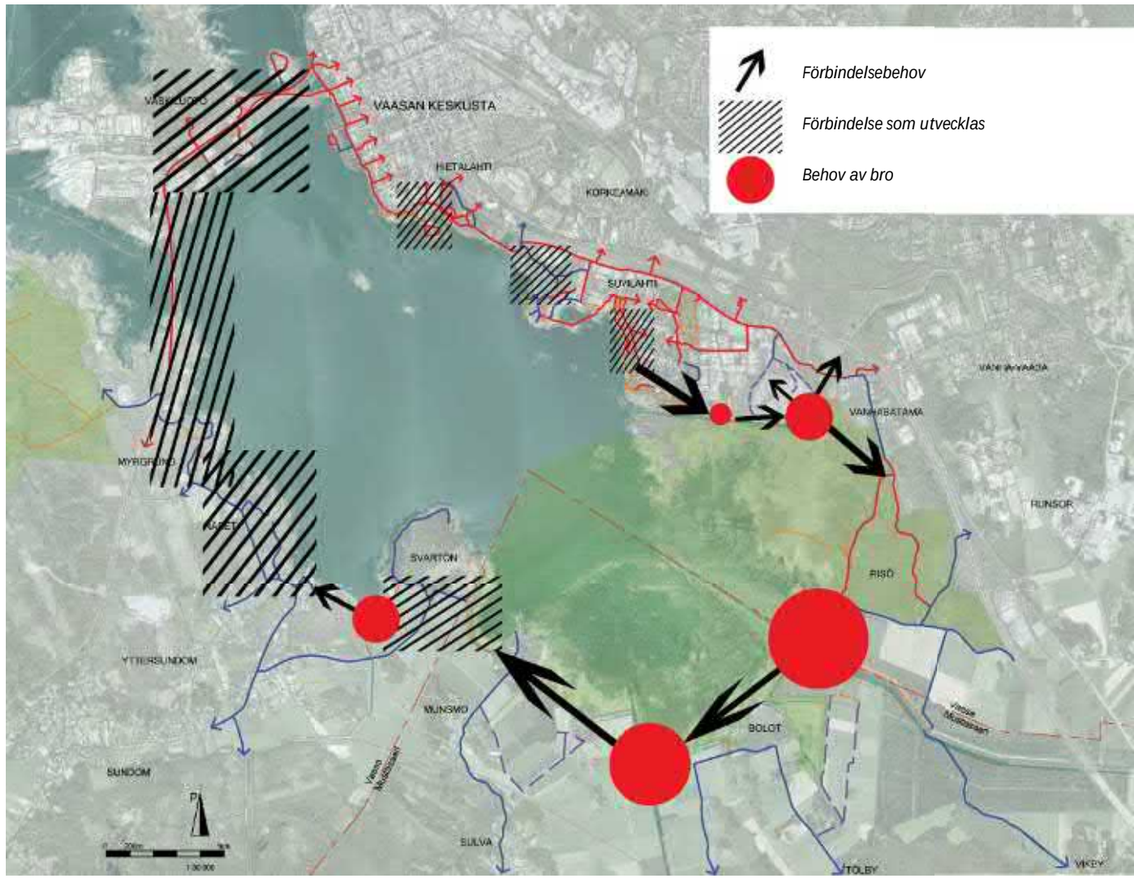

Schematisk presentation av friluftsledens brister. Av bilden framgår, att förbindelser som möjliggör lättrafikleder finns i planeringsområdets norra och västra del men de kräver utvecklande. Utvecklande betyder förbättrande av nuvarande leders förhållanden och/eller byggande av en ny, alternativ rutt. Förbindelser saknas också i områdets södra del och där finns även behov av flera broar för lättrafik. Friluftsledens skick är gott på delar av stadsstranden, i Sandviksparken, på bostadsmässoområdet i Sunnanvik och i Risö. (Bottenkarta och ortobild: Vasa stad 2011)

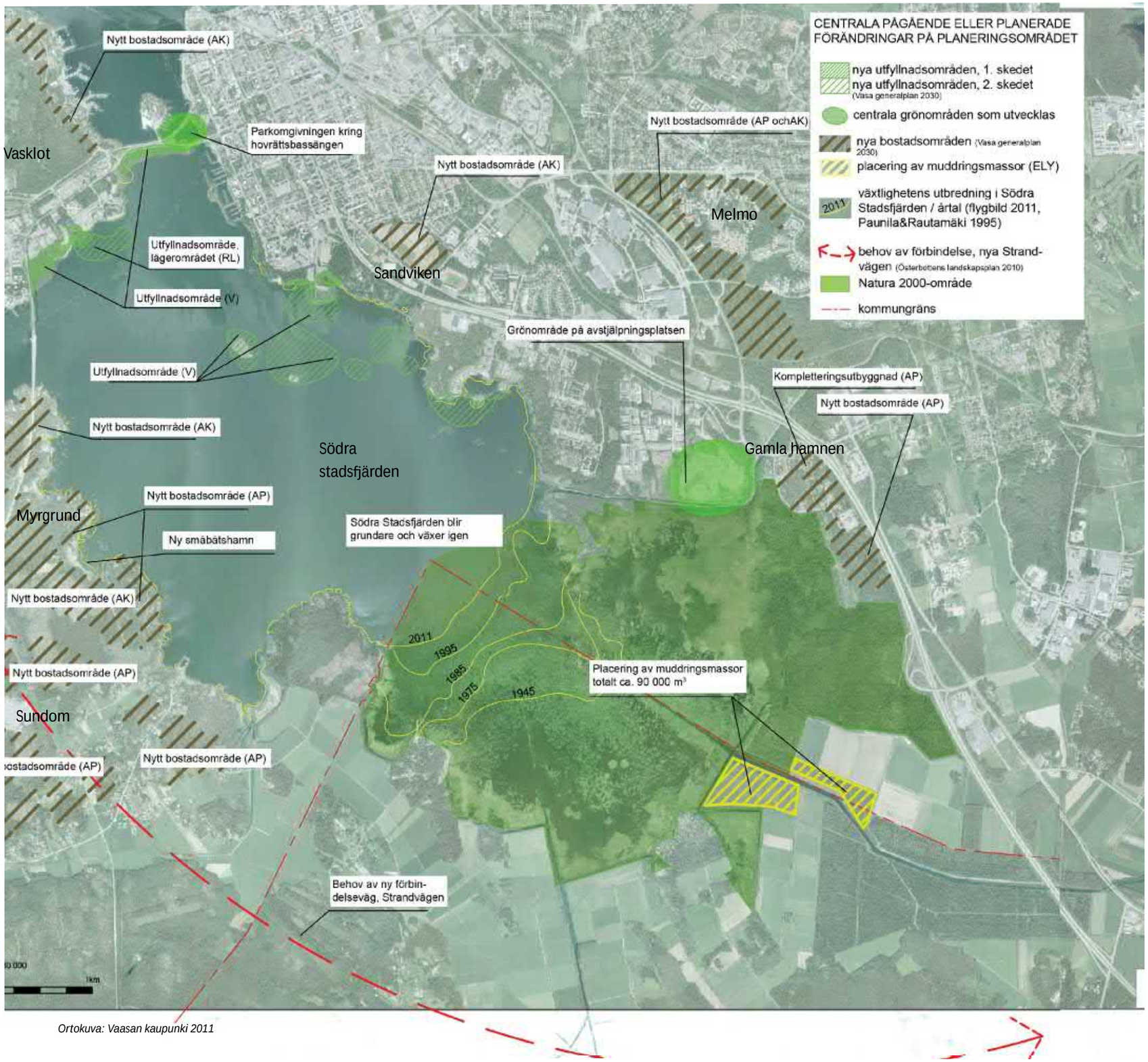

Ortokuva: Vaasan kaupunki 2011

CENTRALA ÄNDRINGAR SOM PÅVERKAR REKREATIONSANVÄNDNINGEN PÅ PLANERINGSOMRÅDET

MARKANVÄNDNINGEN

De viktigaste ändringarna på planeringsområdet som inverkar på rekreationsanvändningen är anläggandet av nya fyllnadsjordsområden vid Södra Stadsfjärden, minskad öppen vattenyta i och med att fjärden uppgrundas och växtligheten breder ut sig, samt byggandet av nya bostadsområden. Andra betydelsefulla faktorer är nya grönområden invid rutterna, och upplagringen av muddringsmassor. Den eventuella Hamnvägen kommer att gå från planeringsområdets södra del och dess konsekvenser för friluftsleden är beroende av vilken sträckning som slutligen förverkligas.

ANVÄNDARE

I Vasa fanns i september 2012 ca 61 000 invånare (Vasas befolkning månadsvis 2012), varav en stor del bor på minst cykelavstånd från den planerade strandrutten (Kommonen 2012).

Folkmängden växer och på stadens område planeras nya bostadsområden för nästan 12 000 invånare till år 2030 (Vasa generalplan 2030 2010 s. 97). I synnerhet de nya bostadsområdena vid planeringsområdets västra kant kommer när de är byggda att öka antalet potentiella användare av friluftsleden. I områdena Myrgund och Sundom har bostäder planerats för sammanlagt ca 5 300 nya invånare. Andra för detta arbete betydelsefulla nya bostadsområden är kompletteringsbyggnadsområdena i Vasklot för 1600 invånare, travbaneområdet i Sandviken för 1500 invånare och området Gamla hamnen för 200 nya invånare. Också bostadsområdena i Melmo planerade för 2600 invånare är relativt nära strandrutten som planeras. (Generalplanen för Vasa 2030, 2010 s. 97)

Landhöjningsprocessen i Södra Stadsfjärden, fågelbeståndet och de kulturhistoriska objekten kan också locka turister till friluftsleden.

LANDSKAPETS STRUKTUR OCH VÄRDEN

Med landskapsstrukturen avses ett visst områdes oorganiska och organiska natur, och den helhet som den av människan utformade kulturmiljön bildar (Panu 1998 s. 10).

På kartan som beskriver Vasas landskapsstruktur har de åsar som fungerar som vattendelare angivits med rött. Mellan dem finns dalsänkor: Långbackens dal, Metviks-Infjärds-dalen, Sandviks-Bobäcks-dalen, Gamla Vasas dalar, Grundfjärdsdalen och Ådrans dal. Dalarna bildar stommen för Vasas grönområdesstruktur, till vilken andra grönområden, såsom Söderfjärdens meteoritkrater och grönområdena på sluttningarna knyter an. Grönområdena i dalarna bildar centrala grönförbindelser från inlandet till stranden av Södra Stadsfjärden.

I Vasas landskapsstruktur har också anvisats sluttningsområden som tål byggande bra. Friluftsleden kring Södra Stadsfjärden finns huvudsakligen på sluttnings- och dalområden.

STADSSTRUKTUREN

Vasas stadsstruktur bildas av tre delar: Den första delen bildar centrum, Brändö och Vasklot, den andra delen övriga bostads- och byområden och den tredje delen Vasas s.k. kvalitetskorridor. Till kvalitetskorridoren har en stor del av Vasas affärs-, industri- och serviceområden koncentrerats. Friluftsleden invid Södra Stadsfjärden går genom alla dessa olika typer av stadsstruktur eller åtminstone tangerar dem.

Till planeringsområdets stadsstruktur hör också byområdena på Korsholms kommuns sida, glesbebyggelse och naturskyddsområdet inne i fjärden, vilka på den bifogade bilden har lämnats obeaktade.

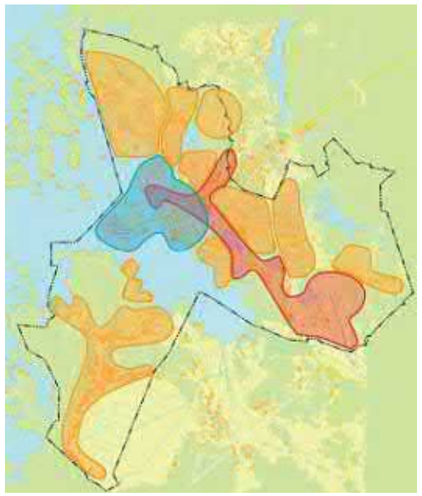

Vasa stadsstruktur: centrumområdet utmärkt med blått, Vasklot och Brändö formar stadens kärndel, varifrån utgår Vasas kvalitetskorridor, utmärkt med rött. Stadens andra bostads och byområden är utmärkta med orange. (Vasan generalplan 2030 2010 s.20.)

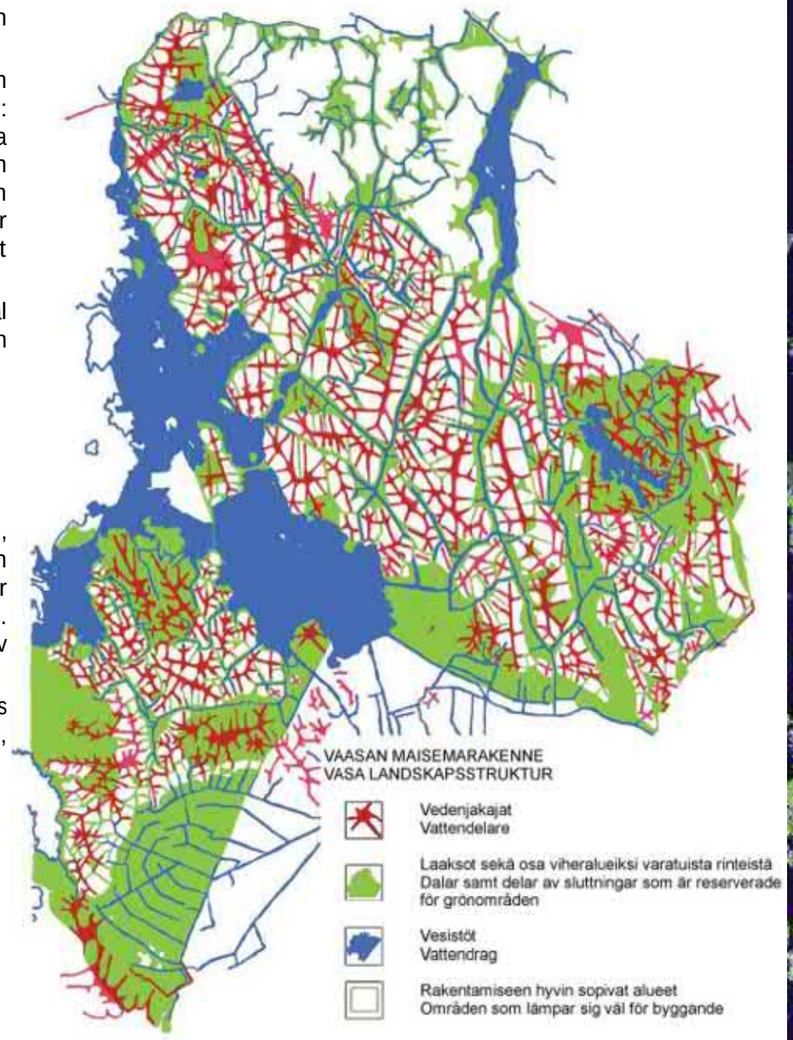

Vasa landskapsstruktur (Vasa generalplan 2030)

Satellitbild av planeringsområdet med omgivning. (Lantmäteriverkets lägesdataönster 2006). Vattenområden utgörs av mörkblåa, tätt bebyggda områden av violetta, åkermark av ljusgröna och skog av mörkt gröna områden. En del åker- och vassområden är ljus-violetta. Från bilden framgår tydligt uppdelningen av mark runt Södra Stadsfjärden: byggande och skogsområden är koncentrerade till sluttningar, åkrar och tättbebyggda områden är koncentrerade till dalarna.

TOPOGRAFI

Höjdvariationerna på planeringsområdet är ganska små och strandens profil svagt sluttande. I närheten av Södra Stadsfjärdens strandlinje och på de jämna åkerområdena är det nära havsvattennivån. Högre upp, 23 meter från vattenytan finns toppen av Sunnanviks avstjälpningsplats. Centrum av Vasa och Öjberget, som är 55 meter högt, är områden som är klart högre morän- och bergsåsar än sin omgivning i planeringsområdets omedelbara närhet.

Vid planeringen av friluftsleden är strävan att undvika stora höjdskillnader invid huvudstråket för att det ska vara lätt att ta sig fram. Det ska ändå göras möjligt för folk att ta sig till platser som är klart högre än omgivningen för att erfarenheterna på stråket för den som så önskar ska bli mera varierande. Det faller sig också naturligt att förlägga utsiktsplatser på höga ställen.

BERGGRUND OCH JORDMÅN

Berggrund

Planeringsområdets berggrund består huvudsakligen av glimmergnejs och ådergnejs. I västra delen finns också ett område med granodioriter, granit och tonalit. (Suomen kallioperä 2012.) Jordmån

Markbeskaffenhet

Planeringsområdets jordmån består huvudsakligen av morän och lera. Mitt på moränåsarna finns en del berg i dagen. Jordmånen i dalsänkorna mellan åsarna består av lera.

Lerområdena är dåligt lämpade för tungt byggande, därför har de huvudsakligen lämnats som grönområden. Också för anläggandet av friluftsleden är moränområdena mest lämpade, men på grund av de lätta konstruktionerna är det i allmänhet lätt att anlägga rutten också på lerområden. Vid grundläggningen av broarna måste dock den leriga jordmånen beaktas exempelvis genom att man pålar för broarna.

På Södra Stadsfjärdens botten finns ett ca 6-11 meter tjockt lager med gyttje- och lerskikt. Under dem, på berggrunden finns morängrus (Tuovilanjoen ja Sulvanjoen alaosan tulvasuojelu 2004 s. 6). Den hårda bottnens läge och kvaliteten på jordmånen måste beaktas om tunga konstruktioner placeras på området.

Landhöjningen

Södra Stadsfjärden är ett förstklassigt skådefönster för processerna på en landhöjningsstrand. Processen är exceptionellt snabb på området globalt sett. Årligen är landhöjningen ca 8 mm vid Södra Stadsfjärden och strandlinjen flyttas med i genomsnitt 10 meter. (enligt uppgift av Bonn personligen 15.2.2012)

Fyllnadsmark

På planeringsområdet finns flera nuvarande och planerade fyllnadsjordsobjekt. En plan har gjorts upp för placeringen av överskottsmassor på stadens områden: Jordbyggnadsobjekt i Vasa 2012-2032 (2012). I den har placering för jordmassorna anvisats bland annat på Södra Stadsfjärdens strandområden. Redan nu finns fyllnadsjord vid stadsstranden, mellan Gustavsborgsparken och Sandviksparken, och på avstjälpningsplatsen i Sunnanvik.

Därtill har beträffande planeringsområdets södra del en plan gjorts upp för placeringen av muddringsmassor från Toby å och Solf å. Muddringsmassorna ska enligt förslaget placeras nära Toby ås nedre lopp på två separata områden. Muddringsmassorna omfattar sammanlagt ca 90 000 m3. (Tuovilanjoen ja Sulvanjoen alaosan tulvasuojelu 2004 s. 14.) På planeringsområdet finns den 30 hektar stora avstjälpningsplatsen i Sunnanvik där verksamheten startade år 1966. Avstjälpningsplatsens avfallsberg omfattar ca 1 500 000 m3 och en yta på ca 20 ha. Avfallet består närmast av samhällsavfall och industriavfall. (Miljötillståndsbeslut 28.6.2002. s. 2) I Vasa generalplan 2030 är platsen angiven som grönområde, och det är meningen att förverkligandet ska starta när avstjälpningsplatsen kan stängas kring år 2020 (Ruokonen, e-post 9.11.2012). Ansökan om miljötillstånd för efterbehandling på avstjälpningsplatsen gjordes hösten 2012 och i den har denna friluftsledsplan beaktats.

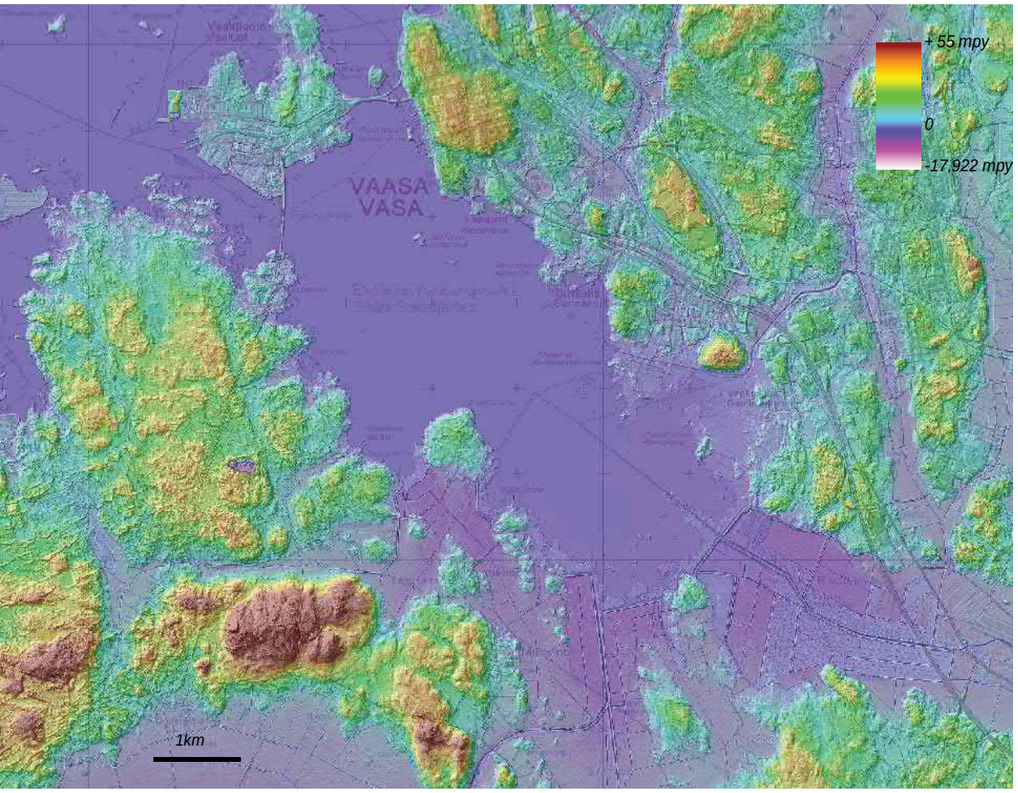

Höjdmodell av planeringsområdet 2009-2004. (Vasas karttjänst 2012)

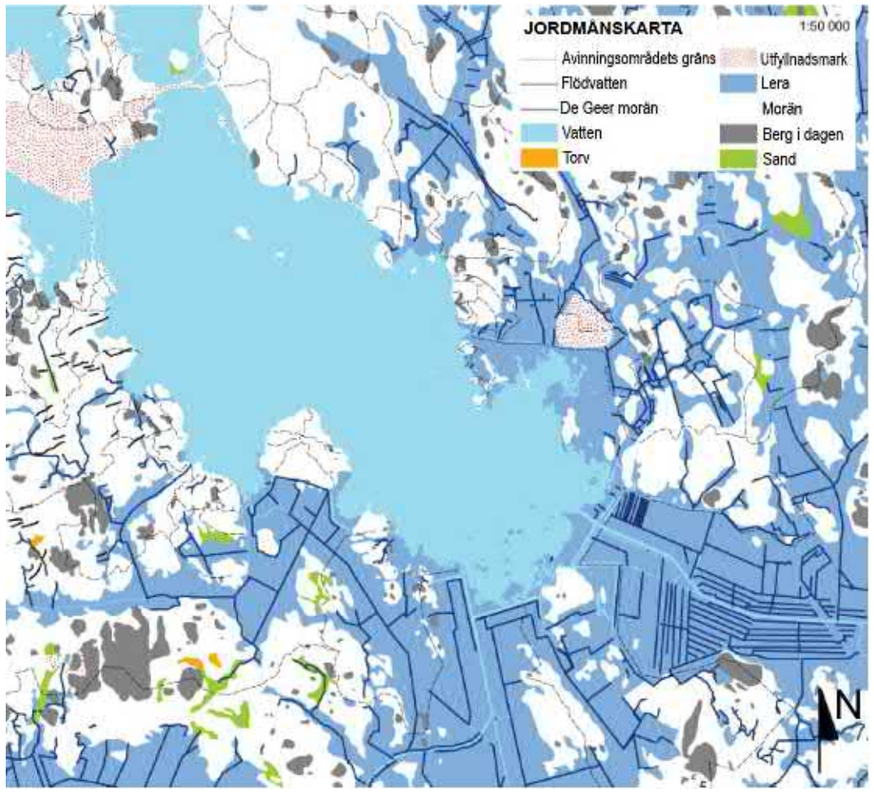

Planeringsområdets jordmån (Suomi 2012 s.25)

Södra Stadsfjärden

Södra Stadsfjärden är en ca 16 km2 stor vik (Paunila & Rautamäki 1999, s. 40). Den förenas med öppna havet via öppningar i brobankarna vid Myrgrundet och Vasklot. Ut i fjärden rinner Toby å respektive Laihela å, Solf å, Ådran och Gamla Vasa kanal.

Södra Stadsfjärdens avrinningsområde omfattar ca 700 km2. Det är fördelat på Toby ås (506 km2), Solf ås (140 km2) och Gamla Vasa kanals (30 km2) avrinningsområden, och annat avrinningsområde (25 km2). (Tuovilanjoen ja Sulvanjoen alaosan tulvasuojelu 2004 s. 5.)

Vattnet i fjärden är surt (pH<4) och kvaliteten på det varierar betydligt vid olika tidpunkter. De största belastarna är Toby å och Solf å. (Tuovilanjoen ja Sulvanjoen alaosan tulvasuojelu 2004 s. 9-11.) Det slam och de näringsämnen som åarna för med sig i fjärden påskyndar dess uppgrundning och igenväxning till ca 20 millimeter per år tillsammans med landhöjningen (Tuovilanjoen ja Sulvanjoen alaosan tulvasuojelu 2004 s. 5). Också en stor del av Vasa stads dagvatten släpps orenat ut i Södra Stadsfjärden (enligt uppgift av Bonn personligen 14.2.2012).

Det genomsnittliga vattendjupet i fjärden är endast ca 1,2 meter, vilket begränsar dess rekreationsanvändning för dem som rör sig på vattnet. Framför allt Toby ås och Solf ås deltaområde är så igenslammat att området vid det teoretiska medelvattenståndet för havsvattnet delvis är torrt. (Tuovilanjoen ja Sulvanjoen alaosan tulvasuojelu 2004 s. 5.) För att främja rekreationsanvändningen har en fördröjning av uppgrundningsprocessen eftersträvats med bottenmuddringar i närheten av badstränderna och farlederna, men resurser för regelbundna muddringar av hela fjärden finns inte (enligt uppgift av Bonn personligen 16.2.2012).

De nedre delarna av Toby å och Solf å muddras för att de ska hållas öppna för översvämningsskyddet (Tuovilanjoen ja Sulvanjoen alaosan tulvasuojelu 2004 s. 5). Muddringsfårorna sträcker sig från de nuvarande översvämningsbankarna enligt en ca 1.0 meter djup kurva och den sammanlagda längden på dem är nästan 4 km. Därtill grävs ett ca 700 meters isoleringsdike, Sävviken, med hjälp av vilket dräneringen av odlingsområdet förbättras och det blir en öppen vattenförbindelse till Bolot stugby. (Tuovilanjoen ja Sulvanjoen alaosan tulvasuojelu 2004 s. 13-14.)

Vattendragsprocesserna vid planeringen av friluftsleden

I planeringsområdets sydöstra del finns ett Natura 2000-område, till vilket ett fågelskyddsområde och två gamla skogsformationer hör, vilka sammanlagt omfattar 827 ha (Haldin 2005, s. 6). Till Naturaområdet hör också i Risö i Rövarskärets norra del och öster om Bolot havsstrandängar och ett område med fuktig högörtsäng. De skyddade ängsområdena på Bolot sköts med hjälp av betande kor. En lokal jordbrukare håller också buskaget på området i schack. (Haldin 2005 s. 18.) Därtill finns flera kärnområden av flygekorrevir i olika delar av planeringsområdet (Nyman & Toivio 2010a,b Oja & Oja 2010). Vid Brages friluftsmuseum har fladdermöss ett rastområde (Nyman 2008a).

Det är skäl att beakta de med tanke på planeringen av friluftsleden värdefulla naturområdena och objekten så, att man kan ta en omväg kring de mest känsliga. Samtidigt ger naturobjekten friluftserfarenheten fler dimensioner och strävan är att styra dem som vistas där till mera hållbara objekt.

De skyddade och värdefulla livsmiljöernas lägen har angivits på karten Kulturlandskap och naturvärden.

Landhöjningen syns vid stadsstränderna i form av strandlinjens förflyttning. Strandens låga profil gör fenomenet särskillt synbart. Bilden är tagen vid Lindparken våren 2012

Markfyllnadsområdet vid Sunnanvik soptipp i februari 2012 fotograferat från Södra Stadsfjärdens Natura 2000-område. Trädbeståndet i förgrunden ligger i huvudsak längs Gamla Vasa kanal.

Vassbäddar och öppen vattenyta avbyter varandra i Södra Stadsfjärden, hösten 2011.

Skyddade och värdefulla livsmiljöer

I planeringsområdets sydöstra del finns ett Natura 2000-område, till vilket ett fågelskyddsområde och två gamla skogsformationer hör, vilka sammanlagt omfattar 827 ha (Haldin 2005, s. 6). Till Naturaområdet hör också i Risö i Rövarskärets norra del och öster om Bolot havsstrandängar och ett område med fuktig högörtsäng. De skyddade ängsområdena på Bolot sköts med hjälp av betande kor. En lokal jordbrukare håller också buskaget på området i schack. (Haldin 2005 s. 18.) Därtill finns flera kärnområden av flygekorrevir i olika delar av planeringsområdet (Nyman & Toivio 2010a,b Oja & Oja 2010). Vid Brages friluftsmuseum har fladdermöss ett rastområde (Nyman 2008a).

Det är skäl att beakta de med tanke på planeringen av friluftsleden värdefulla naturområdena och objekten så, att man kan ta en omväg kring de mest känsliga. Samtidigt ger naturobjekten friluftserfarenheten fler dimensioner och strävan är att styra dem som vistas där till mera hållbara objekt.

De skyddade och värdefulla livsmiljöernas lägen har angivits på karten Kulturlandskap och naturvärden.

Skogs- och växtplatstyper

Det finns märkbara skillnader mellan skogstypernas slitagetålighet. Av skogstyperna tål färsk moskog av blåbärs- och lingontyp slitage bäst. Torra och karga moar tål slitage sämst och växtligheten på dem förnyas långsamt. Också lundarna och lundliknande moar tål slitage dåligt men växtligheten på dem förnyas snabbt. I synnerhet det här måste beaktas vid planeringen av rastplatsernas läge, eftersom deras omgivning blir föremål för särskilt hård belastning. (Miettinen 1999 s. 45-46.) Det är extra viktigt att planera friluftsleden på slitagekänsliga områden så att den motsvarar de verkliga behoven vad gäller sträckning och dimension.

Av Vasa stads skogar på planeringsområdet klassificeras största delen som färska eller lundliknande moskogar eller kärr som motsvarar dem. På området finns också lundar eller lundliknande kärr och mo av torrare typ eller kärr som motsvarar dem, samt torr mo eller motsvarande kärr. (Vasa stads skogsplan för åren 2011-2012 2011).

Växtlighetens utbredning på Södra Stadsfjärden

Zonen med mycket tät växtlighet breder ut sig från stranden till ett område där vattendjupet vid medelvattenstånd är ca en meter (Västra Finlands miljöcentral 2004 s. 5), dvs. från Svartöns östra spets till Sunnanvikens södra spets (ortofoto 2011).

I den inre delen av Södra Stadsfjärden växer huvudsakligen sjösäv, vass och havssäv. I närheten av de muddrade områdena finns näckrosväxter. (Tuovilanjoen ja Sulvanjoen alaosan tulvasuojelu 2004 s. 11.) I fjärdens västra delar finns närmast växter med submersa blad (Hirvijärvi 1999 s. 5).

När växtligheten breder ut sig påskyndas bland annat fjärdens igenväxning och vyerna från friluftsleden påverkas. Växtlighetens utbredning har presenterats på kartan Kulturlandskap och naturvärden.

Aspar, vilka hör till flygekorrens levnadsmiljö, på Sunnanviks strans.

Blindskäret utanför Batteriudden är en efterlämning av en befästning från Krimkriget, vilken nu stigit ovanför vattenytan pga landhöjningen.

VÄRDEFULLA LANDSKAPSOMRÅDEN, BYGGD KULTURMILJÖ OCH FASTA FORNLÄMNINGAR

På planeringsområdet finns en stor mängd värdefulla landskapsområden och byggd kulturmiljö. Stadsstranden i Vasa, Sandviksparken, omgivningen kring Gamla Vasa kanal och Söderfjärdens odlings- och bylandskap har klassificerats som byggda kulturmiljöer av riksintresse. (Byggda kulturmiljöer av riksintresse 2009.)

Söderfjärden i Solf hör också till de av Miljöministeriet klassificerade värdefulla landskapsområdena (Värdefulla landskapsområden Landskapsarbetsgruppens betänkande II. 1992 s. 145).

I Näset och Vasklot finns med tanke på kulturmiljön värdefulla områden. Näset är ett gammalt bylandskap, där bostadshus och båtskjul finns bevarade ända från 1770-talet (Öst 2010 s. 20). Därtill finns det i synnerhet på Kopparön och i Sunnanvik en stor mängd gamla stenbryggor och andra lämningar från tidigare bosättning, vilka saknar officiell skyddsstatus, men värnandet om dem berikar omgivningen. Österbottens museum har inventerat lämningarna och för en del av dem har skydd föreslagits. (Rajala m.fl. 2005.)

På planeringsområdet finns också flera fasta fornlämningar bland annat i Gamla Vasa kanals omgivning och ett fornminnesområde på Batteriudden. På Svartön finns rester av ett nationellt värdefullt skeppsvarv från 1600-talet (Öst 2010 s. 16).

Värdefulla landskapsområden, byggd kulturmiljö och fasta fornlämningar presenteras på den bifogade kartan.

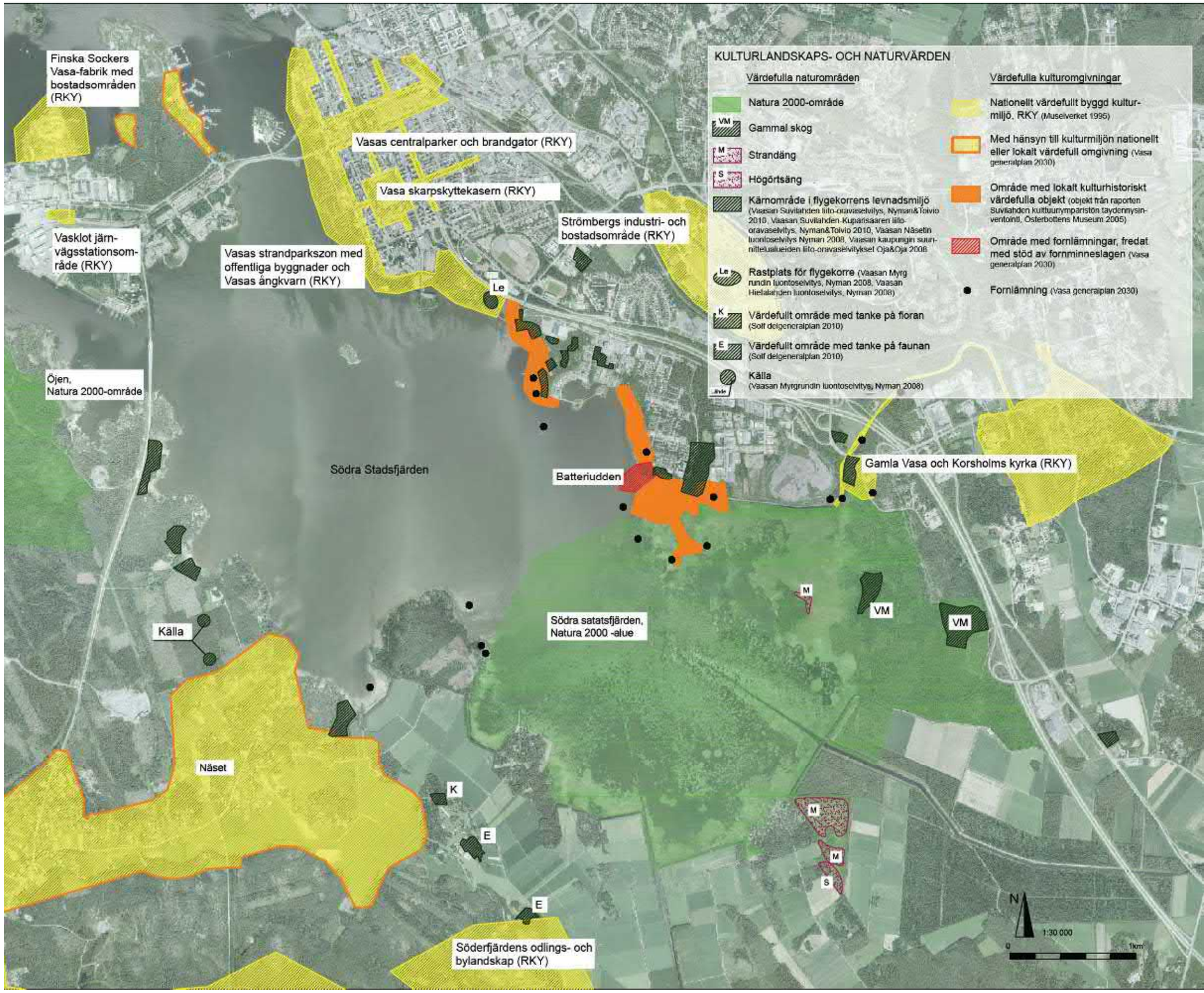

Ortobild: Vasa stad 2011

CENTRALA BEGREPP

I stycket presenteras kort de centrala begrepp som har använts i denna plan för friluftsleden kring Södra Stadsfjärden.

Friluftsled är den allmänna beteckningen för olika typer av rutter som är avsedda för rekreationsanvändning.

Med ***huvudrutt*** avses en del av friluftsleden som i målläget bildar en obruten ringrutt kring Södra Stadsfjärden. Huvudruttens skala och vinterunderhåll varierar på dess olika delar.

Med ***rutter som anknyter till huvudrutten*** avses andra rutter som hör till friluftsleden kring Södra Stadsfjärden.

Lättrafiklederna möjliggör snabb förflyttning från en plats till en annan, exempelvis med cykel mellan arbetsplatsen och hemmet. De kan ha stenmjöls- eller asfaltbeläggning. Många av lättrafiklederna på planeringsområdet finns invid körbanan. På leden finns gott om utrymme för möten. Också lättrafiklederna på grönområdena är ordentligt grundlagda och största delen av dem underhålls vintertid.

Parkgångar finns i anlagda parker och dimensionsmässigt är de sådana att minst två personer ryms att mötas utan att någon av dem behöver väja. Grundläggningen och skötseln av parkgångarna är högklassiga. Deras sträckning har anpassats som en del av parkformationen.

De ***smalare friluftslederna*** är mera för motionsrundor under fritiden. På de här lederna finns för det mesta utrymme att mötas men på vissa delar kan det krävas att man ger utrymme när man möter någon. De smalare friluftslederna är för det mesta lätta att passa in i terrängen och på dem kommer motionärerna i närheten av intressanta objekt.

Spången är i allmänhet smala stråk konstruerade av trä. Spången passar bra på områden där terrängen är våt eller särskilt känslig för slitage. Användningen av spång begränsar också cykelåkningen eller motorfordonstrafiken. Spången ger variation i vandringsupplevelsen. Underhållet av dem kräver emellertid ganska mycket arbete, eftersom trädelarna då och då måste förnyas. Ibland flyttar isen på spången.

Hinderfria spång är minst 1,2 meter breda och avståndet mellan plankorna eller bräderna på dem är högst 5 mm brett. Om ruttbredden underskrider 1,8 meter behövs vänd- och mötesplatser med lämpliga mellanrum. (Handbok för kartläggning och evaluering av hinderfria uterum SuRaKu. 2005, s. 12) Kanten på hinderfria spång ska vara minst 5 cm högre än den del där man tar sig fram, för att rullstolar inte av misstag ska slinta över kanten (ESKE 2010). Ifall det behövs en ramp i anslutning till hinderfria spång, får den ha en lutning på högst 8 % och längden på rampen får vara högst sex meter. Ifall rampen är över sex meter lång, får dess lutning vara högst 5 %. (Handbok för kartläggning och evaluering av hinderfria uterum, SuRaKu. 2005, s. 17)

Bryggrutterna är rutter av trä som är massivare anlagda än spången. De för med sig variation på fritidsleden och styr effektivare än rutter som har stenmjölsbeläggning. En bryggrutt kan anpassas till varierande terräng utan att dess profil eller omgivande terräng på något betydande sätt blir lidande. Rutten är också lämplig för fuktiga förhållanden. Det är också möjligt att cykla längs en bryggrutt, om ruttens bredd och vändningsvinklar medger det. Bryggrutterna kan byggas så att de är hinderfria men ruttens yta kan vara hal när den blir fuktig.

Stråk på översvämningsvallar är högre belägna än den omgivande terrängen. Deras bredd begränsas av vallens bredd och friluftsledens sträckning av vallens form. Därför är de i allmänhet ganska smala och raka. Översvämningsvallarna finns vid vattendragets gräns.

Skogsstigarna har huvudsakligen uppkommit genom att de har trampats upp. De är smala och huvudsakligen ganska korta, ställvis också tillfälliga avsnitt av friluftsleden. Grunden består av naturligt markunderlag, som kan förstärkas eller jämnas ut lokalt efter behov. Strävan är att anpassa ruttens sträckning till terrängen så att rutten förläggs i en naturlig fåra i terrängen och det just inte nödvändigt att begränsa användningen av den med tanke på slitaget av terrängen. Inbegripandet av skogsstigar i friluftsledshelheten sker huvudsakligen genom att stigar märks ut på friluftskartan och genom att ruttinformation placeras ut i terrängen.

Med ***enskilda vägar*** avses vägar i privat ägo, dvs. sådana vägar som inte ägs av kommunen eller staten. För det mesta är de dimensionsmässigt små.

Åkervägarna är privata vägar som huvudsakligen används i anslutning till åkerarbeten. Till dimensionen är de sådana att två fordon inte ryms att köra jämsides på dem. Åkervägarna har oftast inte grundlagts ordentligt och det kan tidvis vara svårt att ta sig fram på dem.

Byvägarna kan vara privata eller statsägda vägar. De är dimensionsmässigt små och finns i en by eller en byliknande miljö.

GRUNDLÄGGANDET AV FRILUFTSLEDEN OCH TILLSTÅNDSPROCESSERNA I ANSLUTNING TILL DEN

I det här stycket har utdrag ur lagstiftningen och tillståndsprocesserna i anslutning till anläggandet av friluftsleder samlats. Helheten har granskats med tanke på planeringen av friluftsleden kring Södra Stadsfjärden i Vasa med beaktande av den problematik som gäller markanvändningen på området.

ALLEMANSRÄTTEN

Allemansrätten är ett allmänt godkänt tillvägagångssätt i vårt land och bakom den finns en omfattande lagstiftning (Rautiainen, red., 2012 s. 14). Privata vägar, åkervägar och skogsstigar kan på basis av allemansrätten användas för friluftsändamål när man promenerar, skidar eller cyklar. Också båtfarande och vistelse på isen eller på isiga åkrar hör till allemansrätten. (Rautiainen, red., 2012 s. 11, 32, 45.)

Markägaren kan sätta upp sådana skyltar på sina marker som begränsar vistelse där enbart om det finns en verklig orsak till det, såsom begränsning av vistelse på naturskyddsområde eller gårdsplan (Rautiainen, red., 2012 s. 13).

Utplacering av permanenta skyltar och ruttinformation (Fallenius, e-post 9.7.2012) eller underhåll av friluftsleder och spår med motordrivna fordon (Rautiainen, red., 2012 s. 42) på annans mark faller inte inom ramen för allemansrätten, så till det behövs tillstånd av markägaren. Kommunen kan dock styra den allmänna rekreationsanvändningen när det är nödvändigt bland annat för att undvika skador och förbättra säkerheten. (Rautiainen, red., 2012, s. 60)

Men om man erhåller understöd av kommunen för väghållning som gäller enskild väg, kan kommunen fastställa villkor för understödet (Lagen om enskilda vägar 13 kap. 96 §). Väghållaren kan inte heller förbjuda användning av vägen på tio år från det att understöd har erhållits (Rautiainen, red. 2012 s. 45).

Slutsatser:

I det skedet när friluftsleden förverkligas kan stöden för de enskilda vägarna utredas enligt behovet och som förutsättning för beviljandet av nya stöd kan utplacering av information om lättrafikrutter i terrängen ställas upp. Förbudstavlor som saknar verklig grund och som vilseleder dem som rör sig på basis av allemansrätten kan avlägsnas.

PLANLÄGGNINGEN

Kommunen kan göra upp en general- eller detaljplan för det område där friluftsleden är angiven. Då behandlas friluftsledsplanen som en del av planläggningsprocessen.

Inom planläggningsprocessen ska alla intressenter erbjudas möjlighet att få information om processen och planen. Planförslaget ska också läggas fram offentligt och kommuninvånarna och intressenterna ska ges möjlighet att lämna in anmärkningar på ärendet. (Markanvändnings- och bygglagen - MarkByggL - 8 kap.). Generalplanen godkänns av kommunfullmäktige (15 kap. 37 § MarkByggL) och detaljplanen i allmänhet av kommunfullmäktige

(7 kap. 52 § MarkByggL).

Generalplanen styr samhällsstrukturen i kommunen eller delar av den och markanvändningen i allmänna drag och i den anpassas funktioner till varandra. I den anges principerna för den eftersträvade utvecklingen. (5 kap. 35 § MarkByggL). Generalplanen ska tjäna till ledning när detaljplan utarbetas och ändras (5 kap. 42 § MarkByggL).

I detaljplanen regleras områdesanvändningen, byggandet och utvecklandet på detaljerad nivå (7 kap. 50 § MarkByggL).

Kommunen kan ingå markanvändningsavtal med markägare i anslutning till förverkligandet av planerna. I dem kan parternas rättigheter och skyldigheter avtalas. (12 kap. 91 b § MarkByggL).

Slutsatser:

I generalplanen kan en sträckning i allmänna drag anges för en friluftsled och det eftersträvade ruttnätet anges i förhållande till andra funktioner och markanvändningen. Kommunen kan göra upp ett markanvändningsavtal med markägaren eller förvaltaren om byggande av en i generalplanen angiven friluftsled och exempelvis avtala att kommunen anlägger och underhåller leden. Det är också möjligt att komma överens om att kommunen får sätta upp informationsskyltar i anslutning till friluftsleden också vid skogsstigar och privata vägar som finns i anslutning till den led som anläggs.

I detaljplanen kan friluftsledens sträckning preciseras. Också andra egenskaper hos friluftsleden, såsom dess bredd och ytmaterial kan anges i detaljplanen. Leden kan emellertid också anvisas på områden där den inte har anvisats i detaljplanen, ifall den inte begränsar förverkligandet av andra planbestämmelser.

FRILUFTSLEDSFÖRRÄTTNING

Enligt lagen om friluftsliv kan färdseln för dem som idkar friluftsliv ledas genom en fastighet om det är av vikt för den allmänna friluftsverksamheten och fastigheten inte åsamkas betydande olägenheter av detta (Lagen om friluftsliv 1 kap. 1 §).

För anläggandet av en friluftsled ska en plan för friluftsleden göras upp och fastställas samt en friluftsledsförrättning hållas på platsen. (Lagen om friluftsliv, 1 kap. 2 §). I planen för friluftsleden anvisas friluftsledens sträckning och för vilken med friluftsliv förbunden färdsel leden är avsedd. I planen bör också de fastigheter nämnas, genom vilkas område leden skulle komma att gå. (Lagen om friluftsliv 1 kap. 3 §)

De vars rätt eller fördel planen berör ska beredas tillfälle att framställa anmärkningar mot planen. Planen ska hållas framlagd under 14 dagar och anmärkningar mot planen kan därefter lämnas in inom 30 dagar. Dessutom ska ett särskilt meddelande ges till de markägare genom vilkas område leden skulle komma att gå. (Lagen om friluftsliv 1 kap. 4 §)

Planen för friluftsleden fastställs av den lokala närings-, trafik- och miljöcentralen (Lagen om friluftsliv 1 kap. 4 §). Inom ett år från fastställandet ska kommunen ansöka om förordnande om friluftsledsförrättning hos lantmäteridistriktets lantmäteribyrå (Lagen om friluftsliv 1 kap. 5 §).

En friluftsledsförrättning kan göras utan plan för friluftsleden när en friluftsled har tagits in i detalj- eller generalplan eller parterna har kommit överens om att ett område ska överlåtas för en friluftsled (Lagen om friluftsliv 1 kap. 13 §).

Vid en friluftsledsförrättning ska områdets gränser på basen av friluftsledsplanen och vid behov enligt kommunens anvisningar bestämmas, en karta och beskrivning över området göras upp samt, till den del det är nödvändigt friluftsledens sträckning och gränser märkas ut i terrängen. Vid den förordnas också om erläggande av ersättningar till markägarna eller innehavarna. (Lagen om friluftsliv 1 kap. 7 §)

Då friluftsledsförrättningen har vunnit laga kraft och ersättning har erlagts till markägaren eller innehavaren, har den som upprätthåller friluftsleden rätt att tillträda det område som hör till friluftsleden och utföra eventuella iståndsättningsåtgärder på friluftsleden (Lagen om friluftsliv 1 kap. 9 §).

Slutsatser:

Det kan vara förnuftigt att utföra en friluftsledsförrättning i en situation när målet är ett omfattande, enhetligt nätverk av friluftsleder på ett område som ägs av flera markägare och olika kommuner. Metoden är särskilt användbar när det krävs stora investeringar för anläggandet av en friluftsled och friluftsleden inte blir någon förnuftig, kontinuerlig helhet utan att alla delar förverkligas.

MILJÖTILLSTÅND

Miljötillstånd behövs för verksamhet som medför risk för att miljön förorenas, såsom avstjälpningsplatsverksamhet. Tillstånd behövs också för projekt som kan leda till att vattendrag förorenas, ifall det inte är fråga om ett i vattenlagen avsett projekt. (Miljöskyddslagen 4 kap. 28 §, Miljöskyddsförordningen 2 kap.)

Ärendet som gäller miljötillstånd för avstjälpningsplatsen behandlas av regionförvaltningsverket (Miljöskyddsförordningen 2 kap. 5 §).

Slutsatser:

Det kan finnas behov av miljötillstånd eller justering av miljötillstånd i anslutning till anläggandet av en friluftsled om den anknyter till en helhet för vilken tillstånd behövs eller om sådana tillståndsbestämmelser har utfärdats i miljötillståndet för projektet som kan förhindra eller begränsa friluftsverksamheten. Avstjälpningsplatser, fyllnadsområden som ska anläggas, översvämningsvallar eller områden för muddringsmassor är exempel på sådana områden.

TILLSTÅND I ENLIGHET MED VATTENLAGEN

Enligt vattenlagen kräver uppförandet av en bro eller transportanordning över en kungsådra alltid tillstånd av regionförvaltningsverket (Vattenlagen 3 kap. 3 §, 1 kap. 7 §). I lagen avses med en älv ett rinnande vattendrag, vars avrinningsområde är minst hundra kvadratkilometer stort (Vattenlagen 1 kap. 3 §). Med kungsådra avses en ådra för vattnets fria lopp där älven är djupast och kungsådran är en tredjedel av vattendragets bredd vid medelvattenstånd (Vattenlagen 1 kap. 6 §). Också för en inskränkning av en kungsådra eller en allmän farled eller installering av anordning eller annat hinder som försvårar användningen av farleden krävs alltid tillstånd av regionförvaltningsverket. Tillstånd i enlighet med vattenlagen behövs också för muddring av ett vattenområde när muddringsmassan överskrider 500 m³, ifall det inte är fråga om underhåll av en offentlig farled. (Vattenlagen 3 kap. 3 §)

Närings-, trafik och miljöcentralen och kommunens miljövårdsmyndighet övervakar iakttagandet av de föreskrifter och bestämmelser som har utfärdats i vattenlagen och med stöd av den (Vattenlagen 14 kap. 1 §, Vattenlagen 1 kap. 7 §).

Slutsatser:

För broar för lättrafik i anslutning till friluftsleder behövs tillstånd i enlighet med vattenlagen när bron går över ett vattendrag som räknas som en kungsådra.

BEDÖMNINGS- OCH UTLÅTANDEFÖRFARANDE BETRÄFFANDE PROJEKTETS KONSEKVENSER FÖR NÄTVERKET NATURA 2000

Konsekvenserna av åtgärderna på naturskyddsområden som hör till Europeiska unionens nätverk Natura 2000 eller utanför dem ska bedömas, om åtgärderna sannolikt försvagar dem (Naturvårdslagen 10 kap. 65 §).

Den som ska förverkliga projektet eller den som gör upp planen ska bedöma konsekvenserna och myndigheten ska efter det begära utlåtande om dem av Närings-, trafik- och miljöcentralen och den i vars besittning naturskyddsområdet är. Ifall Närings-, trafik- och miljöcentralen själv förverkligar projektet ges utlåtandet i stället av Miljöministeriet. Utlåtandet ska ges senast inom sex månader. (Naturvårdslagen 10 kap. 65 §)

Ifall bedömnings- och utlåtandeförfarandet visar att projektet eller planen betydligt försvagar de naturvärden för vilkas skydd området har införlivats i nätverket Natura 2000, får myndigheten inte bevilja tillstånd för att genomföra projektet eller godkänna eller fastställa planen. Projektet kan undantagsvis trots detta genomföras om statsrådets allmänna sammanträde beslutar att det är tvingande på grund av ett ytterst viktigt allmänt intresse och det inte finns någon alternativ lösning. (Naturvårdslagen 10 kap. 66 §)

Slutsatser:

De sannolika konsekvenserna av friluftsleden, som ska anläggas, för de naturvärden som ska skyddas bör förutses och eventuellt bör på basis av det en Naturabedömning med utlåtandeförfarande göras.

ÖVERSIKTSPLAN

Bild: Salo 2011

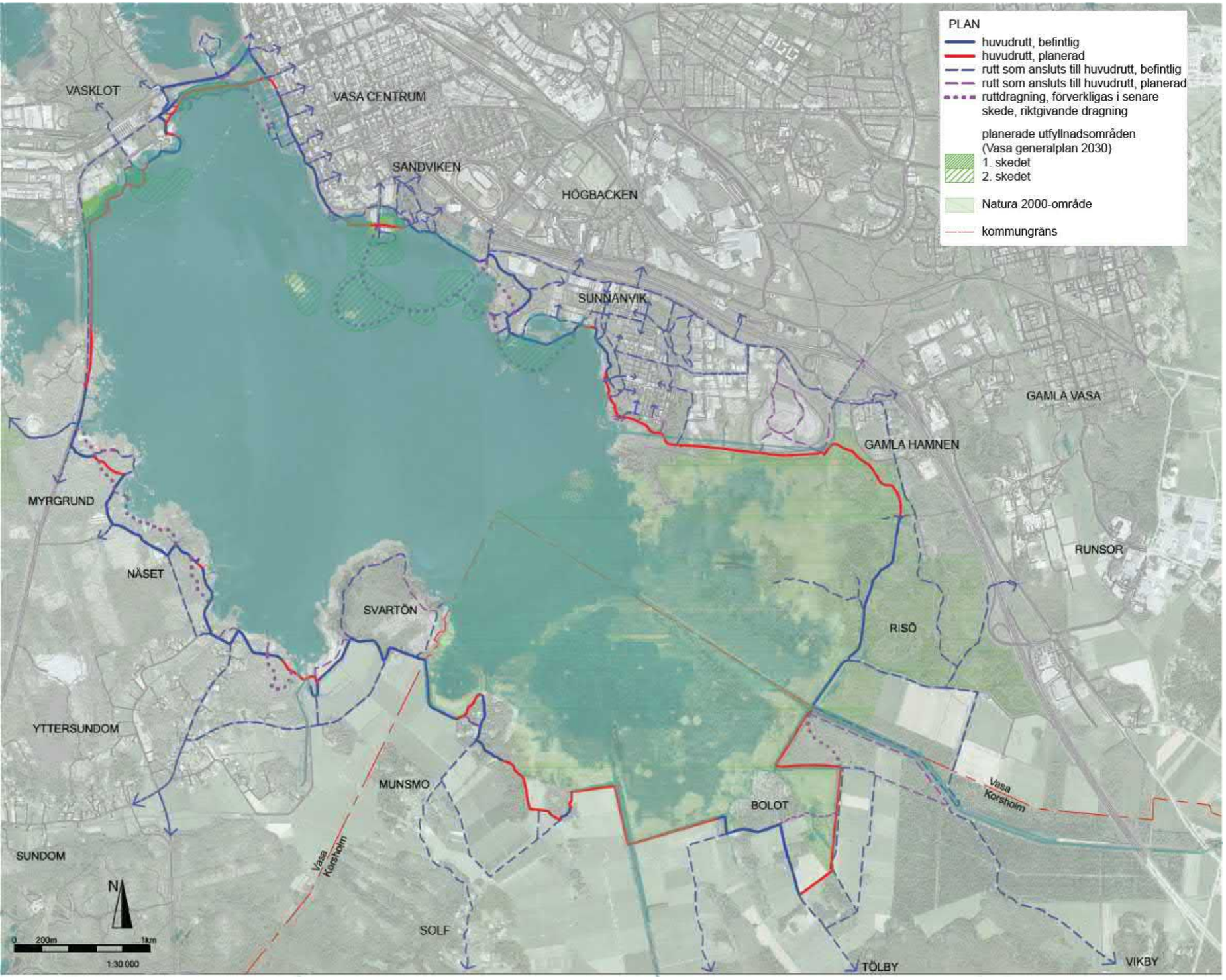

(Bottenkarta och ortobild: Vasa stad 2011)

ALLMÄN DEL

FRILUFTSLEDENS STRÄCKNING

I fråga om friluftsledens sträckning har existerande vägar och stigar utnyttjats så mycket som möjligt. Den nuvarande friluftsledens länkar har rätats ut och friluftsleden har förts närmare stranden. Därtill har nya alternativa rutter lagts till på avsnitt där markanvändningen har förändrats eller håller på att förändras på ett sätt som är ogynnsamt för lättrafiken.

RUTTYPER

Friluftsledsnätet är indelat i en huvudrutt och leder i anknytning till den. Med huvudrutten avses en ringrutt kring fjärden huvudsakligen i närheten av stranden. Huvudruttens skala varierar och den består av olika ruttyper. På de livligast trafikerade områdena bildas rutten av breda lättrafikleder. På de mera perifera delarna av ruttnätet bildas det av smalare friluftsleder, stigar och spång. Ställvis sammanfaller friluftsleden med fordonstrafik.

Ruttyperna förklaras mera omfattande på sidan 26 i stycket centrala begrepp.

DIMENSIONERINGEN AV FRILUFTSLEDSNÄTET

På dimensioneringen av friluftsledsnätet inverkar funktionella och utrymmesmässiga faktorer. Funktionellt borde friluftsledens användningsyta vara minst 1,20 meter bred för att två personer smidigt ska rymmas att gå förbi varandra eller mötas och för att leden också ska fungera hinderfritt (Kartläggnings- och bedömningsguide för tillgänglighet utomhus SuRaKu 2005 s. 12). För att två cyklister ska kunna mötas smidigt krävs en användningsyta som är minst två meter bred (Kevyen liikenteen suunnittelu 1998 s.59). Också med tanke på maskinellt byggande och underhåll bör användningsytan vara minst två meter bred (enligt uppgift av Kiveliö personligen 24.9.2012). Minst det här har eftersträvats på de avsnitt av huvudrutten där de potentiella användarna är många.

På avsnitt där det är få användare och användningen huvudsakligen utgörs av friluftsliv, behöver nivån på underhållet av lederna inte vara lika hög, och det är inte nödvändigt att man på vartenda ställe kan ta sig förbi varandra smidigt. På mera perifera områden är inte heller behovet av hinderfria leder stort.

Terrängförhållandena eller utrymmesmässiga mål kan emellertid ställvis begränsa ledens bredd också på de livligast trafikerade avsnitten. Rumsmässigt kan friluftsleden ställvis bli intressantare om dess dimension varierar. Att ibland ta sig fram på en bred led och ibland på en smal stig ger utomhusupplevelsen en extra dimension.

På en smal stig är möjligheterna till rumsmässig variation större. Med hjälp av växtlighet, terrängformer och konstruktioner är det möjligt att få till stånd å ena sidan mycket slutna och å andra sidan verkligt öppna rum. På en bred rutt omfattar det öppna rummet alltid minst ruttens bredd och sikten framåt är också mera sannolikt bredare än på en smal rutt. För att användningen ska vara smidig är det dock skäl att undvika smala delar på livligt trafikerade ruttavsnitt.

FRILUFTSLEDENS ANVÄNDNINGSFORMER

Friluftsleden ska huvudsakligen användas för fotvandring. Leden är också lämplig för cykelåkning, förutom spången och de under två meter breda avsnitten. På de här avsnitten kan cyklisterna ta en omväg via en alternativ rutt eller leda cykeln på den del av rutten som inte är lämplig för cykelåkning. På bryggrutten och rutter som är minst 1,2 meter breda är det möjligt att åka cykel ifall det finns tillräckligt med ledigt utrymme omkring och cyklisten anpassar sin hastighet till terrängförhållandena.

Friluftsleden är inte avsedd för ridning eller motorfordon.

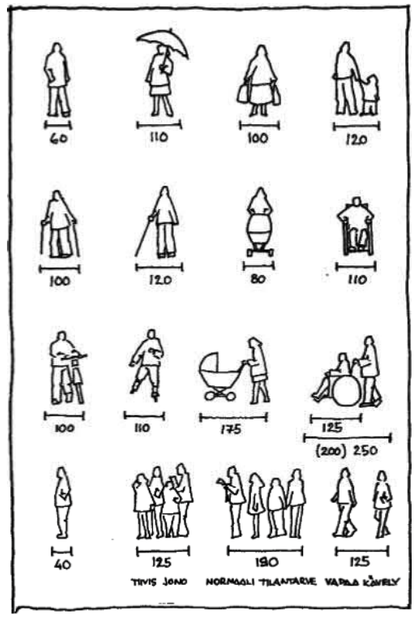

Mått för hinderfri framfart för fotgängare. (Kevyen liikenteen suunnittelu 1998 s.19)

Friluftsleden vid Bredvikens strand i Esbo är ca 2 meter bred. Två cyklister ryms att färdas i bredd. Liknande typ av led lämpar sig på många håll på översvämningsbanker.

En 1,2 meter bred rutt av stenmjöl vid Lillhoplax i Helsingfors

Strandpromenaden i Lillhoplax är 2,5 meter bred. Två cyklister ryms att mötas vid låg fart. Räcken gör utrymmet smalare.

Träspångarna i Haga Alprospark i Helsingfors är en meter breda till gångytan.
Bildkälla: http://4.bp.blogspot.com/_zFDYBnhEhqE/TA_ndhek39I/AAAAAAAAAr0/LNiSNCHQV_w/s1600/rodo.JPG

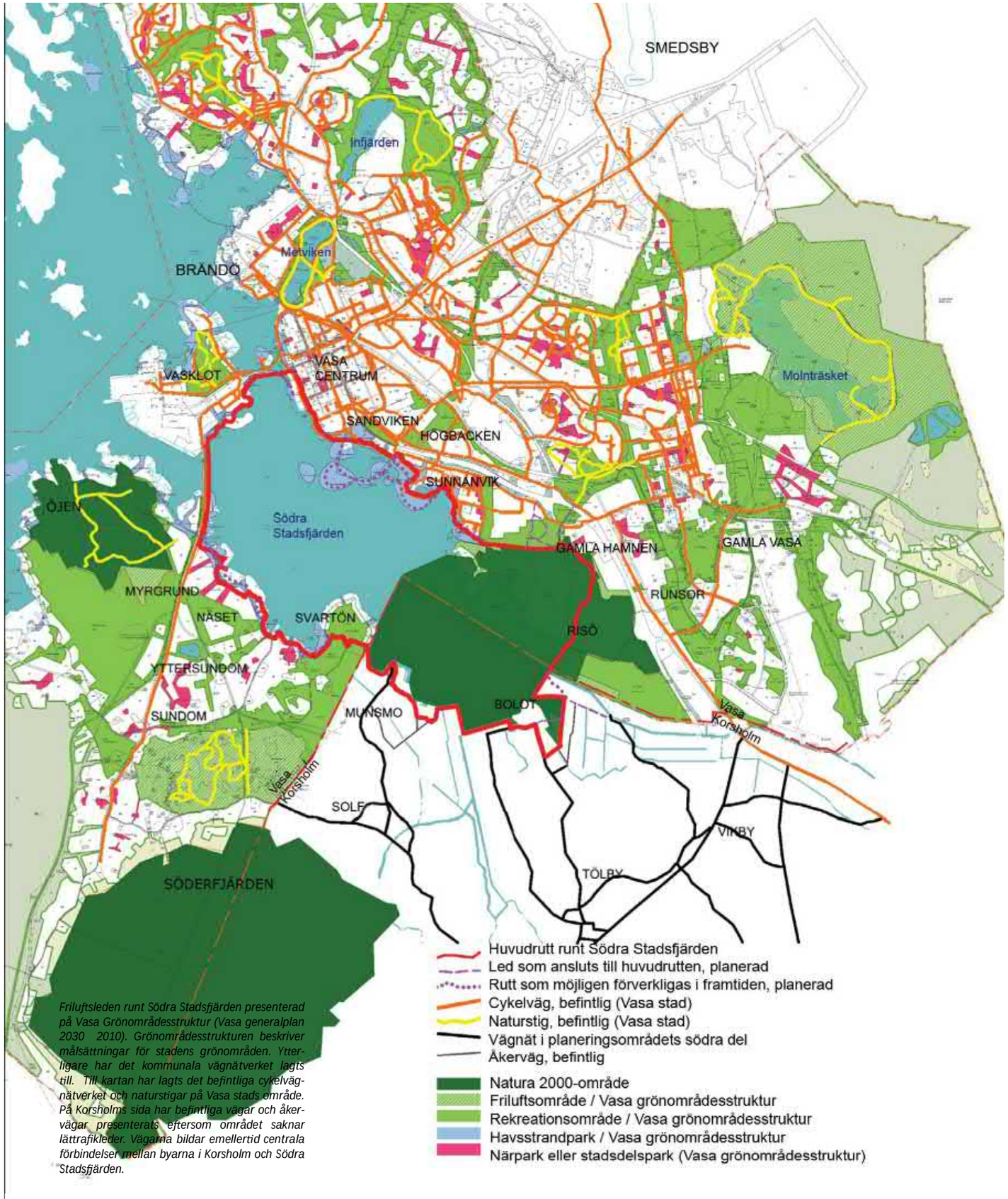

Friluftsleden runt Södra Stadsfjärden presenterad på Vasa Grönområdesstruktur (Vasa generalplan 2030 2010). Grönområdesstrukturen beskriver målsättningar för stadens grönområden. Ytterligare har det kommunala vägnätverket lagts till. Till kartan har lagts det befintliga cykelvägnätverket och naturstigar på Vasa stads område. På Korsholms sida har befintliga vägar och åkervägar presenterats eftersom området saknar lättrafikleder. Vägarna bildar emellertid centrala förbindelser mellan byarna i Korsholm och Södra Stadsfjärden.

ANKNYTNINGEN TILL OMGIVNINGEN

Friluftsleden kring Södra Stadsfjärden anknyter till lättrafiknätet i Vasa. Den förbättrar också lättrafikförbindelserna till Natura 2000-området Öjen - Södra Stadsfjärden - Söderfjärden och fogar samman dessa separata delar av Naturaområdet med varandra.

Friluftsleden sammanfogar också dalsänkorna i Vasa och det är meningen att de i framtiden ska utvecklas som stadens centrala grönområdesförbindelser (Vasa generalplan 2030).

Friluftsleden anknyter också till den friluftsförbindelse som behövs mellan friluftsområdet vid Molnträsket och Södra Stadsfjärden och förbättrar lättrafikförbindelserna mellan Solf och Vasa.

Anslutning till omgivningen presenterat schematiskt. På kartan presenteras huvudrutten runt fjärden och de centrala förbindelselederna till de omgivande områdena, närmaste skogsområden och Natura 2000-områden. (Bottenkarta: Lantmäteriverkets lägesdatafönster)

ANVÄNDNINGEN VINTERTID

I Vasa är gatorna och lättrafiklederna indelade i underhållsklasser för organiseringen av vinterunderhållet. Vinterunderhållet av rutterna följer den nuvarande sträckningen, enligt vilken friluftsleden från Myrgrundet till Vasklot och via stadsstranden till Matmorsvikens vall hör till de lättrafikleder som ska plogas som mest brådskande (Vinterunderhållet 2012). Därtill hör lättrafikrutterna som är planerade i Myrgrundets och Näsets omgivning när de anläggs i skede 2 till denna klass. Förutom spången och det lättrafiknät som vinterunderhålls underhålls den planerade friluftsleden vintertid genom att snön på ytan körs tät med hjälp av snöskoter. Då är det möjligt att gå eller skida med traditionell stil på rutten.

Vasa stad underhåller vintertid ett spårnät för traditionell skidstil och fristil på Södra Stadsfjärdens is och flera naturstigar i olika delar av staden. Därtill upprätthåller Vaasan Latu ett spårnät på Molnträskets naturstigar, och därifrån behövs en spårförbindelse till Södra Stadsfjärden längs med vallen invid Gamla Vasa kanal. I övrigt planeras inga spår som ska underhållas på friluftsleden kring Södra Stadsfjärden. Med traditionell skidstil är det dock möjligt att röra sig på åkrar och friluftsleder som inte underhålls vintertid.

Folk kör också med snöskoter på planeringsområdet och för snöskotrarna är skilda leder reserverade (EPOELY 129 07.01.2010. 28.5.2010, EPOELY 1590/07/07.01.2010, H23-139 1999, LSU-2005-L-208 (251) 2006, LSU 2004-L-517 2008, Snöskoterrutter 2012, Vasa generalplan 2030).

Skidspår bildat till friluftsleden på Batteriudden, februari 2012.

På vintern fungerar Södra Stadsfjärden också som friluftsområde.

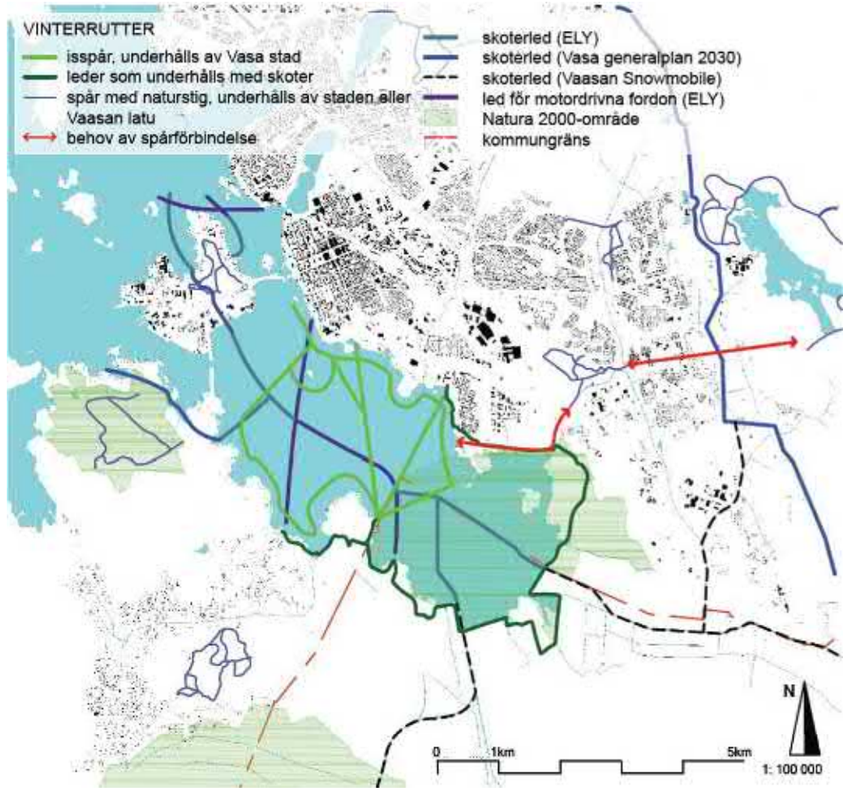

Karta över områdets nuvarande och planerade vinterbruk. Med skoter underhållna rutter och nödvändiga skidspår är planerade, övriga enligt nuvarande situation. Lättrafikleder för vinterbruk i områdets norra del är ej utmärkta på kartan. (Bottenkarta Vasa Stad)

BROAR

På planeringsområdet behövs flera broar av olika storlek. Valet av brotyp påverkas av användningsändamålet, den nödvändiga spännvidden, underfartshöjden, grundläggningsförhållandena, kostnadseffektiviteten samt faktorer som gäller utseendet. Byggandet av broar är en av de största kostnadsposterna när det gäller att grundlägga friluftsleden men det lönar sig att göra dem ordentligt på en gång och att dimensionera för växande användarmängder när den fortsatta planeringen startar.

Mest krävande är förhållandena på planeringsområdet vid Toby ås överfartsställe. Överfarten är ca 60 meter lång, grundläggningsförhållandena är dåliga, eftersom bron måste grundas på lerbankar invid ån och <en snöskoterrutt går under bron. Därtill finns broplatsen vid en åmynning där isdammar bildas under vårvintern. Överfartsstället finns emellertid på en för friluftsledens kontinuitet viktig plats. Utsikten från bron vid åmynningen mot Södra Stadsfjärden är också fin.

Huvudsakligt material i broarna är trä. Det passar både i naturmiljön och stadsmiljön. Trä är förnybart råmaterial och koldioxidutsläppen från produktionen och transporten av det är små. Det binder också koldioxid från atmosfären och kan förstöras genom att brännas. Nu för tiden kan också impregnerat trä, som oftast måste användas i krävande fuktighetsförhållanden, efter att dess användningstid har löpt ut utnyttjas i förbränningsanläggningar som är lämpliga för ändamålet (Painekyllästetty puu Opas ammattilaisille 2012 s. 3). Vid den fortsatta planeringen bör emellertid också andra materialalternativ undersökas för brons bärande konstruktioner.

Referensbilder för broar för lättrafik.

bildkällor:
1. www.panoramio.com/photo/46062572
2 www.helsinki.fi/kansalaismuisti/matapupu/suutari/sillat/sikevytl.htm
3 www.saariloma.net/venesatama_saaristomerelle/venesatamat_saaristo.htm#img/byholmin_puusilta.jpg
4, 5 www.custompark.com/bridges/pedestrian-bridges-glulam.php

SKYLTAR OCH KÖRHINDER

Skyltningen vid den nuvarande friluftsleden är bristfällig. Genom utökad skyltning kan ruttens användbarhet förbättras och tröskeln att använda den sänkas. Med den klarläggs också informationen om för vilka användningsformer de olika delarna av friluftsledsnätet är avsedda. I anslutning till friluftsleden behövs också bättre skyltning och nya körhinder för styrningen av parkeringen och motorfordonstrafiken.

På de ställen där rutterna korsar varandra placeras ruttinformation och vid behov upplysning om hur rutten ska användas. Därtill placeras en del skyltar med information om lokal historia och naturvärden och –processer invid rutten. Landskapets förändring kan åskådliggöras exempelvis med informationstavlor med något historiskt foto från platsen eller någon gammal karta, vars centrala riktpunkter också anges i terrängen. Också skulpturer eller monument som beskriver hur havsvattennivån och strandlinjen rör sig kunde placeras invid friluftsleden, lite i samma stil som man har gjort exempelvis i Brändö.

På skogsstigsavsnitten kan rutten märkas ut exempelvis genom att träd invid rutten med jämna mellanrum målas med en färgkod.

Informationstavlor placeras på centrala knutpunkter invid friluftsleden och i närheten av parkeringsområdena i enlighet med delområdesplaner. Strävan är att fästa de nya informationstavlorna på existerande anordningar och att de ska vara enhetliga. Det skulle vara bra att göra en särskild plan över informationstavlorna så att de passar in i miljön och utseendemässigt är tillräckligt enhetliga.

Nya körhinder behövs på nästan hela området på platser där en bilväg eller åkerväg korsar friluftsleden. På de avsnitt av friluftsleden där man inte alls behöver använda motorfordon används stenblock av natursten som körhinder. På de stadsliknande områdena används i stadsmiljön lämpliga, stilmässigt enkla modeller av körhinder eller skulpturer som är planerade för platsen. Rutter med begränsad användning också för motorfordon kan stängas av med bommar som kan öppnas eller med pollare, så som man redan har gjort på vissa ställen. De nuvarande bommar som är i dåligt skick iståndsätts eller byts ut till nya. Servicetrafikens och räddningsfordonens tillträde till området bör tryggas och olagliga bommar avlägsnas.

Gamla bilder från planeringsområdet. På övre bilden Gustavsborgs villa, på mittersta nuvarande Lindparkens område och på den undre bilden Sandviksvillans strand. Bilder: Vasa Stad)

PARKERINGSOMRÅDEN

Det är inte önskvärt att parkeringsområdena ökar obehärskat på strandområdena och i närheten av friluftsleden men man måste garantera att friluftsleden är lättillgänglig och att det finns tillräckligt med parkeringsplatser för dem som idkar friluftsliv där.

Existerande parkeringsområden utnyttjas i mån av möjlighet genom utvidgning och iståndsättning av dem eller genom att parkering dirigeras till områden som inte utnyttjas fullt ut. Ändamålsenligheten hos parkeringsområdena vad gäller storlek och läge bedöms. Lättrafikleden och parkeringsutrymmet skiljs tydligt åt från varandra.

Vid utvidgningen av parkeringsområdena undviks uppkomsten av omfattande enhetliga parkeringsfält genom att området vid behov delas in i mindre delar exempelvis med hjälp av växtlighet. Principen är att de som använder friluftsleden ska betjänas av flera små parkeringsområden utspridda vid olika delar av friluftsleden.

PAUS- OCH RASTPLATSER

Vid utplaceringen av paus- och rastplatserna beaktas deras mikroklimat och läge i landskapsrummet. Lämpliga platser är skyddade ställen, soliga sluttningar och utsiktsplatser samt korsningarna i friluftsledsnätet.

I stadsmiljön och dess omedelbara närhet räcker enskilda bänkar eller små bänkgrupper som rastplatser. I anslutning till bänkarna placeras avfallskärl enligt behovet och möblernas material och mall anpassas till närmiljön.

På mera naturenliga områden används huvudsakligen naturmaterial, målat och ohyvlat trä och kluvna eller obehandlade stenar i bänkar och på pausplatser. Träets kvalitet och behandling väljs enligt användningsändamålet och objektet, men exempelvis lärkträd och värmebehandlat trä är relativt hållbara också utomhus.

Den bänkmodell av kluven stenhäll och planka som för närvarande används på en del grönområden i Vasa passar också bra på mera naturenliga områden. Också de naturliga rastplatser som finns i naturen, stenar och berg, beaktas vid utplaceringen av nya rastplatser.

På områden med betoningen på friluftsliv, såsom i Risö och Munsmo hamns omgivning, behövs bättre utrustade rastplatser där man kan äta matsäck och göra upp en brasa.

Pausplatserna märks ut eller placeras i terrängen så att det inte blir oklart för besökarna att de har rätt att använda dem. Olovliga pausställen rivs eller iståndsätts så att de blir lämpliga för allmänt bruk.

Ledens dragning och tillåtna användningsformer är oklara i terrängen runt Sandvikens strandområde.

Körhinder format av flyttblock i Risö.

En liten parkeringsplats som passats väl in i omgivningen vid Abborrön. Parkeringsplatsen befinner sig dock på fel ställe eftersom motortrafik inte längre är tillåten på området.

Övre bilden: En bänk gjord av uthuggen sten och en planka lämpar sig väl för användning på naturenliga grönområden. Undre bilden: Bänken placerad på en lämplig plats mellan två alar i närheten av Aborröns simstrand.

BELYSNING

Den nordligaste delen av friluftsleden i planeringsområdet har redan belysning på de existerande avsnitten. Också de nya delarna av huvudrutten kommer att få belysning på det här området. Därtill får förbindelsen till stranden i Sunnanvik och längs med Gamla Vasa kanals vall till Parallellvägen belysning. Huvudrutterna på avsnittet Myrgrundet - Munsmo hamn får belysning i det skedet när friluftslederna i skede 2 förverkligas.

Det finns inget behov av att förse rutterna i den södra delen av friluftsleden med belysning i och med att de på grund av sin naturnära karaktär främst används för friluftsliv. Behovet av belysning i den södra delen av friluftsleden bör bedömas på nytt ifall invånarmängderna i närområdena ökar betydligt. Området Natura 2000 ställer begränsningar för belysningen i området Risö.

Armaturmodellerna för de nya parkområdena väljs i samarbete med parkplaneringen.

Armaturerna bör vara sådana att ljuset inte sprids på ett för omfattande område och inte heller syns långt ut på Södra Stadsfjärden. Placering av armaturer på området mellan friluftsleden och Stadsfjärden undviks för att de inte ska störa möjligheten att njuta av de öppna landskapen vid landhöjningsstranden.

Belysta rutter och planerad belysning för friluftsleder. (ortobild: Vasa stad 2011)

LANDSKAPSRUM

Den rumsmässigt omväxlande friluftsleden främjar intressanta upplevelser. Variationen i rummet bildas av en mosaik av öppna, halvöppna och stängda områden och varierande placering av rutten i dessa landskapsrum och deras gränszon.

Landskapsrummen kan struktureras för lättrafikens behov så att de passar bäst när de klart skiljs åt från motorfordonstrafiken.

Öppna landskapsrum invid friluftsleden bildar Södra Stadsfjärdens öppna vattenyta, åkrarna och vassen på platser där friluftsleden är tillräckligt högt belägen.

Halvöppna landskapsrum bildas närmast i anlagda parker, bymiljö och på andra områden med glest träbestånd, såsom på en del av översvämningsvallarna.

Slutna landskapsrum bildas närmast i täta skogsdungar, på översvämningsvallar med tätt trädbestånd, samt i vass när den har vuxit över ögonhöjd.

Exempel på olika landskapsområden och angränsande element längs friluftsleden.

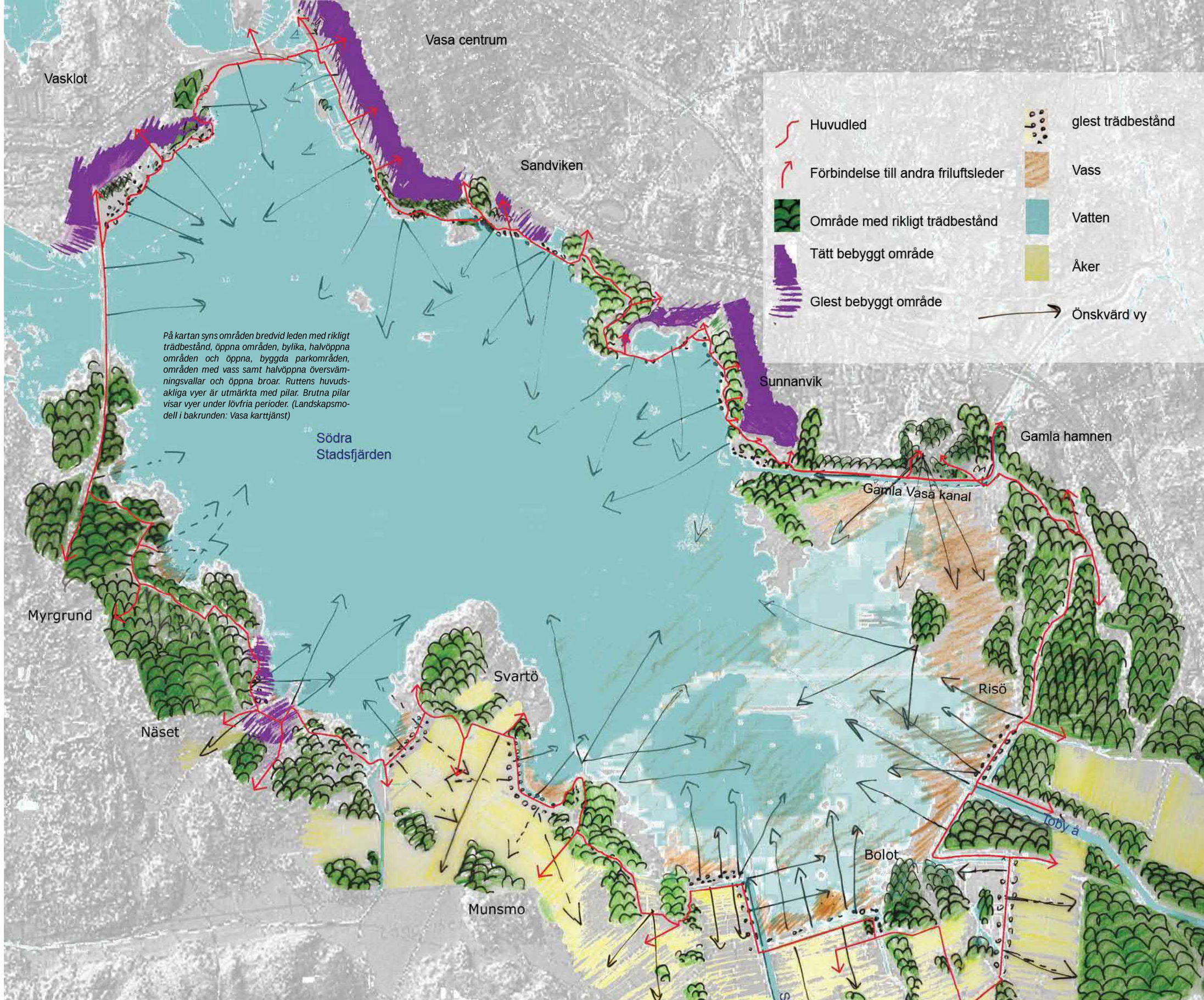

På kartan syns områden bredvid leden med rikligt trädbestånd, öppna områden, bylika, halvöppna områden och öppna, byggda parkområden, områden med vass samt halvöppna översvämningsvallar och öppna broar. Ruttens huvudsakliga vyer är utmärkta med pilar. Brutna pilar visar vyer under lövfria perioder. (Landskapsmodell i bakrunden: Vasa karttjänst)

Landskapsvårdande åtgärder har anvisats invid huvudrutten på platser där det är möjligt att påverka bildandet av centrala vyer eller landskapsrum. Åtgärderna är angivna på kartan med raster och texterna preciserar dem. Därtill är de ungefärliga lägena för dagvattenområden som behövs i närheten av strandruttnätet angivna med symboler.

Avlägsnandet av växtlighet har delats in i slyavlägsnande och gallring av träd. Gallring av träd innebär närmast att välja enskilda träd som ska fällas på friluftsleden eller i dess omedelbara närhet på de avsnitt av friluftsleden där det finns många träd. Sly avlägsnas från en del översvämningsvallar, områden mellan åkrar och friluftsleden, från vågbrytarna vid stadsstranden samt från den gamla bebyggelsens ruiner.

Växtlighetsgrupper i olika skikt utvecklas på Vasklot strandområde, söder om Svartön och på Sunnanvik avstjälpningsplats. En enhetlig växtlighetszon i många skikt utvecklas i Borgarens nordvästra del framför småindustri- och lagerområdet, mellan Sandviksparken och sjukhusområdets kommande utvidgning samt framför Gustavsborgsparkens sjukhusområde.

I delområdesplanerna har de åtgärder som föreslås på den bifogade kartan specificerats närmare. På Myrgrundets och Näsets område gäller åtgärderna skede 1. Åtgärderna beträffande stranden och avstjälpningsplatsen i Sunnanvik har presenterats mera i detalj i preciseringen av översiktsplanen.

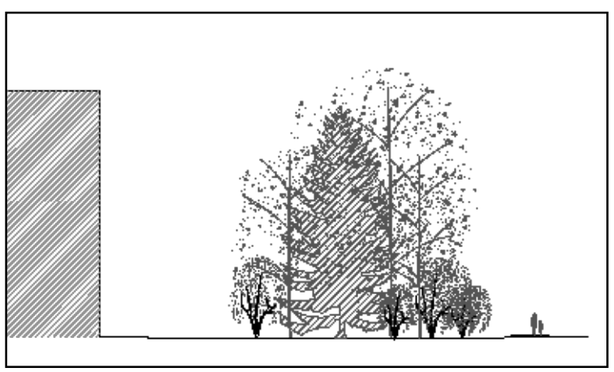

Principskärning. Invid friluftsleden utvecklas växtzoner i flera skikt.

Principbild. Invid friluftsleden utvecklas växtgrupper i flera skikt.

Referensbilder på flödvattensvåtmarker och deras växtlighet. Beräkningar för våtmarker måste göras vid fortsatt planering.

Bildkällor:
1. www.wetlandsystems.ie/Images/PAGEstormwater.jpg
2. www.ajl.fi/weblogit/2012/20120727_kaldon/trutbadan.jpg
3. mediaserver-2.vuodatus.net/g/40096/1698941.jpg
4. img.geocaching.com/cache/5928ab6c-b5b4-456e-8bf8-86ef980de86b.jpg
5. www.suffolkcountyny.gov/stormwater/NYSBMPs.html
6. www.fxbrowne.com

LANDSKAPSVÅRD

- friluftsledens dragning
- utvecklande av gränszon i skikt
- utvecklande av växtlighets-grupper i olika skikt
- gallring av trädbestånd
- avlägsnande av sly
- flödvattensbassäng eller -dal
- Natura 2000-område
- planerade utfyllnadsområden (Vasa generalplan)
- kommungräns

Trädbestånd och sly avlägs-nas från fiskarstrandens vågbrytare

Sly avlägsnas från lämn-ingarna av den gamla stenbryggan

Växtlighetszon i skikt på kanten mellan nuvarande och kommande sjukhusområdet.

Trädbeståndet gallras med eftertanke på ett sådant sätt att vyer mot havet öppnas från friluftsleden och Sun-nanviks villlan.

Växtlighetsgrup-per i skikt på stranden vid Tropiclandia och Borgaren

Växtlighetszon i skikt på kanten av småindustriområde. Fasaden till den gamla tegel-byggnaden lämnas synlig.

Kvarlämningarna av villaområdet i Sunnanvik synliggörs från växt-ligheten. se översiktsplanens specificering.

Övervägd gallring av trädbestånd där leden drags. Fina trädexem-plar kringgås, farligt och i dåligt skick varande trädbestånd avlägsnas från ledens kanter.

På området vid den gamla avstjälpningsplatsen utvecklas en mångsidig och naturenlig växtlighet i skikt. (se översiktsplanens specificering)

Avlägsnande av sly från lämningarna av den gamla stenbryggan

Jämn gallring av träd-beståndet på båda sidor av leden

Övervägd gallring av träd-bestånd där leden drags. Fina trädexemplar kring-gås, farligt och i dåligt skick varande trädbestånd avlägsnas från ledens kanter.

Väl övervägd, i mån om möjlighet begränsad gallring av trädbestånd längs leden. Värdefulla trädexem-plar kringgås. Farligt och i dåligt skick varande trädbestånd avlägs-nas från ledens kanter.

Väl övervägd, i mån om möjlighet be-gränsad gallring av trädbestånd längs leden.Värdefulla trädexemplar kringgås. Farligt och i dåligt skick varande träd-bestånd avlägsnas från ledens kanter.

Sly avlägsnas mellan leden och åkern, växtlighets-grupper i skikt bevaras/utvecklas.

N

1:25 000

0 1km

Bottenkarta och ortobild: (Vasa stad 2011)

FYRFÄLTSANALYS (SWOT) AV HELA FRILUFTSLEDSNÄTET

STYRKOR (nuläge)

- *För närvarande finns ganska många leder.*
- *Området finns nära potentiella användare.*
- *Projektet har planerats länge och många intresseinstanser främjar det.*
- *Viljan att förverkliga projektet är huvudsakligen god.*
- *På området finns många olika typer av områden:*
  - *byggd kulturmiljö*
  - *(stadsstranden, Sandviken, Gamla hamnen)*
  - *kulturlandskap (Korsholm, Näset, Risöfladan, villaområdet i Sunnanvik, Batteriudden)*
  - *mångskiftande naturmiljö (Risö, Södra Stadsfjärden)*
  - *industrilandskap (Vasklot)*
- *Karaktären på strandområdena är rumsmässigt varierande.*
- *Parkeringsområden och rastplatser finns redan för dem som använder friluftsleden.*
- *Många olika utredningar och inventeringar har gjorts beträffande området, bl.a. i fråga om naturvärden och kulturlandskap.*

SVAGHETER (nuläget)

- *Det nuvarande friluftsledsnätet är osammanhängande.*
- *Ställvis är det svårt att ta sig fram till stranden.*
- *Åar utgör hinder när man ska ta sig runt fjärden och att bygga broar är dyrt.*
- *Lättrafiken går på många ställen längs en körbana eller längs en lättrafikled i anslutning till körbanan.*
- *På många ställen där olika områden och funktioner knyter an till varandra är friluftsleden och dess närmiljö ostrukturerad.*
- *Landhöjningen och ansamlingen av slam medför att vattendraget långsamt växer igen.*
- *Lättrafikförbindelserna är svaga norrut och söderut.*
- *Trädbeståndet på strandzonen har täppt till havsvyerna.*
- *Användningen av rutterna försvåras av att informationstavlorna är få.*

MÖJLIGHETER (i framtiden)

- *Nuvarande leder kan utnyttjas som en naturlig del av den friluftsledshelhet som planeras.*
- *De områden där friluftsleder saknas är ännu inte fullt utbyggda och placeringen av ett friluftsledsnät i terrängen lyckas då*
- *lättare än på tätt bebyggda områden.*
- *Friluftsledens sträckning kan justeras på många områden, där markanvändningen i den nuvarande ruttens omgivning har förändrats så att den är ogynnsam för lättrafiken.*
- *Det campingområde som eventuellt ska förverkligas (Vasa generalplan 2030) skulle erbjuda campingservice invid friluftsleden alldeles i närheten av Vasa centrum.*
- *Med muddringar kan igenväxningen i Södra Stadsfjärden fördröjas eller så kan man låta Södra Stadsfjärden utvecklas till ett mångskiftande våtmarksområde.*
- *Slutna vyer kan öppnas med urskiljning.*
- *Med behärskad placering av fyllnadsmassorna är det möjligt att anlägga nya trivsamma strandgrönområden som friluftsledsnätet binder samman med varandra.*
- *Den nya friluftsleden bildar en förbindelse för dem som idkar friluftsliv mellan Öjens och Södra Stadsfjärdens Natura 2000-områden, samt förbättrar förbindelserna till Söderfjärden.*
- *En enhetlig friluftsled medför mindre behov av bil för dem som rör sig längs leden.*
- *Samarbetet mellan olika parter intensifieras.*

HOT (i framtiden)

- *Rutten går på två kommuners och statens områden, och de olika instanserna når inte samförstånd om tidtabellen för förverkligandet av rutten, finansieringen eller sättet att förverkliga den.*
- *Ökad parkering på strandzonen och andra för parkering olämpliga områden.*
- *Långsamt byggande på utfyllnadsområdena till målläget.*
- *Småningom nya byggnader, kommunaltekniska anordningar o.d. på strandområdena och grönområdena.*
- *Breddning eller utökning av körfilerna tar utrymme av grönområdena och den lätta trafiken.*
- *Förverkligandet av rutten fastnar i byråkratin eller på grund av motstånd från markägarna.*
- *Finansiering ordnas inte.*
- *Underhållet av rutten försummas.*
- *Planerna följs inte vid förverkligandet av rutten eller förverkligandet startar innan planerna är klara.*
- *Olika instansers mål är motstridiga.*
- *Fritidsledsnätet motsvarar inte de ökande användarmängdernas eller olika användargruppers behov.*

Bakgrundsbild : Salo 2011

DELOMRÅDESINDELNING

Planeringsområdet är indelat i mindre delområden enligt områdenas särdrag och de åtgärder som behövs för anläggandet av friluftsleden. Antalet delområden är fem.

Delområde 1 ”Den kulturhistoriska strandpromenaden” sträcker sig från området vid stadsstranden till bostadsmässområdet i Sunnanviken. Området har en relativt urban karaktär. Det innehåller flera parkområden och strandrutten existerar redan i huvuddrag.

Delområde 2 ”Natur och kulturhistoria” sträcker sig från området med de gamla villorna i Sunnanvik till Toby å, till gränsen mellan Vasa och Korsholm. På området finns flera kulturhistoriska och med tanke på naturens mångfald viktiga objekt. Friluftsleden finns delvis men det bryts av ordentligt på vissa ställen. Områdets norra del består av mark som ägs av Vasa stad och den södra delen av statlig mark som förvaltas av forststyrelsen.

Delområde 3 ”En landsbygdsidyll intill staden” är ett landsbygdsaktigt område på Korsholms kommuns sida. Områdets landskap domineras av ett åkerlandskap, som grupperas av skogsdungar, åar och diken. De nuvarande rutterna på området består av små landsvägar, privata vägar, åkervägar och stigar på översvämningsvallar.

Delområde 4 ”Från by till stad” sträcker sig från Svartön till Myrgrundet. Området är byliknande med glesbebyggelse och utsatt för stort ändringstryck bland annat i och med övergången till förverkligandet av Vasa generalplan 2030.

Delområde 5 ”Funktionsmosaik” sträcker sig från Myrgrundsbron till Fiskstranden. Området består av en stadsliknande miljö, där strandområdet som bäst undergår stora förändringar. För närvarande präglas området av stegvis utplacering av funktioner på området utan helhetsplanering.

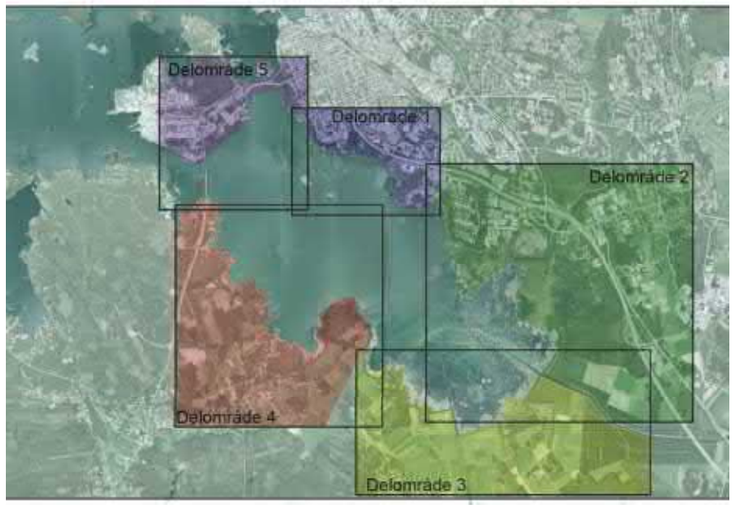

Delområdesindelning. (Ortobild: Vasa stad 2011)

DELOMRÅDE 1

”Kulturhistorisk strandpromenad”

Gammal bild tagen vid stranden vid Lindparken.
(Bild: Vasa stad)

Ortobild: Vasa stad 2011

Delområde 1 finns på detaljplanläggningsområdet Vasa centrum. Friluftsledsnätverket är redan nu nästan helt anlagt och i gott skick.

Rutten går huvudsakligen i närheten av strandlinjen. Friluftsleden har planerats på den nuvarande platsen i huvuddrag redan i C.A. Setterbergs detaljplan 1855. Strandparkerna med byggnader har värderats som en nationellt betydelsefull kulturmiljö (Byggda kulturmiljöer av riksintresse 2009). Av parkerna i delområde 1 hör Lindparken, Gustavsborgsparken och Sandviksparken till en nationellt betydelsefull kulturmiljö. Till delområdet hör därtill bostadsmässområdet i Sunnanvik från år 2008 med strandpark, den naturnära Kopparön och ett område kring Vasa centralsjukhus vilket är föremål för förändring.

Friluftsledsnätet utvecklas så att man värnar om de nuvarande värdena. Störst är behovet av utveckling i omgivningen kring sjukhusområdet i Sandviken.

Strandpromenaden vid Gustavsborg avbildat på ett gammalt vykort. (Vasa stad).

Delområdets identitet: urbana och halvurbana grönområden, historiska parker och byggnader.
Bild 1. Sandvikens Villa och park
Bild 2. Rekonstruerat badhus vid Gustavsborg
Bild 3. Bostadsmässoområdet i Sunnanvik från 2008.

Friluftsleden

Friluftsleden bildar ett enhetligt nät, som täcker hela området. Friluftsledens sträckning är i sin ordning förutom i fråga om små uppdateringsbehov. Rutten mellan Gustavsborgsparken och Sandviksparken är onödigt långt borta från stranden och sjukhusområdet har i och med utvidgningen kommit att tangera friluftsleden. Parkeringsområdena vid sjukhusområdet och bobollsplanerna och staketen vid planerna kantar friluftsleden och gör avsnittet otrivsamt. På området mellan den nuvarande leden och stranden har nya stigar trampats upp.

De nuvarande friluftslederna på området består närmast av parkgångar och lättrafikleder. Därtill finns en kort spångrutt på bostadsområdet i Sunnanvik och den bildar en alternativ led vid sidan om huvudrutten. I Sandviksparken anknyter strandrutten till en motionsstig. Vid Kopparön går friluftsleden längs med Kopparövägen där det tidvis också förekommer fordonstrafik. På området finns också en del upptrampade stigar i terrängen.

Rastplatser

På området finns flera olika rastplatser: bänkar, grupper av bänkar, lusthus och stenblock som är lämpliga att sitta på. I anslutning till rastplatserna finns också ofta avfallskärl. En del av bänkarna har placerats på ett oändamålsenligt sätt och det är besvärligt att använda dem på grund av den frodiga omgivningen.

Parkeringsområden

På området finns tillräckligt med parkeringsplatser till friluftsidkarnas förfogande.

Övriga tjänster och funktioner

På området är två badstränder i användning, badhuset vid Gustavsborgsparken och bobollsplanen söder om det.

I Lindparken finns en lekplats. Söder om Sandviksparken finns Brages friluftsmuseum. På delområdet finns också ett flertal skulpturer. Också den kommersiella servicen i centrum av Vasa och Sunnanvik finns i närheten.

Vid stadsstranden finns en småbåtshamn och funktionerna i anslutning till den, såsom avfallsuppsamlingen, är onödigt centralt placerade med tanke på friluftsidkarna. Samtidigt betjänar vattendistributionspunkten även friluftsidkarna.

Rastplats vid Sandviksparkens strand..

Framför bostadsmässoområdet har man byggt en kedja av små, konstgjorda öar med broförbindelse.

Den nuvarande leden utgörs av lättrafikleder längs körbanan, parkpromenader, lättrafikleder, spångar och stigar.

Bildserie som beskriver hur rutten närmar sig stranden vid Sandvikens bobollsstadion i juni 2012.
Bild 1. Den nuvarande friluftsleden på bobollsstadions nordvästra del nära gränsen till sjukhusområdet.
Bild 2. Stig som bildats mellan stranden och bobollsstadion.
Bild 3. Strandlinjen kantas av en liten stig som går i samma riktning som en tidigare stig på bara 10 meters avstånd.

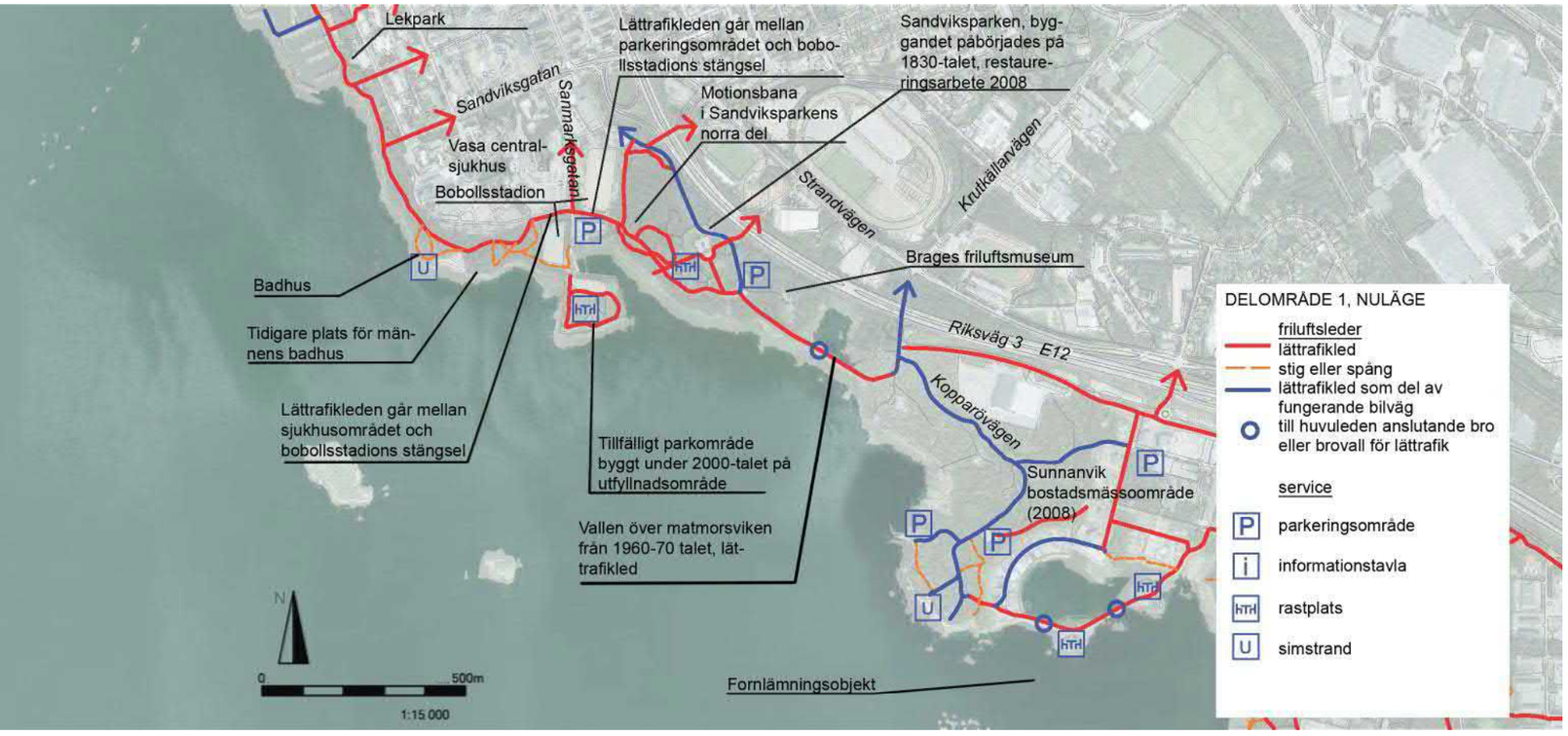

Bottenkarta och ortobild: Vasa stad 2011

PLAN

Friluftsledens sträckning

Friluftsledsnätet består huvudsakligen av existerande leder. Mellan Gustavsborgsparken och Sandviksparken har en ny rutt föreslagits närmare stranden via fyllnadsområden som byggs upp stegvis.

Mindre nya rutter behövs till Gustavsborgs badstrandsområde. Därtill har en riktgivande sträckning för friluftsleden angivits i planen via öar som byggs upp av fyllnadsmassor i ett senare skede.

Ruttyper

De nya avsnitten av huvudrutten är över två meter breda friluftsleder. Därtill har en del under 1,2 meter breda sidostigar planerats på området. Målet för anläggandet av sidostigar är att minska utbredningen av okontrollerade stigar på området och slitage av terrängen.

De nya delarna av huvudrutten anläggs på samma sätt som de existerande ruttavsnitten. Också de smalare sidostigarna får beläggning av stenmjöl.

Rastplatser

Antalet rastplatser är tillräckligt på de nuvarande delarna av rutterna. Invid de nya ruttavsnitten placeras nya rastplatser. Urvalet av använda bänkmodeller förenhetligas i samband med förnyandet av bänkarna. De nuvarande bänkarnas läge i förhållande till rutten och varandra justeras och växtligheten kring dem slås minst en gång under sommaren.

Övriga funktioner

Avfallskärlen vid småbåtshamnen vid stadsstranden flyttas till en mindre synlig plats, exempelvis i anslutning till vinterförvaringen av båtar.

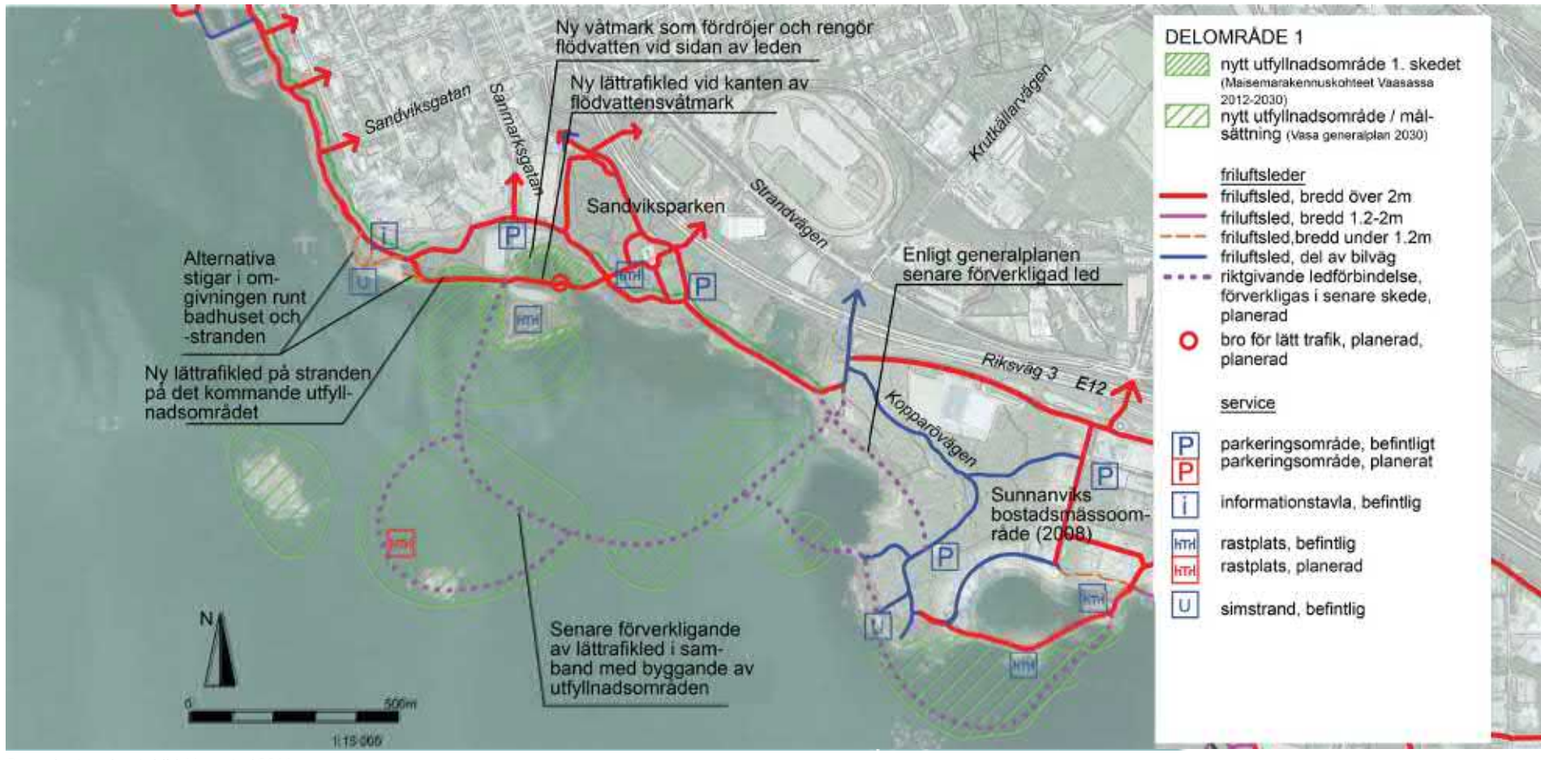

Bottenkarta och ortobild: Vasa stad 2011

KORTFATTADE RIKTLINJER FÖR RUTTENS UTVECKLANDE:

Högklassig friluftsled

Huvudsakliga användningsformer fritids- och pendlingsmotion

Den nuvarande leden kompletteras med frivilliga dragningar ochlandskapsmässiga åtgärder som är bättre lämpade för nuvarande och kommande bruk

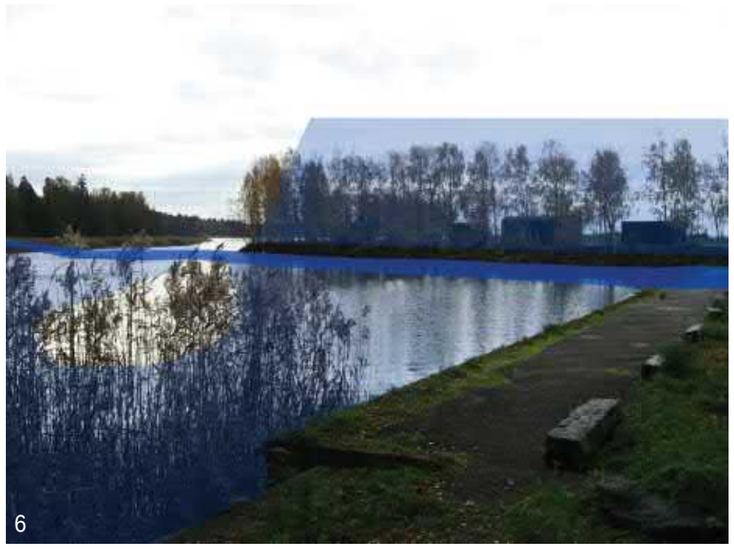

Bild 1. Lusthus som fungerar som rastplats i Sandviksparken. Genom att galldra trädbeståndet med eftertanke öppnas vyer till strandzonen. Friluftsleden går längs stranden.
Bild 2. Mellan Vasa Centralsjukhus och friluftsleden utvecklas en kant med växtlighet i skikt.
Bild 3. Vid Gustavsborgs badstrand har terrängen utsatts för slitage pga bristen på ett tydligt stignätverk. I bakgrunden syns växtlighetszonen som skall utvecklas mellan den nuvarande lättrafikleden och sjukhusområdet.
Bild 4. Tillsammans med huvudrutten är Lindparkens landhöjningsstrand färdduglig utan ytterligare konstruktion av stigar.
Bild 5. Omgivningen runt centralsjukhuset och bobollsstadion är inte längre trivsam. Den nya huvudleden är placerad på områden med fyllnadsjord längs stranden.
Kuva 6. Den för grunda båthamnen ersätts av ett flödvattensvåtmarksområde. Den nya huvudleden flyttas från sjukhusområdets närhet till gränsområdet för området med fyllnadsmassor och fortsätter över en liten bro eller trumma till Sandviksparken.

NÖDVÄNDIGA TILLSTÅND OCH ANSVARSINSTANSER

De nya friluftslederna går på delområde 1 tillsvidare via icke anlagda fyllnadsområden och de tillstånd som behövs hänger samman med anläggandet av de här områdena. De områden som åtgärderna berör ägs av Vasa stad. (Markägoförhållanden på planeringsområdet 2012)

Tillståndsprocesserna har beskrivits kort på sidan 26.

ANSVARSNIVÅER:
Vasa stad

BEHÖVIGA LOV OCH UTLÅTANDEN:

Detaljplan eller detaljplansändring:	Sandvikens fyllnadsområde, Sunnanvik fyllnadsområde
Tillstånd enligt vattenlagen:	Sandvikens fyllnadsområde, Sunnanvik fyllnadsområde
Miljölov:	-
Markanvändningslov eller ulkoilureittitoimitus:	-

FYRFÄLTSANALYS(SWOT), DELOMRÅDE 1

STYRKOR

- *Lättrafikleden existerar till största delen, är bra och används flitigt.*
- *Invid leden finns ganska heltäckande små rastplatser, bänkar och lusthus.*
- *På området finns historiska parker med högklassiga parkgångar.*
- *Invid rutten finns historiska platser och kulturhistoriskt värdefulla byggnader.*
- *Gammalt trädbestånd har bevarats invid rutten.*
- *Närheten till havet, strandområdena används huvudsakligen av lätt trafik.*
- *Framför området finns öppen vattenyta.*
- *Värdesättandet av historiska parker och deras skyddsstatus innebär att strandområdena också i fortsättningen sannolikt förblir offentliga uterum och parker, och att de inte bebyggs fullt ut.*
- *Det är lätt att nå området med offentliga transportmedel.*
- *Området finns i stadens centrum.*
- *På området finns två badstränder.*
- *Lättrafikförbindelserna till centrum är bra.*

SVAGHETER

- *Parkeringsområden och bilvägar bryter av parkzonen i Sandviken och söder om fängelset.*
- *Avfallspunkterna o.d. är placerade på för synliga ställen i Lindparken.*
- *Området mellan Gustavsborgsparken och Sandviksparken är diffust.*
- *Utvidgningen av Vasa centralsjukhus har inskränkt strandzonens grönområde och sjukhusområdets kant har flyttats störande nära friluftsleden.*
- *Lättrafikleden invid bobollsplanernas staket är inte trivsam.*
- *Lättrafiken har inte ordentligt skiljts åt från parkeringsområdena, och inte från körlederna.*
- *Lättrafikförbindelserna är svaga söderut.*
- *I den nya fyllnadsjordsparken finns endast lite mogen växtlighet och dess utveckling kommer att förändra utsikten från Sandvikens historiska parkmiljö.*
- *Vid Gustavsborgs badstrand är terrängen ganska nött och små stigar har bildats här och där.*
- *Växtligheten på strandzonen har täppt till havsutsikten bl.a. i Sandviksparken.*

MÖJLIGHETER

- *En ny lättrafikled byggs närmare stranden på området mellan Gustavsborgsparken och Sandviksparken.*
- *Naturenlig behandling av dagvattnet förbättrar kvaliteten på strandvattnet och grönomgivningen.*
- *Lättrafiken kan klarare skiljas åt från parkeringsområdena.*
- *Läget i centrum gör det möjligt att använda strandområdet för evenemang för allmänheten.*

HOT

- *Utökad parkering på strandområdena.*
- *Breddning eller utökning av körfilerna kan ta utrymme av grönområdena och den lätta trafiken.*
- *Iståndsättningen eller underhållet av de historiska parkerna eller byggnaderna försummas och områdets historiska värden försvagas.*
- *Breddning och utökning av lättrafiklederna på parkområdenas bekostnad.*

Gammal stenbrygga vid Batteriudden.

DELOMRÅDE 2

”Natur och kulturhistoria”

Ortobild: Vasa stad 2011

Friluftsleden existerar redan delvis men det finns besvärliga avbrott i den. Vid planeringen har det nuvarande friluftsledsnätverket kompletterats med nya leder.

Identiteten för delområde 2 bildas av dess kulturhistoriska värden och naturvärden och friluftsledsnätet i området utvecklas med högaktning av dessa.

Delområdets karaktär varierar stort i dess olika delar. I norr går den nuvarande rutten från det nya bostadsmässområdet i Sunnanvik till att börja med vid stranden men stiger senare längre upp på sluttningen i skogen och till bostadsområdet. På strandområdet finns rester efter rivna villor i Sunnanvik och deras trädgårdar. På området finns bland annat stenfötter efter byggnader, trappor som är inhackade i berget, rester efter stenbryggor samt gammal trädgårdsväxtlighet. Av konstruktionernas läge kan man se inverkan av landhöjningen på området. I närheten av Batteriudden finns fortfarande en villa.

Söder om villaområdet från 1800-talet finns Batteriuddens fornminnesområde. På Batteriudden kan besökare beundra utrustning från Krimkriget på 1850-talet byggd som skydd i Gamla Vasa kanals mynning. På området finns gammalt artilleribatteri och framför det ett halvmåneformat blindskär (Rajala m.fl. 2005 s. 3) som i och med landhöjningen har hamnat ovanför vattenytan.

Öster om Batteriudden finns ett bostadsområde från 1960-80-talen (Kulturmiljöutredning 2010 s. 76) som trots att det finns i närheten inte syns från strandområdet förutom i Batteriuddens sydligaste del.

Också Gamla Vasa kanal är ett fornminnesobjekt. Norr om kanalen finns Sunnanviks avstjälpningsplats och på fyllnadsbacken där planeras ett grönområde. Söder om kanalen finns Risö rekreationsområde, som ingår i nätverket Natura 2000. I det ingår ett fågelskyddsområde, två gamla skogsformationer och en skyddad havsstrandäng. I Risö finns också lämningar från en tid då området har använts som exercisområde för armén.

Delområdets identitet: Skog, mellan den steniga stranden och trädbeståndet öppnas vyer mot vattnet, gammal trädgårdsväxtlighet, kvarlämningar efter Krimkriget, spår av villa-områden, vassbältenoch efterlämningar av arméns aktivitet.

Bild 1. Den gamla skjutbanans betongvägg.
Bild 2. Landhöjningsstrand i Sunnanvik.
Bild 3. Gammal trädgårdsväxtlighet i Sunnanvik.
Bild 4. Skog i naturskyddsområdet i Risö.
Bild 5. Trappor från 1800-talets villaperiod.

1

2

3

4

5

Rutterna

Det finns ganska många lättrafikleder men på grund av hinder är man på vissa ställen tvungen att ta till och med långa omvägar. Hindren utgörs av rutter som bryts av, svårtillgänglig terräng, vattendrag och den nuvarande markanvändningen. Rutten går också på många ställen längs med bilvägar.

På den nuvarande rutten är det inte möjligt att njuta av närheten till vattnet eller områdets kulturhistoriska värden lika bra som det skulle vara möjligt.

Eftersom ett ordentligt friluftsledsnät saknas, har terrängen ställvis nötts okontrollerat.

Medfaret landskap i Sunnanvik.

Befintliga informationsskyltar.

Olovlig brasplats i Risö.

Olovlig eldplats vid Batteriudden.

De nuvarande friluftslederna på området är huvudsakligen över 1,2 meter breda friluftsleder. Till Rövarskär leder spång i anslutning till huvudrutten. Därtill finns flera små stigar på området utanför det friluftsledsnät som underhålls.

Broar

På delområdet finns för närvarande inte några lättrafikbroar söder om Parallellvägen. Över Gamla Vasa kanal leder en bro till fritidsbostäderna på Beckö.

Skyltning

Skyltningen på området är för närvarande mycket sparsam. I Batteriuddens omgivning finns ingen skyltning alls. I Risö finns en informationstavla där det berättas om rutterna och servicen på naturskyddsområdet. Därtill finns det på området några skyltar av trä med information om vägen till fågeltorn. Skyltarna i delområdet är mycket varierande med tanke på stilen och skicket. En del ger intrycket av att vara tillfälliga.

Rastplatser

För närvarande finns en del rastplatser på området. I delområdets norra del finns enstaka bänkar. På Rövarskär finns ett fågeltorn, plats för en brasa och bänkar. I Toby ås mynning finns ett fågeltorn, dit man också kommer med rullstol. I närheten av fågeltornet vid Toby å finns också ett utedass i dåligt skick.

Därtill har en del inofficiella rastplatser och otillåtna brasplatser uppkommit på området.

Skalan varierar på den nuvarande leden. Som ytmaterial har använts främst stenmjöl.

Artilleribatteri från Krimkriget vid Batteriudden.

Rastplats framför lämningar av villaområdet i Sunnanvik. På området har använts samma bänkmodell som på delområde 1.

Fågeltornet vid Toby ås utflöde är hinderfritt.

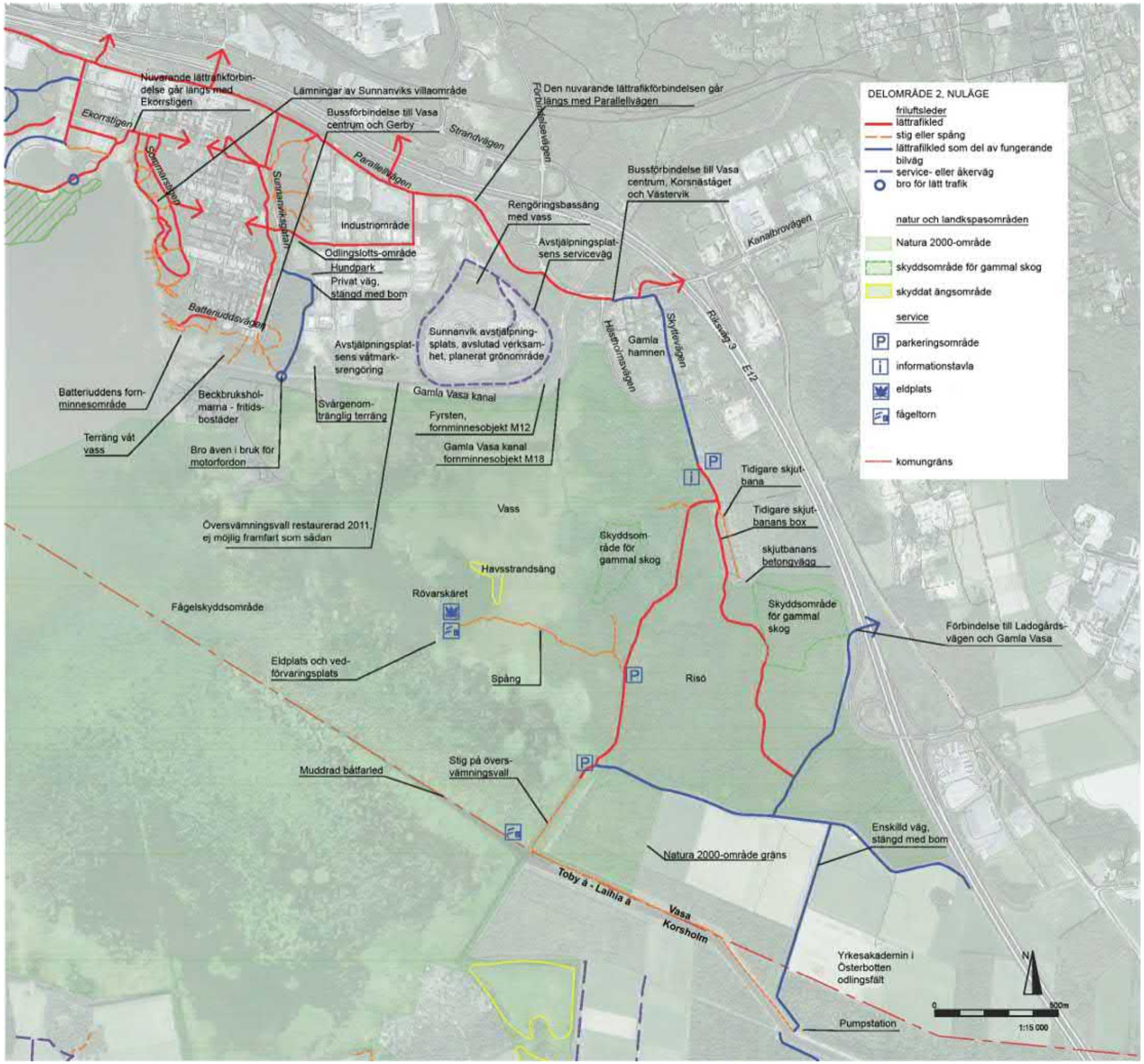

Bottenkarta och ortobild: Vasa stad.

PLAN

Rutternas sträckning

I delområdets norra del, där det fortfarande finns öppen vattenyta på Södra Stadsfjärden, går friluftsleden nära stranden. Förbindelsen till Batteriudden går i enlighet med Vasa generalplan 2030 mellan villan på kullen och bastubyggnaden i anslutning till den på stadens mark.

Strävan har varit att både på Sunnanvik före detta villaområde och Batteriudden föra friluftsleden nära fornminnena och de kulturhistoriska lämningarna så att områdets kulturhistoriska karaktär framhävs.

Respekt för invånarnas integritet har eftersträvats genom att rutten dras i enlighet med terrängen så långt som möjligt från den bevarade villans bastubyggnad. När rutten går längs sluttningens nedre kant är insynen mot villan och dess gård som minst. Också integriteten för sommarbebyggelsen på Beckö har beaktats genom att friluftsleden får en sträckning norr om Gamla Vasa kanal.

I omgivningen kring Gamla Vasa kanal har friluftsleden dragits så att anslutningen till ruttnätet på Risö naturskyddsområde fungerar så naturligt som möjligt utan att skyddsvärdena försvagas. Rutten knyter också nära an till Sunnanvik avstjälpningsplats, där verksamheten har upphört, och avsikten är att inom den närmaste framtiden utveckla den till ett grönområde. Från avstjälpningsplatsens fyllnadsbacke ser man långt över vassen söder om den.

Önskan har varit att komplettera det nuvarande ruttnätet på Risö naturskyddsområde med så få åtgärder som möjligt och med åtgärder som beaktar naturvärdena i området. På grund av detta har huvudrutten avvikande från generalplanen dragits vid Natura 2000-områdets nordöstra kant söder om Gamla hamnen.

Ruttyper

På delområde 2 är de potentiella användarna av friluftsleden många och därför krävs att rutten är slitagetålig. Rutten måste också vara tydligt utmärkt i terrängen så att terrängen inte slits. Det här har beaktats i synnerhet på kulturhistoriskt värdefulla områden och områden med känsliga naturförhållanden.

Ruttens bredd begränsas av områdets steniga norra del, en brant bergssluttning och de kulturhistoriska resterna efter ett villaområde, samt Gamla Vasa kanals och Toby ås översvämningsvallar.

Största delen av den nya friluftsleden har emellertid en användningsbredd på ca 2 meter för att man ska kunna anlägga den maskinellt och för att det också ska vara möjligt att cykla där.

Broar

På delområde 2 behövs en ny lättrafikbro över Gamla Vasa kanal, en brobank söder om köpcentret i Sunnanvik och flera brotrummor eller små broar.

Med tanke på friluftsledshelheten är broförbindelsen över Gamla

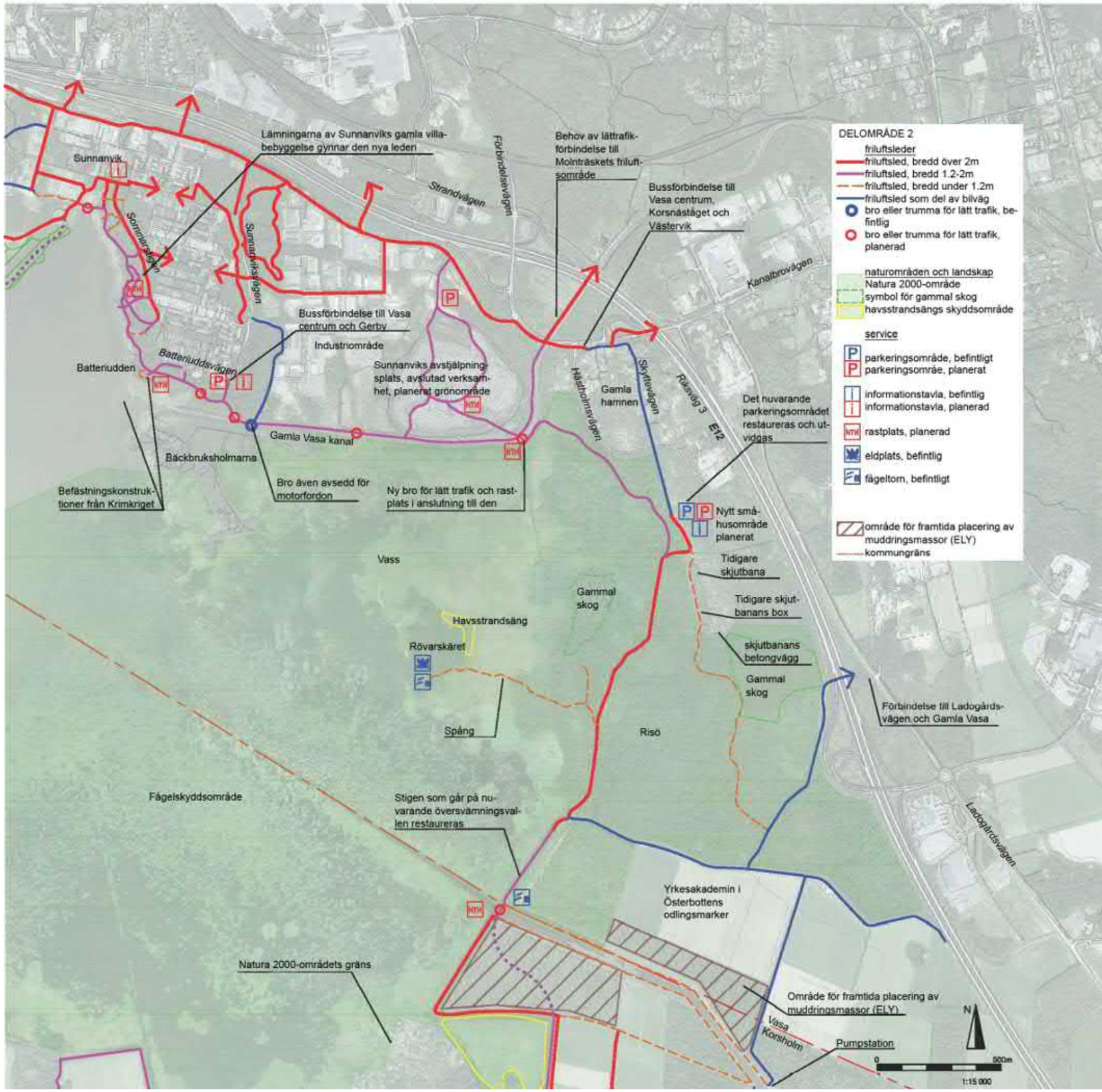

Bottenkarta och ortobild: Vasa stad.

RIKTLINJERNA FÖR UTVECKLANDET AV FRILUFTSLEDSNÄTET I KORTHET

Det nuvarande friluftsläedsnätet kompletteras med nya leder, vilket förbättrar ledens kontinuitet och användbarhet.

Centrala utvecklingspunkter med tanke på ledens kontinuitet är förbindelse från Sunnanvik strandområde till Batteriudden och broarna vid Gamla Vasa kanals vallar, bron över kanalen och förbindelse från bron till Risö.

Natur- och kulturhistoriska värderingar beaktas och eftersträvas att bättre lyftas fram bl.a genom att avlägsna växtlighet på stenlämningar.

Sunnanviks utfyllnadsbacke ansluts till det befintliga grönområdesnätverket.

Bild 1: För att förändra den nuvarande stigen till friluftsled krävs måttlig markfyllnad och flyttande av stenar.
Bild 2: Placeringen av stranspromenaden i trä på sluttningens nedre del.
Bild 3: Stenig sluttning ovanför strandpromenaden.
Bild 4: Grunden för den gamla leden utnyttjas i den nya friluftsleden vid Batteriudden.
Bild 5: Leden mellan BAtteriudden och Gamla Vasa kanal. Den nya leden dras genom en ung björkdunge.
Bild 6: Översvämningsbanken runt Gamla VAsa kanal blir en del av den nya leden.
Bild 7: Vid lämningarna av Sunnanviks villaområde anordnas ett picknik-område som rastplats och växtligheten tas bort från stenresterna.
Bild 8: Ett nytt flödvattensvåtmarksområde eller -bassäng i samband med villa-lämningarna, nedanför regnvattensavloppsutsläppet

Vasa kanal den mest betydelsefulla. Bron över Toby å har behandlats i delområde 3.

Skyltningen

Skyltningen i området ska utökas. I närheten av Batteriudden och Sunnanvik köpcentrum behövs nya informationsskyltar. Informationstavlan i Risö ska uppdateras. Ruttskyltarna utökas på hela området och punktskyltningen på Sunnanvik villaområde, Batteriudden, fyllnadsbacken i Sunnanvik och Risö.

Rastplatser

På de nya delarna av friluftsleden placeras en del bänkar mellan Sunnanvik och Batteriudden. Också naturstenar och berg kan fungera som rastplatser. I Risö kan bänkar utplaceras mera glest eftersom området mera är inriktat på friluftsliv. På området ordnas avfallshantering och utedasset i Risö iståndsätts.

NÖDVÄNDIGA TILLSTÅND OCH ANSVARSINSTANSER

På delområde 2 går en stor del av det planerade friluftsledsnätet på Vasa stads mark som är planlagd som grönområde. Staten äger området som ingår i nätverket Natura 2000 och det förvaltas av forststyrelsen. Några markanvändningsavtal eller friluftsledsförrättningar behövs inte, eftersom forststyrelsens representanter är villiga att utveckla friluftsledsnätet på området i samarbete med Vasa stad.

Vid förnyandet av miljötillståndet för Sunnanvik avstjälpningsplats har också det kommande friluftsledsnätet inbegripits i tillståndsprocessen.

Forststyrelsens experter bedömer om det behövs en Naturagranskning för förverkligandet av de åtgärder som är planerade för Natura 2000-området. Därtill behövs utlåtande av Museiverket för åtgärder på områden med kulturhistoriska värden.

För bron över Gamla Vasa kanal behövs inget i vattenlagen avsett tillstånd. (Känsälä, Seppälä 2012)

Tillståndsprocesserna har beskrivits kort på sidan 26.

ANSVARIGA:
Vasa stad, Forsstyrelsen

NÖDVÄNDIGA TILLSTÅND OCH UTLÅTANDEN:

Detaljplan eller detaljplaneändring:	-
Tillstånd i enlighet med vattenlagen:	-
Miljötillstånd:	Sunnanviks avstälpningsplats
Markanvändningsavtal eller friluftsledsförrättning:	-
Natura-utvärdering: suunniteltu	Möjligen för leden planerad till Natura 2000 -området och till denna hörande konstruktioner i Risö.
Museiverkets utlåtande:	Bron över Gamla Vasa kanal, åtgärder för det tidigare villaområdet i Sunnanvik och i Batteriudden

FYRFÄLTSANALYS (SWOT), DELOMRÅDE 2

STYRKOR (nutid)

- *På naturskyddsområdet i Risö finns friluftsleder, informationstavla, två fågeltorn och brasplats.*
- *Vid rutten finns kvarlämningar från lokalhistorien, vilket gör platsen mer mångfacetterad.*
  - *Batteriuddens fornlämningar,*
  - *Kvarlämningar av villebebyggelse i Sunnanvik*
  - *Gamla Vasa kanal*
  - *Arméns oanvända byggnationer i Risö*
- *Gammalt trädbestånd har bevarats invid leden.*
- *Strandområdet är inte fullt utbyggt.*
- *Framför området finns öppen vattenyta och vass.*
- *Naturskyddsområdet och fornminnesområdets status bevarar största delen av strandområdet obebyggt även i framtiden.*
- *Nöjaktig tillgänglighet med offentliga färdmedel.*
- *Området befinner sig nära potentiella användare.*
- *Området har en mångsidig natur- och kulturmiljö.*
- *Strandområdena är i Vasa stads och statens ägo, och det finns inga privata markägare.*
- *Alla centrala aktörer har en stark vilja att utveckla områdets friluftsled.*

SVAGHETER (nutid)

- *Lättrafikled mellan Batteriudden och Risö finns ej. Den lätta trafiken är tvungen att göra en lång omväg, nära körbana, längs med lättrafikleden som går bredvid industriområdet.*
- *Förbindelse mellan Batteriudden och bostadsmässoområdet i Sunnanvik är dålig.*
- *I Risö finns olovliga parkerings- och brasplatser.*
- *Motorfordon används även på platser där det inte är tillåtet.*
- *I delområdets norra del är terrängen på många ställen illa medfaret pga brist på ordentliga leder.*
- *Skyddsstatus begränsar områdets användning.*
- *Batteriuddens byggda omgivning har smugit sig in på grönområdet.*
- *På området vid Batteriudden har åtgärder gjorts utan ordentliga planer.*
- *Motorvägen och Toby å bildar ett hinder mot närområdena.*
- *Öppningen i Prallellvägens bro över Gamla Vasa kanal är för liten för lätt trafik att färdas under.*

MÖJLIGHETER (framtid)

- *Det är möjligt att utveckla en mångsidig och intressant friluftsled på området.*
- *Genom att bygga en ny ledförbindelse förbättras det befintliga nätverket för lätt trafik avsevärt och sammanbinder nuvarande leder med varandra.*
- *Ledens användbarhet kan förbättras och klargöras genom skyltning och körhinder.*
- *Sunnanvik avstjälpningsplats kan utvecklas till ett trivsamt grönområde med utsiktstorn invid leden.*
- *Parkeringsplatser kan placeras i landskapet i ändamålsenliga enheter .*
- *Genom att utöka antalet rastplatser minskas behovet av olovliga rastplatser.*
- *Öppningen i Parallellvägens bro över Gamla Vasa kanal kan utvidgas senast i det skedet då den grundrepareras. Tills dess kan lätt trafik ledas över vägen.*

HOT (framtid)

- *Restaurering eller underhåll av historiska kvarlämningar försummas och områdets historiska värden försvagas.*
- *Byggande i omgivningen eller landskapsunderhåll fortsätter utan ordentlig plan eller utan att uppgjorda planer följs.*
- *Områdets värden beaktas inte tillräckligt i planering eller förverkligande.*
- *Användningen av området ökar i så stor utsträckning att den planerade leden blir otillräcklig och landskapet slits okontrollerat.*
- *De olika aktörerna kommer inte överens om ledens finansiering, förverkligande eller skötsel.*
- *Samarbete med Forsstyrelsen som förvaltar kommunens och statens mark fungerar inte.*

DELOMRÅDE 3

”En landsbygdsidyll intill staden”

Ortobild: Vasa stad2011

Skogsdunge på en åker i Munsmo.

Det nuvarande friluftsledsnätet i delområde 3 bildas av små stigar, åkervägar och byvägar, varav en del är privata vägar. Stigarna går på översvämningsvallar och i skogsdungar. Området finns i en skärningspunkt mellan ett åkerlandskap och en havsviks landhöjningsstrand.

Områdets identitet bildas av öppna åkerlandskap, som struktureras av skogsöar och en slingrande skogskant med jordbruksbyggnader. I norr öppnas Södra Stadsfjärdens vass med fågelskyddsområde, och över det öppnas vyer från översvämningsvallarna ända till centrum av Vasa.

Genom området strömmar Solf å och dess östgräns går längs med Toby å. Därtill finns flera mindre diken på området. Det finns just inga broar över åarna eller dikena, därför är möjligheterna att röra sig på området märkbart begränsade.

Vid planeringen av friluftsleden på området har strävan varit att så mycket som möjligt utnyttja existerande stigar och att av dem välja de med tanke på landskapet och markanvändningen mest lämpade.

I friluftsledens sträckning har också det planerade förläggandet av muddringsmassor från Solf å och Toby å vid delområdets östra kant beaktats (Västra Finlands miljöcentral, 2004).

Delområdets identitet: Hav och lantlandskap, vasshav och odlingsmark.

Bild 1. Vy från översvämningsbanken mellan trädstammarna över vassbältet.
Bild 2. Båtar i munsmo hamn.
Bild 3. Gammalt båthus i munsmo hamn.
Bild 4. Höbalar på åker.
Bild 5. Vy över Södra Stadsfjärden från Munsmo hamn.

NULÄGET

Rutterna

De nuvarande lättrafiklederna på området är små stigar som finns utanför det ruttnät som underhålls. Stigarna finns närmast i skogsdungar och på översvämningsvallar. Därtill finns åkervägar och byvägar som kan användas vid utevistelse på området.

Rastplatser

För närvarande finns en anlagd rastplats på området enbart i Munsmo hamn. Där finns Hembygdsförening r.f:s stuga, en bordsgrupp och ett utedass. Därtill finns en lave att sitta på vid bryggan i hamnen.

Informationsskyltar och körhinder

På delområdet finns inga informationsskyltar för dem som rör sig på området. Körhinder vid de privata vägarna är bommar.

Parkeringsområden

På delområdet finns inga parkeringsområden för dem som kommer att använda den kommande friluftsleden. Den lilla breddningen på vägen till Munsmo hamn använder folk för att parkera och vända.

Breddning av Munsmovägen fungerar i nuläget som parkeringsplats.

Bord och bänkar vid munsmo hamn. (Bild Christine Bonn 2012)

Utedass och Munsmo Hembygdsförening r.f:s stuga i Munsmo hamn.

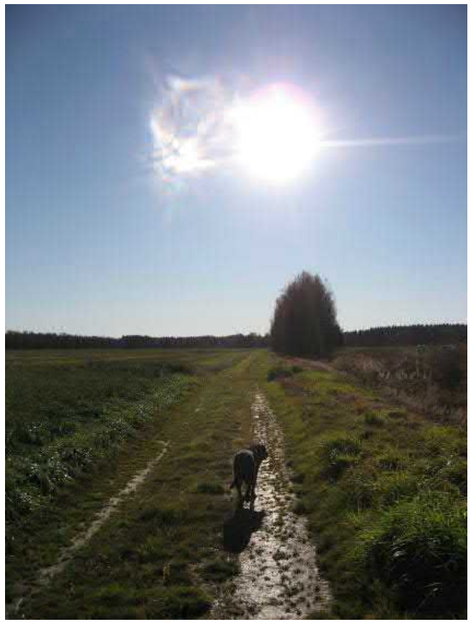

Den nuvarande leden utgörs av byvägar, privata vägar, åkervägar, stigar på översvämningsbanker och andra stigar.

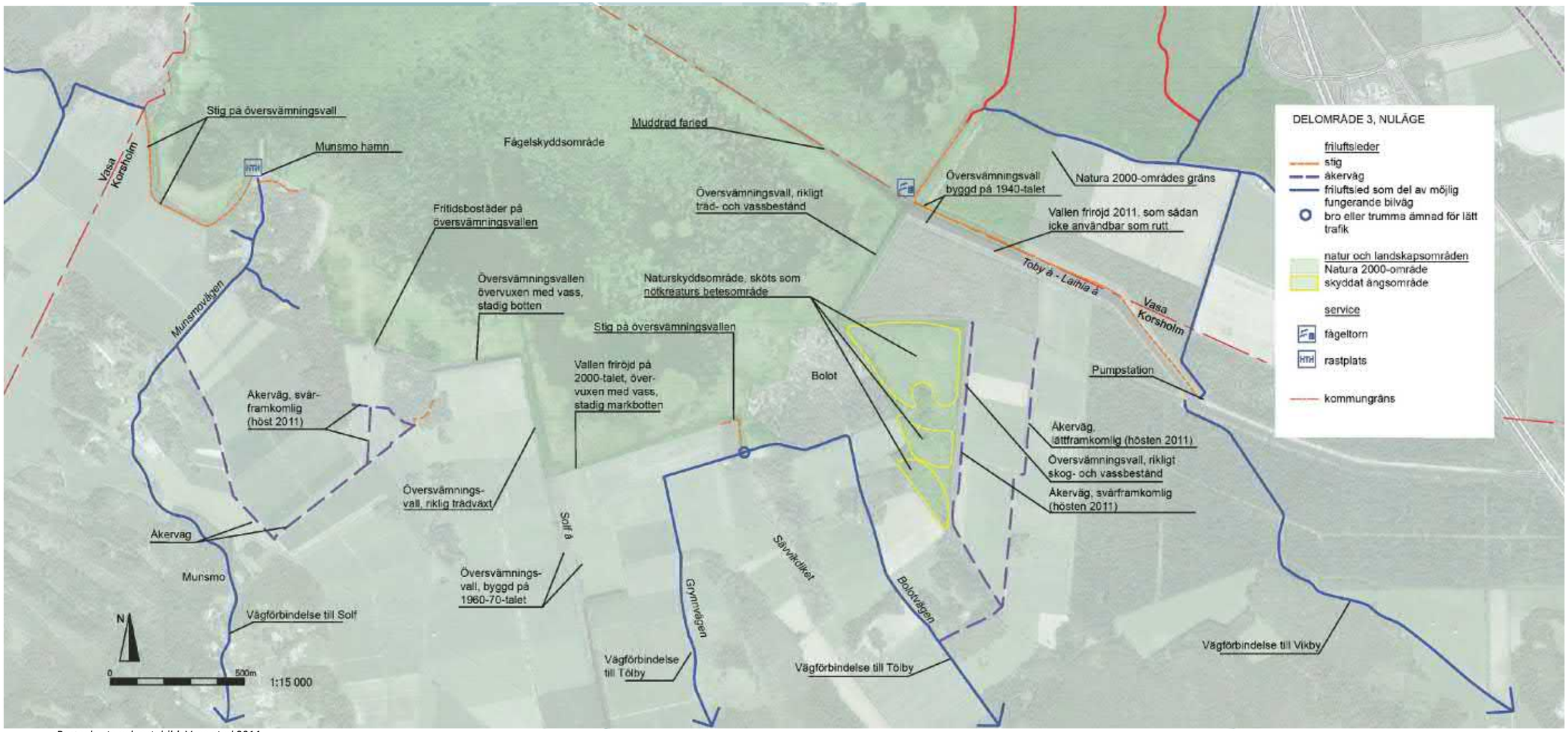

Bottenkarta och ortobild: Vasa stad 2011

Ruttens sträckning och ruttyper

Den nuvarande markanvändningen, närmast jordbruket och fritidsbebyggelsen på stränderna styr fritidsledens sträckning på många ställen.

Fritidsleden ska i mån av möjlighet gå längs med strandlinjen dvs. närmast längs med översvämningsvallarna. Vallarna är ca tre till fyra meter höga, så när man går på dem ser man öppna vyer såväl mot åkrarna i söder som över vassen i Södra Stadsfjärden.

Invid området för muddringsmassor går rutten till att börja med längs översvämningsvallen men när muddringsmassorna har förtätats kan den nya friluftsleden få en sträckning över kullen med muddringsmassor direkt till en ny lättrafikbro. Rutten beaktas i mån av möjlighet redan när massorna samlas upp genom att massor placeras på sträckningen, och med hjälp av dem får rutten en tillräckligt bärande grund.

På vissa ställen går rutten vid gränsen mellan skog och åker, på vissa ställen mitt i skogen. Öster om Bolot går rutten på översvämningsvallen mellan en åker och ett naturskyddsområde som sköts genom att nötkreatur betar där (Haldin 2005 s. 18). Därtill går en genväg av spång mellan betesområdena.

De nuvarande åkervägarna fungerar som alternativa rutter, varvid det är möjligt att gå mellan åkrarna. För rutten i skogen röjs träden på rutten. Ruttens sträckning justeras i förverkligandeskedet så att värdefulla träd kan sparas och rutten också i övrigt blir en naturlig del av landskapet.

I omedelbar närhet till delområde 3 finns ganska lite bebyggelse och användarmängderna förblir sannolikt ganska små, så det spelar ingen roll fastän man inte på vartenda ställe på friluftsleden skulle lyckas ta sig smidigt förbi varandra.

Ytan på friluftsleden på översvämningsvallarna kan till att börja med lämnas utan beläggning. När antalet användare växer kontrolleras ruttens skick och den får vid behov en beläggning av stenmjöl. På delområde 3 har rutten fått en sådan sträckning att terrängen bildar naturliga gränser, så att rutten inte särskilt lätt breder ut sig på andra ställen i terrängen.

På mycket gyttjiga avsnitt av rutten läggs grus och stenmjöl som utfyllnad.

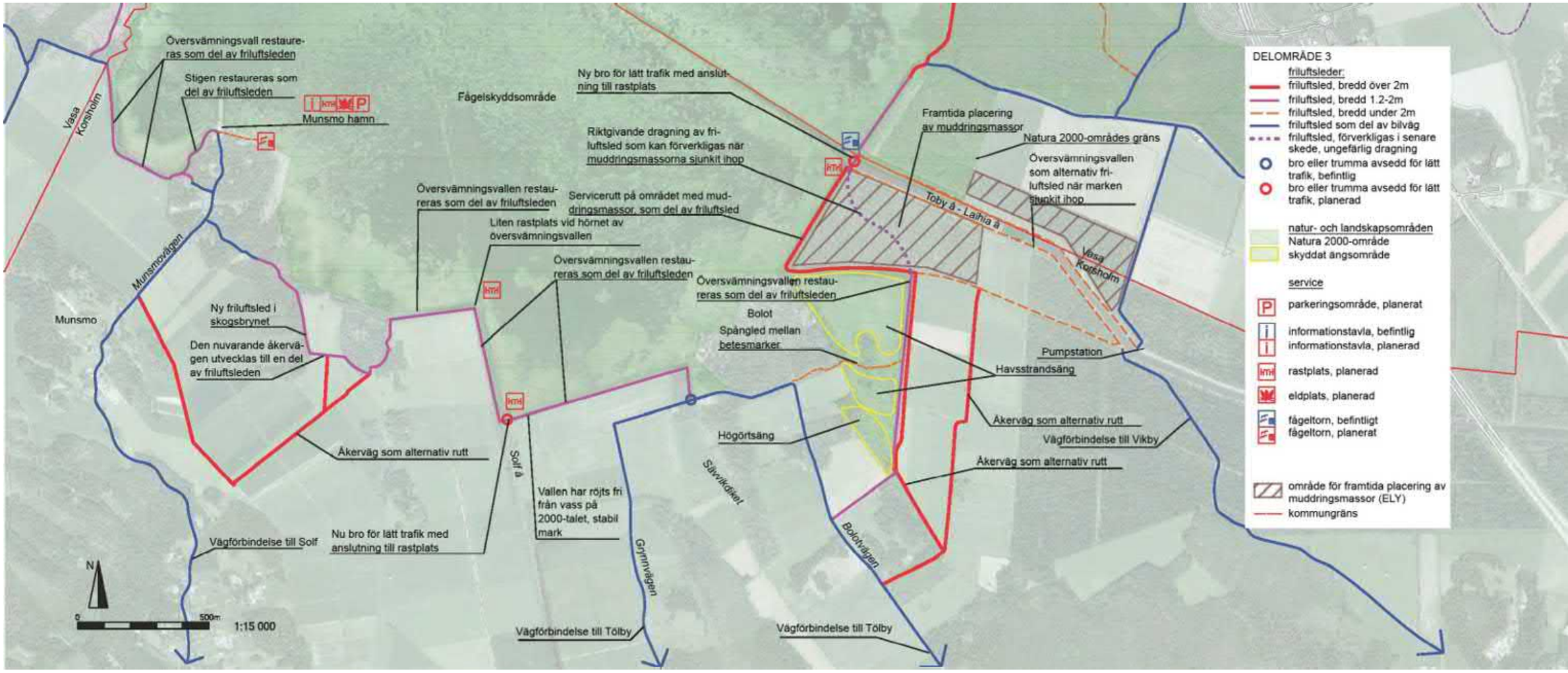

Bottenkarta och ortobild: Vasa stad 2011

Broar

I delområde 3 behövs två nya lättrafikbroar och därtill brotrummor eller små broar.

Lättrafikbroarna är de största enskilda investeringarna i delområdet men de är nödvändiga för att rutthelheten ska fungera. Byggandet av broar förbättrar lättrafikförbindelserna i synnerhet mellan Solf och Munsmo byar samt Vasa.

På sidan 34 presenteras principerna för den fortsatta planeringen.

Rastplatser

Eftersom delområdet är ganska långt från bebyggelse, bör det finnas en del välutrustade rastplatser där. Rastplatser byggs i anslutning till broarna. Också rastplatsen i Munsmo hamn kommer att iståndsättas och där ordnas en plats där man kan göra upp eld. Därtill placeras mindre rastplatser, såsom stora stenblock eller bänkar invid rutten.

Öster om Munsmo hamn uppförs ett nytt fågeltorn. Där finns för närvarande en stor sten, som fågelskådarna använder i och med att ett ordentligt torn saknas.

Parkeringsområden

I anslutning till Munsmo hamn ordnas möjligheter att parkera några bilar.

Informationsskyltar och körhinder

Ruttinformation läggs till på hela området. I Munsmo hamn placeras en informationstavla.

RIKTLINJERNA FÖR UTVECKLANDET AV FRILUFTSLEDSNÄTET I KORTHET:

Landsbyggslandkskapens friluftsled

Friluftsaktivitet som huvudsaklig användningsform

Det nuvarande by- och åkervägsnätverket kompletteras med nya leder, varav största delen dras på översvämningsvallar.

Byggandet av nya broar för lätt trafik är, med tanke på användbarheten för ledhelheten, centralt.

Bild 1: En ny bro för lättrafik behövs över Solf å.
Bild 2: Lederna dras på översvämningsbankerna.
Bild 3: Även igenväxta översvämningsbanker restaureras och görs delvis till en del av leden.
Bild 4: Enskillda ståtliga träd lämnas att växa vid vägkanten, som på bilden.
Bild 5: Befintliga åkervägar kan användas som alternativa leder, vilket ger möjlighet att t.ex välja att gå i solen eller skuggan, att gå den rakaste vägen eller en annan.

NÖDVÄNDIGA TILLSTÅND OCH ANSVARSINSTANSER

Delområde 3 är inte detaljplaneområde. Området är i privat ägo, så för alla nya rutter måste markanvändningsavtal ingås eller en friluftsledsförrättning verkställas. För att privata vägar ska kunna anges som en del av friluftsleden och för att man ska kunna förse dem med skyltar, måste också i fråga om dem markanvändningsavtal ingås eller en friluftsledsförrättning verkställas trots den användningsrätt som allemansrätterna möjliggör.

För broarna över Toby å och Solf å behövs tillstånd i enlighet med vattenlagen, eftersom åarna har avrinningsområden på över hundra kvadratkilometer.

För muddringarna i den inre delen av Södra Stadsfjärden och placeringen av muddringsmassor på strandområden finns ett gällande miljötillstånd (Vasa förvaltningsdomstol 2010 beslut Nr 10/0324/2).

Av kommunen utsedda sakkunniga bedömer huruvida en Naturagranskning behövs för de åtgärder som ska göras på Natura 2000-området.

Tillståndsprocesserna har beskrivits kort på sidan 26.

ANSVARIGA:
Korsholms kommun

NÖDVÄNDIGA TILLSTÅND OCH UTLÅTANDEN:

Detaljplan eller detaljplaneändring:	-
Tillstånd i enlighet med vattenlagen:	Bro över Toby å, bro över Solf å
Miljötillstånd:	-
Markanvändningsavtal eller friluftsledsförrättning:	alla nya ruttdelar, informationstavlor vid de privata vägarna
Naturagranskning:	på Natura 2000-området planerade rutter eventuellt

FYRFÄLTSANALYS (SWOT), DELOMRÅDE 3

S T Y R K O R (nuläge)

- *Den lugna lantliga miljön i området bildas av öppet åkerlandskap med skogsöar, småskalig*
- *bymiljö, landhöjningsstrandens vasslandskap och ålandskap.*
- *På många ställen längs de nuvarande översvämningsbankarna, åkervägarna och byvägarna är det möjligt att gå.*
- *Översvämningsbankarna bildar en intressant plats som är högre belägen än sin omgivning och där växtligheten ställvis bildar ett intressant korridorliknande rum.*
- *Området är lugnt, långt från tät bebyggelse och möjliggör en motvikt till den kraftigt bebyggda och bullriga stadsmiljön.*
- *Framför området finns öppen vattenyta och vass.*
- *På området finns en varierande natur- och kulturmiljö.*
- *I Munsmo hamn finns en småskalig rastplats.*

S V A G H E T E R (nuläget)

- *Någon ordentlig lättrafikled finns inte.*
- *Toby å och Solf å utgör hinder för dem som rör sig på friluftsleden.*
- *Det nuvarande friluftsledsnätet är sådant att ogynnsamma väderförhållanden lätt försvagar dess användbarhet.*
- *Området är till stor del privatägt.*
- *Användningen av privata vägar och åkervägar som en del av friluftsleden kräver tillstånd av markägaren eller en friluftsledsförrättning.*
- *På strandområdena finns ganska mycket fritidsbebyggelse.*
- *Landhöjningen och anhopningen av slam kräver redan nu att vattendraget muddras för att de önskade områdena ska hållas öppna och vattnet ska strömma bättre*
- *På grund av bristfälliga rutter och bristfällig skyltning kan den som går där lätt hamna in på privata gårdar.*
- *Delområdet finns på en annan kommuns område än de övriga delområdena, därför kräver anläggandet av ett friluftsledsnät samarbete mellan flera aktörer.*

M Ö J L I G H E T E R (i framtiden)

- *Anläggandet av en ny ruttförbindelse förbättrar det nuvarande lättrafiknätet mycket och förbinder de nuvarande rutterna med varandra.*
- *Det är möjligt att utveckla ruttnätverket i området till en mångskiftande och intressant del av friluftsledshelheten.*
- *På översvämningsbankarna kan friluftsleder anläggas med ganska små åtgärder och små investeringar.*
- *Ruttnätets karaktär kan lätt utvecklas med landskapsvårdande åtgärder.*
- *Parkeringsmöjligheterna kan förbättras med små åtgärder.*

H O T (i framtiden)

- *På området genomförs miljöbyggande eller landskapsvård utan ordentliga planer eller så följs planerna inte.*
- *Man når inte avtal med markägarna och tillståndsprocessen drar ut på tiden.*
- *Samarbetet mellan kommunerna fungerar inte.*
- *Den planerade friluftsleden motsvarar inte de verkliga användningsbehoven.*
- *Olika aktörer når inte överenskommelse om finansieringen, förverkligandet eller underhållet av friluftsleden.*

DELOMRÅDE 4

”Från by till stad”

Ortobild: Vasa stad 2011

Båthus i nordvästra delen av näsets hamn.
Bild: Susanne Öst

Delområdets identitet: by, skog, åker, hav.
Bild 1. En holme mitt i en åker söder om Svartö.
Bild 2. Ådrans åmynning.
Bild 3. Skog i Myrgrund.
Bild 4. Småskaliga åkrar i Näset.
Bild 5. Strandäng och båthus i närheten av Näsets småbåtshamn. I bakgrunden Södra Stadsfjärden.

OMRÅDETS IDENTITET OCH PLANERINGSPRINCIPER

För närvarande är området glest bebyggt, växelvis med skogsområden och öppet jordbrukslandskap. I norra delen av delområdet består största delen av terrängen av skogsbeklädda moränåsar och mellan dem finns en del små åkerområden. I södra delen finns mera åkerareal. Söder om delområdet finns också metoritkratern som hör till Söderfjärdens Natura 2000-områden och byggda kulturmiljöer av riksintresse. Friluftsleden kommer att förbättra tillgängligheten till meteoritkratern betydligt.

Stora förändringar är på kommande på området inom den närmaste framtiden. I Vasa generalplan 2030 har bostäder planlagts på området för nästan 5000 nya invånare. Största delen av områdena ska dock enligt planerna förverkligas redan till år 2020. Det här innebär att områdets karaktär och mängden användare på friluftsleden kommer att förändras betydligt.

På grund av de stora förändringarna ska friluftsleden på området enligt planerna förverkligas i två skeden.

I första skedet, som har betonats i denna plan, har strävan varit att så mycket som möjligt utnyttja existerande stigar och att med små åtgärder förbättra deras användbarhet som en del av friluftsleden.

I andra skedet inbegrips friluftsleden i samband med detaljplanläggningen och bebyggandet av nya bostadsområden som en del av denna helhet och den anläggs som en högklassig lättrafikled.

NULÄGET

Rutterna

Det nuvarande friluftsledsnätet i området bildas av små stigar, åkervägar och byvägar, varav en del är privata vägar. Stigarna finns i skogsdungar och på översvämningsvallar. De nuvarande rutterna bildar inget klart enhetligt nät och på många ställen är det oklart om det är tillåtet att röra sig på området.

Informationsskyltar och körhinder

I hamnen i Näset finns en informationstavla som eventuellt kan utnyttjas också för att informera om friluftsleden. Någon annan information för friluftsidkarna finns inte.

Vid de privata vägarna finns förbudstavlor och bommar.

Parkeringsområden

På delområde 4 finns ett parkeringsområde invid Myrgrundsvägen till friluftsidkarnas förfogande. Också i småbåtshamnen vid Näset finns parkeringsmöjlighet för några bilar.

Informationsskylt vid Näsets hamn och skyltar som upplyser om privat område på delområde 4.

Den nuvarande leden utgörs av byvägar, privatägda vägar, åkervägar, stigar på översvämningsvallar samt andra stigar av varierande skala.

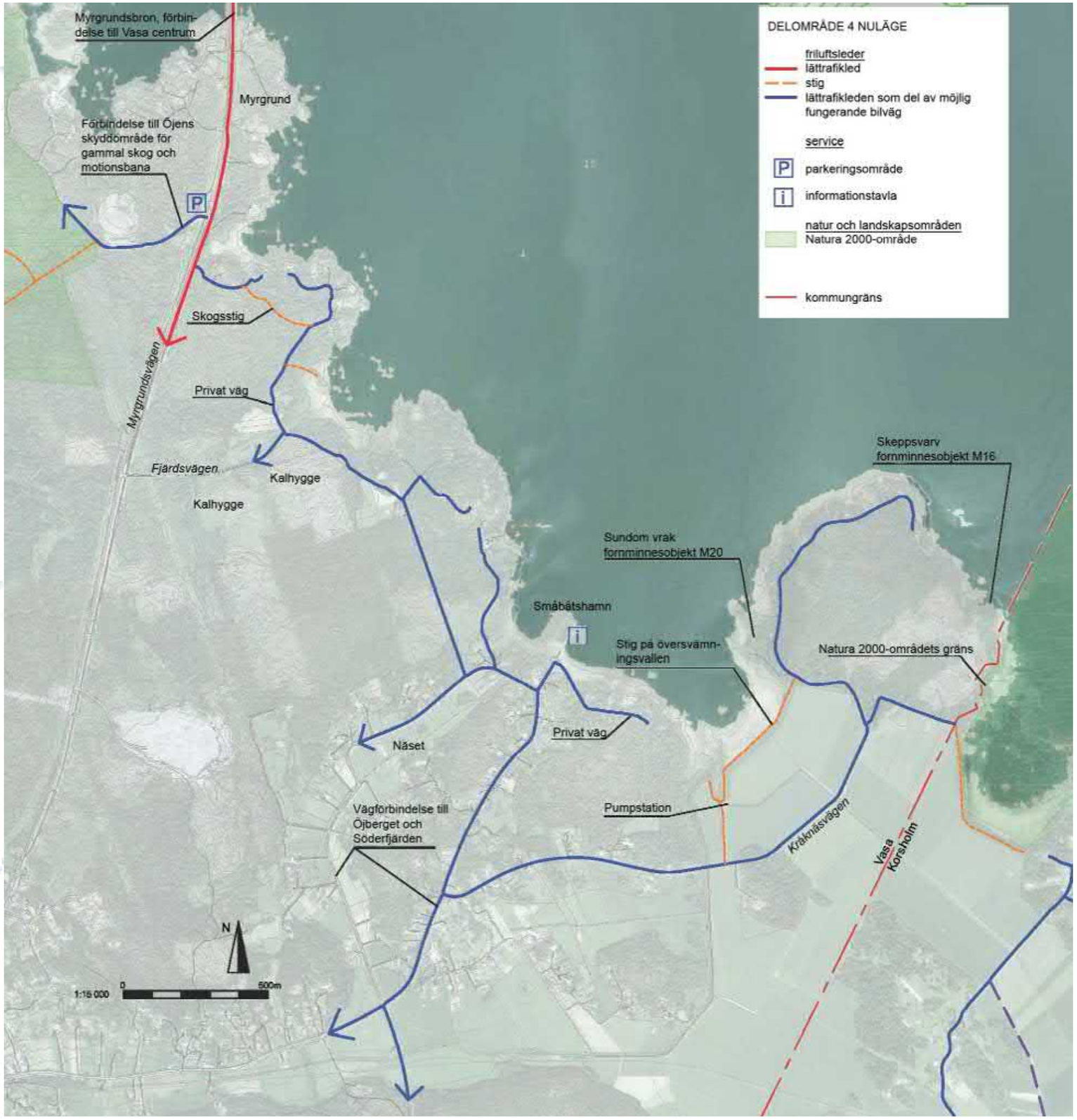

Bottenkarta och ortobild: Vasa stad 2011.

PLAN, SKEDE 1

Friluftsledens sträckning

I första skedet går friluftsleden varierande i närheten av olika typer av skogar, åkrar, stranden och bymiljö. Den nuvarande markanvändningen, närmast jordbruket och spridd bebyggelse på stränderna, styr ruttens sträckning på många ställen. Trots att rutten är ganska långt från strandlinjen, öppnas vyer från den mot fjärden. Ställvis är det också möjligt att komma nära vattnet. I Långviken, hamnen i Näset, vid Ådran och vid det f.d. varvet på Svartön ligger vattnet i närheten. Också bymiljön i Näset, samt bergsåsarna vid Myrgrundet bildar ett intressant ruttavsnitt.

På de ruttavsnitt som bildas av skogsstigar har vissa huvudstigar valts, och från dem kan en del störande trädbestånd avlägsnas. Den nuvarande stigens sträckning bibehålls i huvuddrag men en del små ändringar kan göras för att det ska bli lättare att ta sig fram. Nya skogsstigar märks ut på korta sträckor som förenar befintliga privata vägar med varandra. Trädbestånd avlägsnas också i skogen där den nya rutten ska gå. Ruttens sträckning ska dock justeras i förverkligandeskedet i mån av möjlighet så att stora och vackra träd kan sparas och rutten också i övrigt blir en naturlig del av landskapet.

Ruttyper

I första skedet hålls friluftsleden inte så bred förutom på en del rutter som går längs små landsvägar och privata vägar.

Ruttens yta lämnas utan beläggning men enskilda gropar och mycket leriga ställen kan vid behov fyllas med grus eller stenmjöl för att det ska bli lättare att röra sig där.

Den viktigaste åtgärden i fråga om rutten på översvämningsvallen är att jämna ut vallslänterna på de ställen där de anknyter till den övriga friluftsleden för att det ska vara enklare att röra sig mera obehindrat på vallen.

Rastplatser

Eftersom delområdet är ganska långt från bebyggelse, bör det finnas en del ordentliga rastplatser där. Rastplatser byggs i anslutning till Ådrans broplats och spetsen av udden i Långviken. I hamnen i Näset ordnas en avfallsuppsamlingspunkt. Därtill placeras mindre rastplatser, såsom stora stenblock eller bänkar invid friluftsleden.

Skyltningen

Skyltningen utökas i hela området. Några nya informationstavlor behövs inte ännu i första skedet men på informationstavla i hamnen i Näset förses med en uppdaterad ruttkarta. Det är extra viktigt att ruttinformation sätts ut i skede 1 för att man ska uppfatta friluftsledshelheten, eftersom dess dimension och karaktär varierar mycket och det kan vara en utmaning att identifiera friluftsleden i terrängen. För skogsstigarnas del kan friluftsleden märkas ut i terrängen exempelvis med färgkoder på trädstammarna med jämna mellanrum.

PLAN, SKEDE 2

Ruttens sträckning

I andra skedet växlar invid rutten mera anlagd parkmiljö, bostadshus av olika storlek, öppen landsbygdsmiljö och strand. Ruttens sträckning granskas till nödvändiga delar i samband med detaljplanläggningen av området.

Ruttyper

På delområdet anläggs ett ordentligt lättrafikledsnät, varvid huvudrutten bildas av lättrafikleder.

Broar

I delområde 4 behövs en ny lättrafikbro över Ådran. Bron förverkligas senast i skede 2.

Rastplatser

Rast- och pausplatserna utökas när antalet användare ökar och deras utrustningsnivå uppdateras i enlighet med de förändrade förhållandena.

Informationsskyltar och körhinder

Information och körhinder läggs till på de nya ruttavsnitten. Nya informationstavlor placeras vid bron över Ådran och vid Myrgrundsvägens förbindelser.

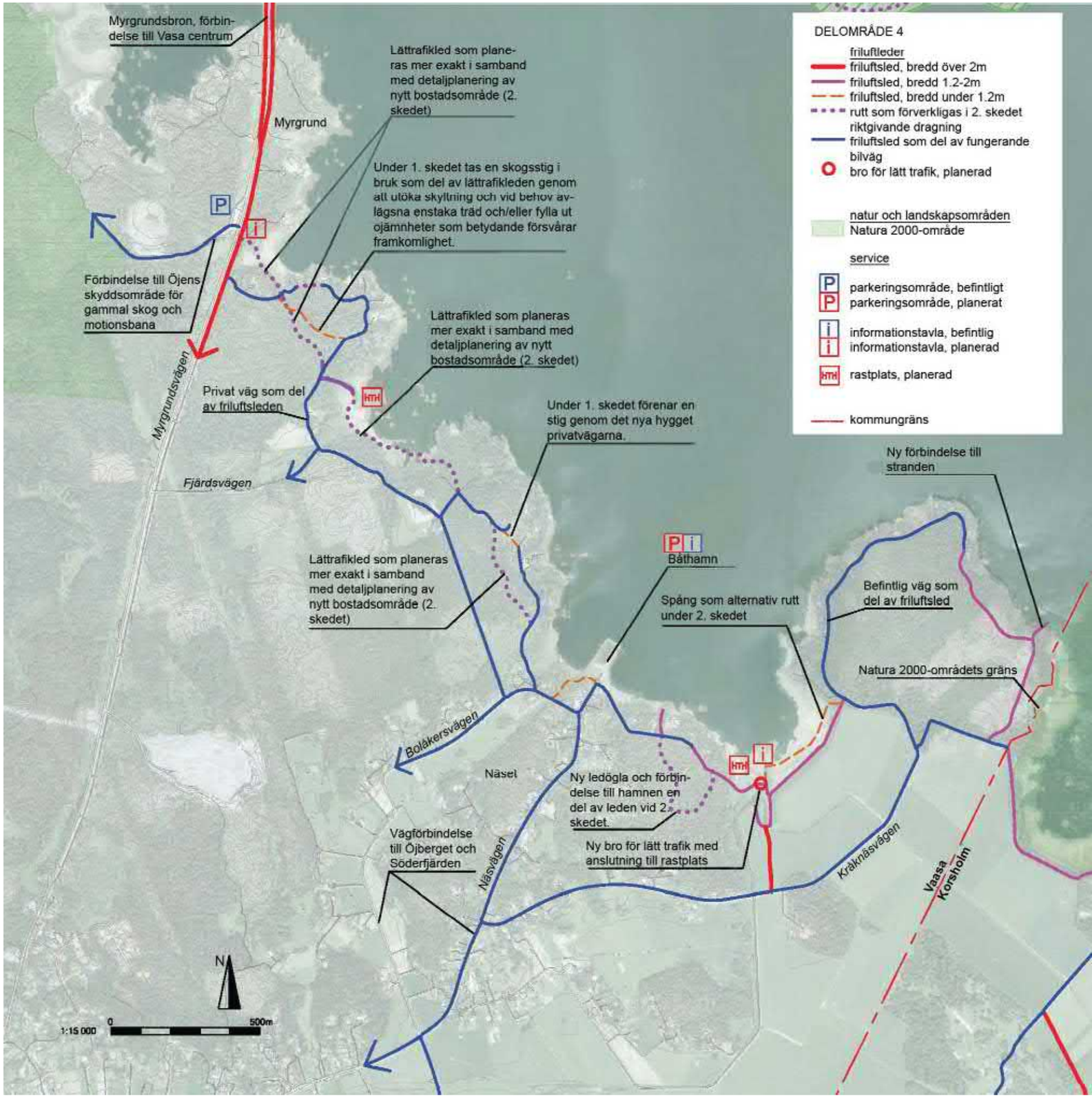

Bottenkarta och ortobild: Vasa stad 2011.

RIKTLINJERNA FÖR UTVECKLANDET AV FRILUFTSLEDSNÄTET I KORTHET:

Skede 1:

Ett naturnära friluftsledsnät

Huvudsaklig användningsform friluftsliv

Skalan på friluftsleden varierar

Den nya friluftsleden stöder sig i stor utsträckning på nuvarande vägar och stigar.

Skede 2

1. Rutterna i skede 1 kompletteras och ersätts med nya, högklassiga lättrafikleder.

Huvudsaklig användningsform vardagsmotion.

Bild 1: Friluftsleden som en del av en fungerande byväg. Mellan vägen och åkern gallras sly bort, vilket öppnar upp vyn mot åkern.
Bild 2: Översvämningsbankernas ramper görs flackare vid ställen där de möter den övriga leden.
Bild 3: I första skedet fylls leriga och andra besvärliga områden upp vid behov.
Bild 4: Vid vägkorsningen mitt i skogen vid Myrgrund behövs skyltning.
Bild 5 Vid Näsets hamn anordnas parkeringsplatser för något fler fordon än i nuläget.
Åtgärder presenterade på bilderna berör 1. skedet.

NÖDVÄNDIGA TILLSTÅND OCH ANSVARSINSTANSER

Delområde 4 är inte detaljplaneområde men enligt planerna ska en detaljplan göras upp för området när generalplanen vinner laga kraft. Avsikten är att friluftsleden i skede 2 ska planeras noggrannare i samband med utarbetandet av detaljplanen.

Området är till stor del i privat ägo, vilket innebär att markanvändningsavtal måste ingås eller en friluftsledsförrättning verkställas för alla nya rutter och rutterna längs med privata vägar, förutom i fråga om den del som finns längst i norr på Myrgrundet.

För bron över Ådran behövs inget i vattenlagen avsett tillstånd, eftersom fåran inte är någon i lagen avsedd älv med ett avrinningsområde som underskrider hundra kvadratkilometer.

Förhandlingar har förts med Vaasan Latu om möjligheten för föreningen att delta i anläggandet av friluftsledsnätet i enlighet med skede 1 genom att föreningen märker ut rutterna i terrängen med ekonomiskt stöd av staden.

Tillståndsprocesserna har beskrivits kort på sidan 26.

ANSVARIGA:
Vasa stad, i samarbete med Vaasan Latu (skede 1)

NÖDVÄNDIGA TILLSTÅND OCH UTLÅTANDEN:

Detaljplan eller detaljplaneändring:	friluftsledsnät i skede 2
Tillstånd i enlighet med vattenlagen:	-
Miljötillstånd	-
Markanvändningsavtal eller friluftsledsförrättning:	Privata vägar, nästan alla nya rutter
Naturagranskning:	-
Utlåtande av Museiverket:	-

FYRFÄLTSANALYS (SWOT), DELOMRÅDE 4

S T Y R K O R (nuläge)

- *Natur- och kulturmiljön på området är varierande. Miljön bildas av öppet åkerlandskap med skogsöar, småskalig bymiljö, öppen vattenyta, vasslandskap, ålandskap och skog.*
- *På många ställen är det möjligt att gå längs nuvarande översvämningsbankar, åkervägar och byvägar.*
- *Översvämningsbankarna bildar en intressant plats som är högre belägen än sin omgivning och där växtligheten ställvis bildar ett intressant korridorliknande rum för dem som rör sig på bankarna.*
- *Framför området finns öppen vattenyta och vass.*
- *Gammalt trädbestånd har bevarats invid rutten.*
- *I hamnen i Näset finns en informationstavla.*
- *På området finns ganska goda parkeringsmöjligheter.*

S V A G H E T E R (nuläget)

- *Lättrafikförbindelserna och skyltningen är bristfälliga.*
- *Lättrafiken måste nu för tiden gå längs körbanan eller längs diffusa skogsstigar.*
- *På området finns många privata vägar och på många ställen är det oklart om man får röra sig där.*
- *Gränserna mellan privata områden och gårdsplaner är ställvis oklara.*
- *Stränderna har till stor del byggts fulla med småhus- och fritidsbebyggelse.*

M Ö J L I G H E T E R (i framtiden)

- *Anläggandet av den nya ruttförbindelsen förbättrar det nuvarande lättrafiknätet mycket och sammanbinder de nuvarande rutterna med varandra.*
- *Friluftsledens användbarhet kan förbättras också med små åtgärder bl.a. genom att informationstavlor placeras ut och rastplatser anläggs och genom att ledens sträckning görs tydligare.*
- *Förverkligandet av friluftsleden i skede 2 kan anknytas till byggandet av nya bostadsområden i enlighet med generalplanen och en noggrannare planering av friluftsleden kan göras i samband med detaljplanläggningen.*

H O T (i framtiden)

- *Områdets identitet försvagas för mycket i och med nybyggande.*
- *På området genomförs miljöbyggande eller landskapsvård utan ordentliga planer eller så följs planerna inte.*
- *Man lyckas inte beakta områdets värden tillräckligt i planen eller förverkligandet av den.*
- *Det planerade friluftsledsnätet motsvarar inte de verkliga användningsbehoven.*
- *Olika aktörer når inte överenskommelse om finansieringen, förverkligandet eller underhållet av rutten.*
- *En allt större del av strandzonen hamnar utanför det offentliga uterummet.*
- *Nya båthamnar och båthamnar som ska utvecklas (Vasa generalplan 2030) blir hinder för tillträdet till vattnet.*

Bakgrundsbild: Susanne Öst

DELOMRÅDE 5

”Mosaik av funktioner”

Ortobild: Vasa stad 2011

Wikströms motorfabrik på Vasklot från 1909. .
(Peltonen1988 s.19, bild: Österbottens Museum)

OMRÅDETS IDENTITET OCH PLANERINGSPRINCIPER

Delområdets västra del bildas av Vasklot, som profileras av hamnar, industri och nöjescenter, och brobankarna dit.

Delområdets östra del utgörs av stadsstranden. Rutten går i de anlagda parkerna Hovrättsparken och Fiskstrandsparken, huvudsakligen i närheten av strandlinjen. Friluftsleden har till den här delen planerats på den nuvarande platsen i huvuddrag redan i C.A. Setterbergs stadsplan 1855. Parkerna vid stadsstranden inklusive byggnader har värderats som nationellt betydelsefulla byggda kulturmiljöer (Museiverket 2009). I parkerna finns bland annat den av Setterberg planerade, under åren 1855-1862 byggda Hovrätten (Vasa stad 2010, s. 112), det av J. Ahrenberg planerade f.d. lantmäterikontoret från år 1911, samt av E.B. Lohrmann planerade Vasa länsfängelse, vars äldsta delar byggdes redan på 1860-talet. (Putkonen, red., 1993 s. 199).

Områdets strandzon är mitt bland stora förändringar. Vid stranden i Vasklot, på Borgaren byggs parkområden på utfyllnadsmark. Också vid södra kanten av Vasklotbron pågår anläggandet av ett parkområde i två skeden, där överskottsmassor utnyttjas. I omgivningen kring Hovrättsbassängen håller man på och utvecklar bland annat vistelseterrasser och dagvattenvåtmark.

Därtill har ett campingområde som ska anläggas på en fyllnadsjordsö angivits i generalplanen och som när det är anlagt kunde betjäna också dem som använder friluftsleden kring Södra Stadsfjärden.

För närvarande är i synnerhet avsnittet i Vasklot splittrat och består av en mosaik av olika funktioner, som har förlagts på platsen enligt behovet utan helhetsbetonad stadsbildsmässig planering. Också på Fiskstranden har olämpliga funktioner och infrastruktur förlagts.

Med hjälp av friluftsledsnätet och de grönområden som det sammanfogar med varandra är det möjligt att skapa en mera enhetlig helhet av området.

Delområdets identitet: Hav, sandstrand, historiska parker och byggnader, industri och nöje.

Bild 1. Stadens siluett syns över Södra Stadsfjärden från simstranden på Vasklot.
Bild 2. Fiskarstranden är en del av Vasas strandzon.
Bild 3. Hovrättsstrandens parkpromenad kantas av lindar.
Bild 4. Vasa länsfängelse i rött tegel ligger på stadsstranden precis invid friluftsleden.
Bild 5. Industriområde på Vasklot vid Myrgrundsvägen.
Bild 6. Lantmäterikontoret från 1900-talets början på stadsstranden.
Bild 7. Badhuset Tropiclandias vattenrutschbanor ligger vid Vasklots södra strand.

1

2

3

4

5

6

7

Rutterna

Det nuvarande friluftsledsnätet i området bildas av vårdade parkgångar längs med stadsstrandens strandlinje, lättrafikleder längs Vasklot och Myrgrundets brobankar samt längs med Motorgatan. Därtill finns en del lättrafikleder och stigar i omgivningen kring hotell Rantasipi men de bildar inget enhetligt nät. Hotell Rantasipis och det tropiska badet Tropiclandias område och det offentliga området är inte tillräckligt åtskilda och på vissa ställen är det oklart om det är tillåtet att röra sig där.

Vid hotellet, nöjesparken Wasalandia och Fiskstranden är friluftsleden inte tillräckligt bra åtskild från parkeringsområdena.

För närvarande går en stor del av friluftsleden längs med körbanan. Friluftsleden bildas av långa raka avsnitt och den rumsmässiga variationen är liten.

Fiskstrandsparkens steniga stödmur bildar strandlinje, längs vilken rutten går. Småbåtshamnen och Skräddargrund finns vid Fiskstrandsparken. Skräddargrund och Sandö är anlagda parker, där lättrafikrutter som hör till friluftsledsnätet kring Södra Stadsfjärden går. På Sandö finns också en allmän badstrand.

Vid stranden vid Vasa länsfängelse finns en lättrafikled som är anlagd i dess helhet och i bra skick. Den går på den smala parkzonen mellan den planterade ekraden längs fängelsemuren och Södra Stadsfjärden.

Badhuset Tropiclandias strandområde fungerar som ett bakgårdsaktig serviceområde.

Vasaesplanaden skär av strandparkszonen. I bakgrunden syns Vasklot vägbank, byggd 1961 (Kulturmiljöutredning 2010), vars restaurering är påbörjad.

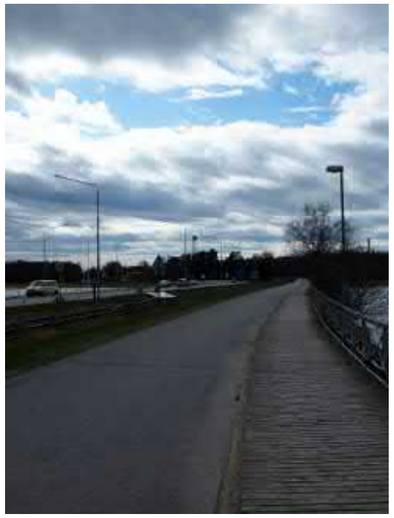

Den nuvarande ledens skala och karaktär varierar.

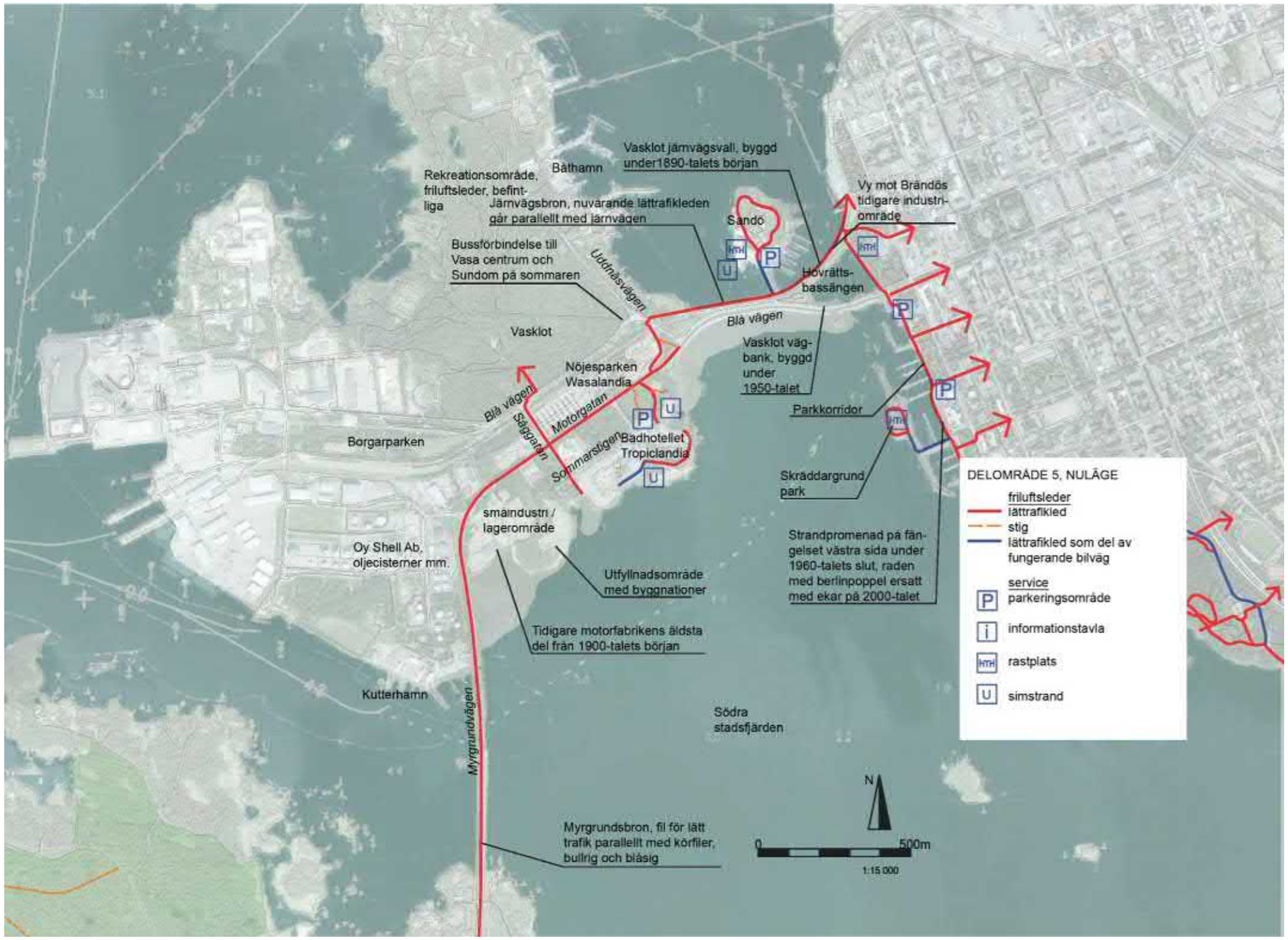

Bottenkarta och ortobild: VAsa stad 2011.

Rastplatser

På området finns parkbänkar, bryggor och tre badstränder. När parkerna vid Hovrättsbassängen och Vasklotbanken är klara blir det fler rastplatser och urvalet blir mera mångsidigt.

Parkeringsområden

På området finns parkeringsområden för dem som idkar friluftsliv på stadsstranden, på Sandö och vid stranden vid hotell Rantasipi.

Skyltningen

Skyltningen för lättrafiken är sparsam.

Övriga planer

När den nya lättrafikleden på Vasklotbanken är klar, hamnar Hovrättsparkens avsnitt utanför den huvudsakliga sträckningen för friluftsleden kring Södra Stadsfjärden. De vistelseplatser som ska utvecklas i anslutning till Hovrättsbassängen ökar platsens betydelse som rastplats. Rutten kring Hovrättsbassängen bildar en länk i det friluftsledsnät som planeras.

Friluftsledens sträckning

Vid stadsstranden följer friluftsleden nuläget. I omgivningen kring Vasklotbanken och Hovrättsbassängen följer friluftsleden översiktsplanen för Vasklotbanken (2010).

I Vasklot invid badstranden mot stadsstranden har friluftsleden flyttats närmare stranden, åtskild från hotellets parkeringsområde.

Den nuvarande rutten vid hotellets strand har förlängts till badet Tropiclandias strand och därifrån via fyllnadsjordsområden som håller på att byggas upp intill Myrgrundsbanken. Den nuvarande lättrafikleden går på Myrgrundets brobank invid körbanan. Därtill görs en ny lättrafikled söder om banken på en nivå lägre än körbanan i skydd för vind och buller.

Från Vasklotbanken har en lättrafikled som eventuellt behövs i framtiden föreslagits till Skräddargrund.

Ruttyper

De nya rutterna är friluftsleder och parkgångar med samma standard som de nuvarande rutterna. Därtill blir det rutter med träyta på Vasklotbanken och i omgivningen kring Hovrättsbassängen i enlighet med den tidigare planen (Översiktsplanen för Vasklotbanken 2010).

Broar

Nya små lättrafikbroar förenar den kommande friluftsleden i fyllnadsjordsparkerna på Borgaren.

Rastplatser

I fyllnadsjordsparkerna på Borgaren planeras vilo- och rastplatser i samband med parkplaneringen.

Skyltning

Skyltningen i området ska utökas. Vid stadsstranden och badstranden i Vasklot behövs nya informationstavlor. Därtill behövs flera ruttinformationstavlor i hela området och punktinformation vid stadsstranden om Södra Stadsfjärden och landhöjningen.

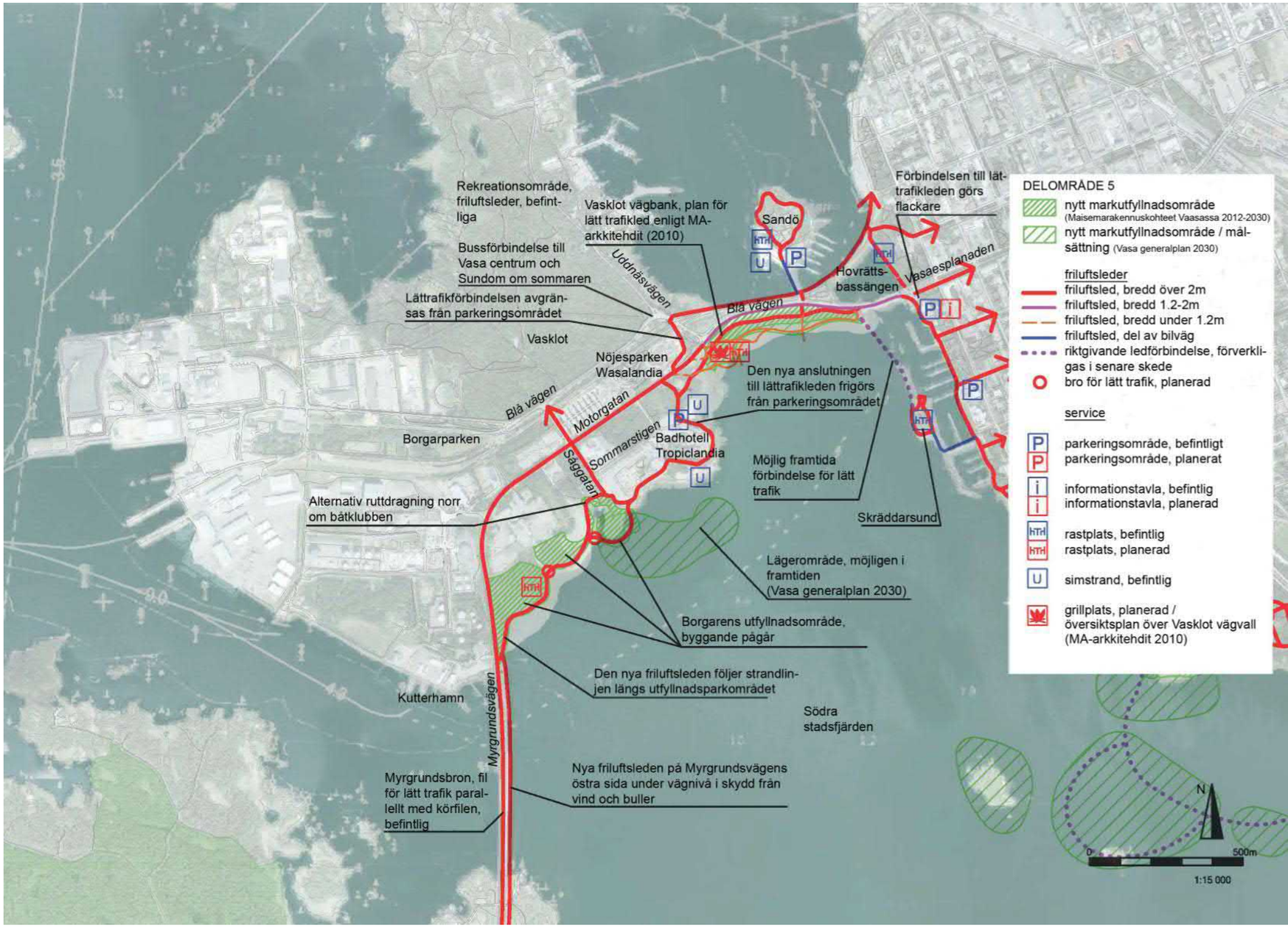

Bottenkarta och ortobild: VAsa stad 2011.

RIKTLINJERNA FÖR UTVECKLANDET AV FRILUFTSLEDEN I KORTHET

Friluftsleden på landhöjningsstranden

Huvudsaklig användningsform vardagsmotion.

Många nya friluftsledsdelar bl.a. på nya fyllnadsjordsområden

De nya rutterna och grönområdena fogas in i de nuvarande funktionerna och kopplas samman på ett naturligare sätt.

Bild 1: På södersidan av Myrgrundsbron byggd 1961 (VS,Kulturmiljöutredning s.91) byggs en lättrafikled på lägre nivå än körbanan, i skydd från vind och buller.
I bakgrunden syns området med överskottsmassor vars strandlinje den nya leden följer. På kanten av industriområdet utvecklas växtlager i skikt men den äldsta delen av Wikströms gamla motorfabrik (Peltonen 1988, s.19) lämnas synlig.
Bild 2: Badhuset Tropiclandias strandområde vid den nya leden. På stranden tillåts grupper av växtlighet i skikt medan områdena mellan grupperna hålls öppna.
Bild 3: Friluftsleden från Motorvägen och korgbollsplanen till Tropiclandias parkering restaureras och ansluts till friluftleden vid hotellets strand.
Bild 4: Lättrafikleden som går förbi nöjesfältet Wasalandia särskiljs tydligare från parkeringsplatsen.
Bild 6: Vy från fiskarstranden över småbåtshamnen mot Södra Stadsfjärden. Trädbeståndet och slyet avlägsnas så att utsikten mot Södra Stadsfjärden inte bryts.

NÖDVÄNDIGA TILLSTÅND OCH ANSVARSINSTANSER

Det planerade friluftsledsnätet stämmer i huvuddrag överens med den gällande detaljplanen (detaljplanesammanställningen 6.11.2012).

Redan nu håller fyllnadsjordsområden att byggas upp på Borgaren och alla nödvändiga tillstånd har erhållits för området (Maisemarakennuskohteet Vaasassa 2012-2030 2012 s. 25). I detaljplanen är området parkområde, varvid det i teorin är möjligt att börja anlägga rutten genast när markutfyllnaderna är klara.

Friluftsleden i skede 1 vid Vasklotbanken stämmer överens med detaljplanen, men för projektet finns ännu inte något i vattenlagen avsett tillstånd.

I fråga om friluftsleden på strandområdena vid Hotell Rantasipi och Badet Tropiclandia, samt framför Nöjesparken Wasalandia måste markanvändningsavtal ingås eller en friluftsledsförrättning ordnas, ifall inte hotellet eller Aspro Ocio Group som äger badet och nöjesparken (Badet Tropiclandia, Nöjesparken Wasalandia) vill anlägga dessa delar av friluftsleden.

Tillståndsprocesserna har beskrivits kort på sidan 26.

ANSVARIGA:
Vasa stad, eventuellt i samarbete med Hotell Rantasipi och Aspro Ocio Group
NÖDVÄNDIGA TILLSTÅND OCH UTLÅTANDEN:

Detaljplan eller detaljplaneändring:	Vasklotbanken, skede 2, Myrgrundsbanken
Tillstånd i enlighet med vattenlagen:	Vasklotbanken, skede 1 och 2, Myrgrundsbanken
Miljötillstånd:	-
Markanvändningsavtal eller friluftsledsförrättning:	Hotell Rantasipis och Badet Tropiclandias strandområde

FYRFÄLTSANALYS (SWOT), DELOMRÅDE 5

STYRKOR

- *På området finns historiska parker med högklassiga parkgångar.*
- *Invid rutten historiskt värdefulla byggnader, som ökar platsens värde.*
- *Gammalt trädbestånd har bevarats invid rutten.*
- *Närheten till havet, strandområdena huvudsakligen i lättrafikanvändning eller planerade att ändras till lättrafikanvändning.*
- *Framför området finns öppen vattenyta.*
- *Värdesättandet av de historiska parkerna innebär att strandområdena i framtiden kommer att förbli offentliga uterum och parker, och att de inte byggs fullt ut.*
- *Det är lätt att nå området med offentliga färdmedel.*
- *Området finns i närheten av stadens centrum.*
- *På området finns flera badstränder.*
- *För området har planer gjorts upp som betydligt förbättrar situationen för lättrafiken och en del av dem håller redan på att förverkligas.*
- *Lättrafikförbindelserna är bra i riktning mot centrum och Lindparken.*
- *Området är i flitig användning.*

SVAGHETER

- *Parkeringsområden och bilvägar bryter av parkzonen vid stadsstranden.*
- *Avfallspunkterna har placerats ut på för synliga platser vid stadsstranden.*
- *Skräddargrundet och båthamnen utgör sikthinder mot Södra Stadsfjärden.*
- *Blå vägen är livligt trafikerad.*
- *Lättrafiken löper huvudsakligen längs lättrafikrutten i anslutning till körbanan.*
- *Lättrafikförbindelsen längs Motorgatan är en enformig lång rak sträcka.*
- *Ställvis har lättrafiken inte ordentligt skiljts åt från parkeringsområdena.*
- *Lättrafikförbindelserna är svaga norrut och i riktning mot Myrgrundet.*
- *Det tar tid innan växtligheten på de nya fyllnadsområdena har utvecklats.*

MÖJLIGHETER

- *Situationen för lättrafiken kan förbättras genom att parkeringsområden vid stadsstranden flyttas eller inskränks.*
- *De nya fyllnadsjordsparkerna och det eventuella campingområdet förbättrar friluftsmiljön och ökar grönområdenas yta.*
- *För Vasklot vägbank och omgivningen kring Hovrättsbassängen har en plan utarbetats som förbättrar situationen i fråga om parker och lättrafik.*
- *Förverkligandet av planen erbjuder en trivsammare led och rastplatser för dem som idkar friluftsliv.*
- *Naturenlig behandling av dagvattnet kan förbättra kvaliteten på strandvattnet och grönomgivningen.*
- *Områdets läge i centrum gör det möjligt att använda strandområdet för evenemang för allmänheten.*
- *Lättrafiken kan klarare skiljas åt från parkeringsområdena.*

HOT

- *Utökad parkering på strandområdena.*
- *Båthamnen och funktionerna i anslutning till den breds ut ytterligare.*
- *Långsamt anläggande av fyllnadsområden till parker skulle fördröja rutthelheten som en del av bildandet av fungerande grönområden.*
- *Breddning eller utökning av körfilerna kan ta utrymme av grönområdena och den lätta trafiken.*
- *Iståndsättningen eller underhållet av de historiska parkerna eller byggnaderna försummas och områdets historiska värden försvagas.*

bakgrundsbild: Österbottens museum

Ortobild: Vasa stad 2011

PRECISERING AV ÖVERSIKTSPLANEN

ALLMÄNT

Till föremål för mera detaljerad planering valdes områden som ägs av Vasa stad på delområde 2: strandområdet i Sunnanvik, Batteriudden och avstjälpningsplatsen.

På stranden i Sunnanvik finns redan rutter, som med de åtgärder som föreslås i planen bildar ett enhetligt friluftsledsnät såväl inom delområdet som med friluftsledsnäten i närområdena. Den friluftsled som har planerats på Batteriudden fortsätter utan avbrott från stranden i Sunnanvik till krigsutrustningen från Krimkriget och därifrån vidare till banken vid Gamla Vasa kanal.

Avstjälpningsplatsen i Sunnanvik är exempel på ett område där det inte finns någon anlagd friluftsled men som är ett viktigt potentiellt rekreationsområde. Inom den närmaste framtiden kommer det att bli stora förändringar på området i och med att avstjälpningsplatsen har avslutat sin verksamhet. Fastän det inte är möjligt att börja anlägga avstjälpningsplatsområdet innan det har kunnat stängas helt kring år 2020 (Ruokonen, e-post 28.9.2012), gjorde en noggrannare planering i det här skedet det möjligt att påverka utformningen av en ny ansökan om miljötillstånd.

SUNNANVIKSSTRANDEN

Det friluftsledsnät som har planerats på strandområdet i Sunnanvik anknyter till det enhetliga friluftsledsnät som för närvarande startar i centrum av Vasa. Det nya avsnittet utgör en fortsättning på den populära friluftsleden i bostadsmässområdet. På mässområdet går rutten i vattnets omedelbara närhet på bankar och små konstgjorda öar. Också på det nya avsnittet går rutten hela tiden i närheten av stranden och emellanåt dyker den in bland träden, och mellan dem glimtar landhöjningsstrandens landskap emellanåt med mera omfattande vyer. Invid rutten kan man förundra sig över märkena efter landhöjningsprocessen liksom även över sådant som människor i forna tider har skapat. Stenfötterna efter gamla villor framtagna ur slybeståndet, trädgårdsterrasseringar, trappor som har hackats in i berget, stenbryggor och –murar, samt trädgårdsväxter vittnar om villakulturen som blomstrade på 1800-talet. Resternas läge i terrängen berättar var strandlinjen fanns tidigare.

På området har också lokala bemärkta personer bott, såsom kronofogden Herman Rosenberg och hans son medicine licentiaten och stordonatorn Herman Antell, vilka kämpade sig upp från fattiga förhållanden. Lämningar efter deras villatomt finns fortfarande på området (Rajala m.fl. 2005 s. 24-25).

Illustrationsbild:
Den nya stranspromenaden går längs med stensluttningen

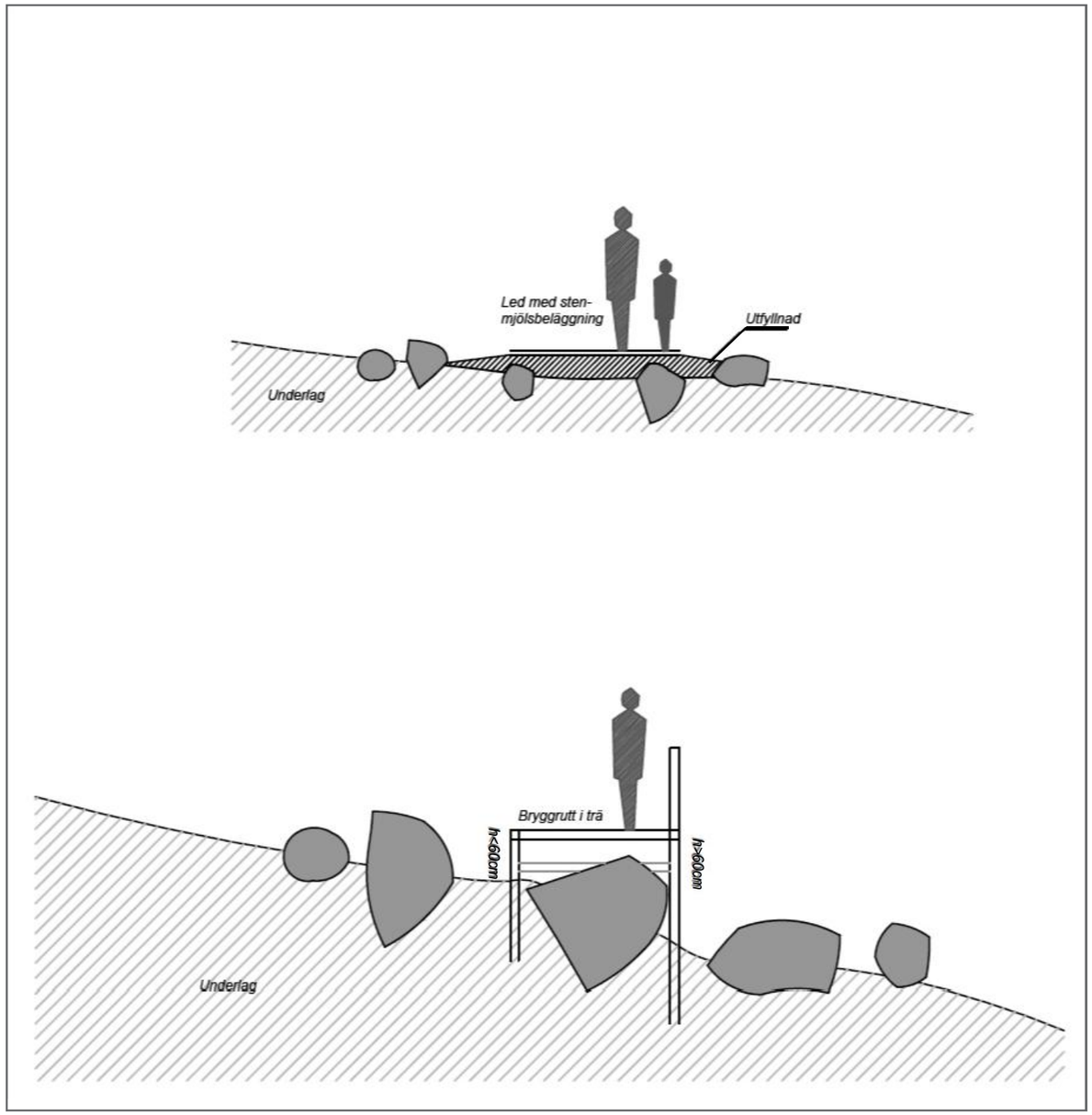

Principskärningar av ledens placering i landskapet.
Övre bilden: stenigt, flackt landskap: leden kan anläggas genom uppfyllnad på stenar.
Nedre bilden: sluttning med stora stenblock. Strandpromenad i trä, gångytan fristående från marken.

RUTTER OCH PAUSPLATSER

Största delen av rutten på stranden i Sunnanvik består av en friluftsled med stenmjölsbeläggning. Den nuvarande friluftsleden kompletteras genom att en del stigar ändras till två meter breda friluftsleder med stenmjölsyta.

Största delen av den nya friluftsleden kan förverkligas i form av utfyllnad i den nuvarande terrängen. Också på mindre stenar och i mellanrum kan jord läggas utan att stora grävarbeten behöver göras. (enligt uppgift av Holmfors personligen 4.5.2012). Därtill blir det en bryggrutt av trä vid stranden vid den steniga och branta sluttningen. På sluttningen finns också rester efter villabebyggelse och en liten aspdunge som är livsmiljö för flygekorrar (enligt uppgift av Nyman personligen 4.5.2012). En del unga aspar och trädgrenar lägre ner måste avlägsnas för ruttens skull, men mognare trädbestånd och också en stor del av de yngre träden lämnas kvar.

I anslutning till bryggrutten byggs en liten rastplats. På de nuvarande rutterna finns tillräckligt med bänkar som rastplatser. De nya avsnitten förses också med likadana bänkar. Därtill anläggs en picknickgräsmatta som rastplats på det sätt som kartan visar. Också kala berg, som det finns ovanligt mycket av för Vasas förhållanden på detta ruttavsnitt, kan fungera som rastplatser.

BEHANDLINGEN AV VÄXTLIGHETEN

Växtligheten avlägsnas från resterna efter villabebyggelsen.

Mellan bänkarna och stranden görs vyöppningar genom att sly röjs och ungt trädbestånd gallras med urskiljning. Trädbestånd av olika ålder lämnas dock att växa också på området mellan rutten och Södra Stadsfjärden.

En picknickgräsmatta anläggs bland växtligheten och villaruinerna och buskzonens böljande kant bevaras.

Växtligheten invid friluftsleden slås minst en gång per sommar för att hålla brännässlorna, hallonen och jättebalsaminen i schack. Den omgivande växtligheten slås slingrande längs kanten.

I anslutning till dagvattenrörets mynning anläggs en våtmarkssänka. I närheten av rutten planteras blommande våtmarksarter, såsom fackelblomster, svärdslilja och videört.

Kristiinankaupunginkatu
Pietarsaarenkatu
Suvipolku
led 2m
Den befintliga stigen görs om till
led med stenmjölsbeläggning
+9.0
+10.0
gammal stenmur
stentrappor
sf
sm
gammal källare
+7.0
+8.0
+6.0
+5.0
+4.0
+3.0
+2.0
+1.0
stig görs om till led med
lsbeläggning
Gränsen som
bildas av träd
och buskar
bibehålls böl-
jande
befintlig led
gamla trappor
B
stenbrygg
P
Strandpromenad i trä mellan
stenarna och stranden
bänk
Stenbrygga
Område för
filtrering av
flödvatten
Picnic-gräsmatta
som rastplats
framför ruinerna
stenbrygga
stenvall
Vass och en del unga träd av-
lägsnas så att vyer öppnas
från bänkarna mot Södra
stadsfjärden
Växtlighet avlägsnas från
stenvallens byggnationer
10
50
100m
N
1:1000

BATTERIUDDEN

RUTTER OCH PAUSPLATSER

BEHANDLINGEN AV VÄXTLIGHETEN

På Batteriudden kan besökare beundra utrustning från Krimkriget på 1850-talet byggd som skydd i Gamla Vasa kanals mynning. På området finns gammalt artilleribatteri och framför dem ett halvbågformat blindskär (Rajala m.fl. 2005 s. 3) som i och med landhöjningen har hamnat ovanför vattenytan. På området finns också gamla rester av stenbryggor och andra stenkonstruktioner.

Friluftsleden får huvudsakligen stenmjölsbeläggning, som en ca 2 meter bred friluftsled. En del av friluftsleden förverkligas med iakttagande av den befintliga stenvallen och dess nuvarande bredd. Fliset på den nuvarande friluftsleden som leder till krigsutrustningen avlägsnas och rutten ändras så att den får stenmjölsbeläggning, varvid den blir hinderfri och görs smalare så att den passar bättre i miljön och motsvarar användningsbehovet. Träbryggsrutten som börjar vid stranden i Sunnanvik fortsätter till Batteriudden, över det ställe där krigsutrustningen finns till det fuktiga strandområdet.

Invid rutten placeras bänkar som rastplatser i enlighet med den bifogade kartan. Som bänkar används samma modell som för närvarande används på stranden i Sunnanvik.

I anslutning till utrustningen från Krimkrigets tid placeras en informationstavla med information om områdets historia och i anslutning till busshållplatsen en tavla med information om friluftsleden.

Området intill rutterna slås minst en gång per sommar och växtligheten avlägsnas från resterna efter den gamla stenbryggan.

En separat användnings- och skötselplan är under arbete på Vasa stads planläggning och i den är hanteringen av den övriga växtligheten definierad.

Den nya leden går vid Batteriudden förbi artilleribatteriet från Krimkriget.

Fliset skrapas bort från den nuvarande leden och ersätts med stenmjöl, så att framfarten till artilleribatteriet är hinderfri från parkeringsplatsen. Leden görs även om till 2 meters bredd så att den bättre skall passa in i omgivningen och motsvara användningsgraden.

Växtligheten avlägsnas för att lämningarna av den gamla stenbryggan skall synas bättre och så att rötterna inte skadar byggnationen.

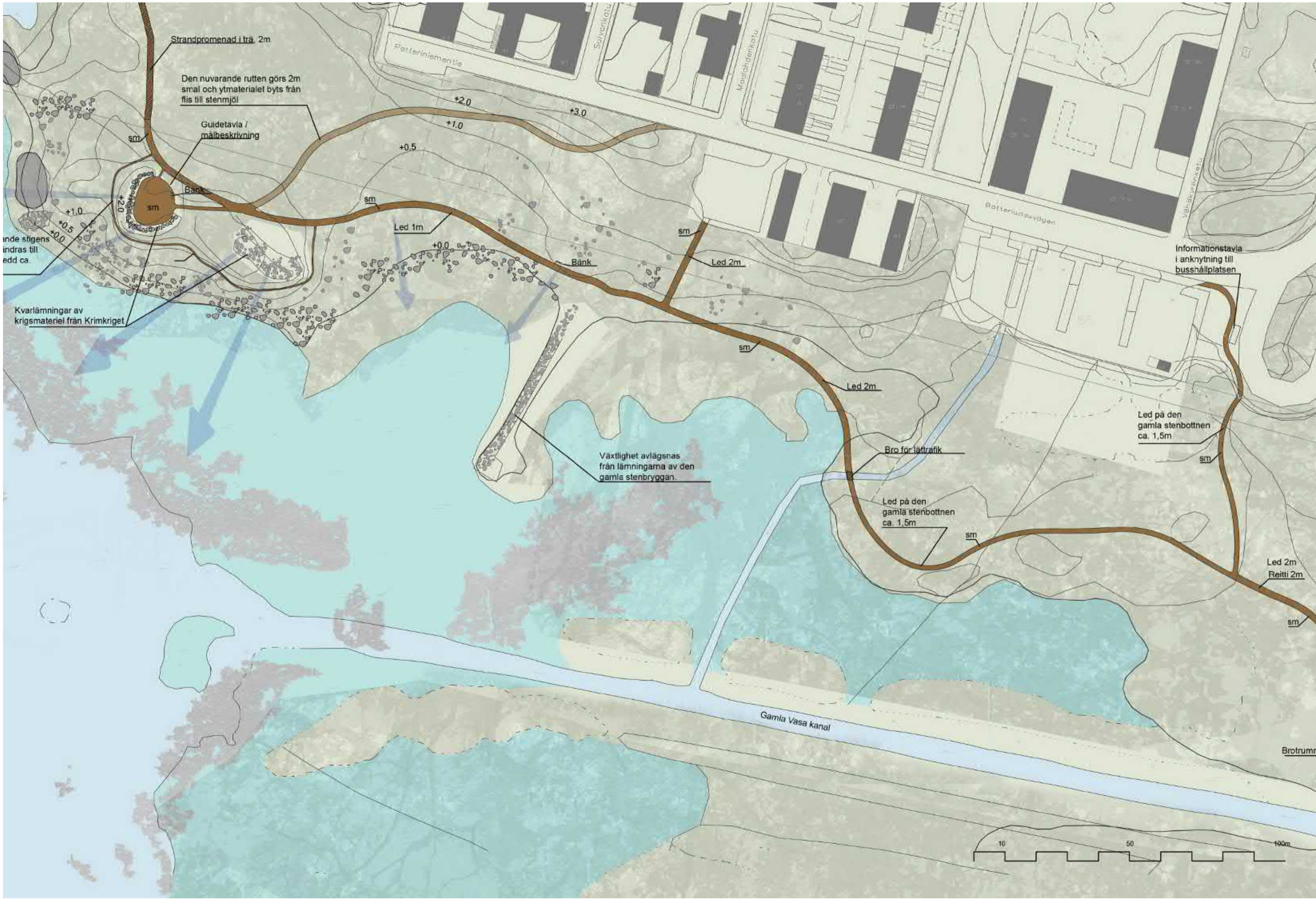
Strandpromenad i trä, 2m
Den nuvarande rutten görs 2m smal och ytmaterialet byts från flis till stenmjöl
Guidetavla / målbeskrivning
Bänk
sm
+2.0
+3.0
+1.0
+0.5
+0.0
Led 1m
Bänk
Led 2m
Kvarlämningar av krigsmateriel från Krimkriget
Informationstavla i anknytning till busshållplatsen
Led på den gamla stenbottnen ca. 1,5m
Bro för lättrafik
Växtlighet avlägsnas från lämningarna av den gamla stenbryggan.
Led 2m
Reitti 2m
Gamla Vasa kanal
Brotrumm
Patteriniementie
Botteriuddavägen
10
50
100m

SUNNANVIK AVSTJÄLPNINGSPLATS

Gamla Vasa kanal grävdes i början av 1800-talet som rutt från Gamla Vasa till havet (Byggda kulturmiljöer av riksintresse 2009). Invid kanalen finns bland annat den så kallade fyrstenen som är ett enligt fornminneslagen skyddat stort stenblock (Vasa generalplan 2030). Från friluftsleden som planeras på kanalbanken kan man vika av för att beundra landskapet över Södra Stadsfjärden genom att kliva upp på toppen av Sunnanvik avstjälpningsplats. På platsen har rastplatser planerats, och ett utsiktstorn, från vilket det också är möjligt att spana in det mångsidiga fågelbeståndet på Risöns vassområde.

Planeringen av friluftsledsnätet och rastplatserna begränsas av miljötillståndet för avstjälpningsplatsen (Miljötillståndsbeslut 28.6.2002). Enligt det får det bland annat inte bildas sänkor där vatten ansamlas på området för minimering av mängden lakvatten. Inte heller är det möjligt att göra några kraftiga ändringar i ytnivån eller några särskilt tunga konstruktioner, för att skadliga ämnen från de lägre fyllnadsskikten inte ska spridas ut i omgivningen och fyllnadsbackens stabilitet inte ska bli lidande. En ny miljötillståndsansökan om eftervården på avstjälpningsplatsen lämnades in hösten 2012, men ingen ändring anhölls i fråga om tillståndsvillkoren för den tekniska strukturen. (Ruokonen, e-post 28.9.2012.)

Flygbild av Sunnanvik avstjälpningsplats från år 2010. I bakgrunden Södra Stadsfjärden och Vasa centrum. I vänstra delen av bilden syns Gamla Vasa kanal och till höger avstjälpningsplatsens genomsilningsbassänger med vass. (Bild: Vasa stad)

Vy över Södra Stadsfjärden från krönet på Sunnaviks avstjälpningsplats.

BEHANDLINGEN AV VÄXTLIGHETEN

Som efterbehandling kommer ytjord att föras till avstjälpningsplatsen (miljötillståndsbeslut 28.6.2002). Samtidigt förstörs den nuvarande ruderatväxtligheten. När avstjälpningsplatsen har försetts med ny ytjord kan ny växtlighet planteras där eller så kan man låta växtligheten utvecklas på naturligt sätt, varvid utvecklingsriktningen styrs genom skötseln. Denna plan har gjorts så att bägge alternativen är möjliga. Ifall man låter växtligheten utvecklas på ett naturligt sätt, räcker processen längre men möjliggör ett nytt ruderatskede och det att växter som naturligt trivs på området rotar sig på utfyllnadsbacken. Om man åter vill att området snabbare ska bli ett rekreationsområde med rikligt med träd och att det just inte ska avvika från det omgivande landskapet lönar det sig att plantera åtminstone en del av växtligheten.

Den slutliga växtligheten ska huvudsakligen vara naturliga barr- och lövträd och buskar på området. Träd- och buskgrupper av många olika arter och höjder, samt områden gynnas. Symmetrisk plantering och gallring av trädbestånd med jämna mellanrum och stora rätlinjiga figurer som syns på långt håll undviks. I synnerhet raka lodräta linjer syns långt i ett sluttningslandskap. Också omfattande öppna områden på fyllnadsbackens krön undviks för att dess silhuett ska förbli enhetlig.

Särskild uppmärksamhet fästs på miljöerna kring utsikts- och pausplatserna. Utsikten från utsiktsplatserna hålls öppen i enlighet med de bifogade planerna. Växtligheten kring vyöppningarna hålls slingrande. Den växtlighet som uppkommer i öppningarna får växa högst till en angiven höjd och det är också möjligt att plantera fullvuxna arter som underskrider den angivna höjden.

I utsiktsöppningarna kan emellertid enskilda sådana landskapsträd lämnas som man låter bli stora.

Varierande naturlig växtlighet vid friluftsleden i Vuokatti fjäll.

Bildkälla: www.vuokattisport.fi/upload/Image/Urheilu/Sauvajuoksu_vaaralle_454.jpg

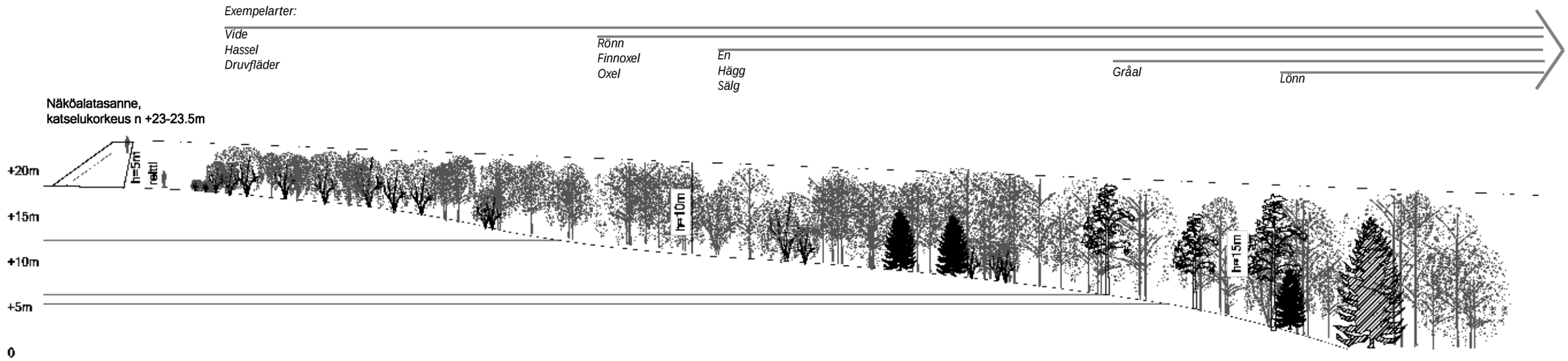

Principskärning över växtlighetsmålsättningar vid utsiktsplatsen. (exempelarternas höjd som fullväxta: Luontoportti Oy 2012, Metsätalouden kehittämiskeskus Tapio 2012)

Illustrationsbild:
Rastplats och utkikstorn vid Sunanviks uppfyllnadsbacke.

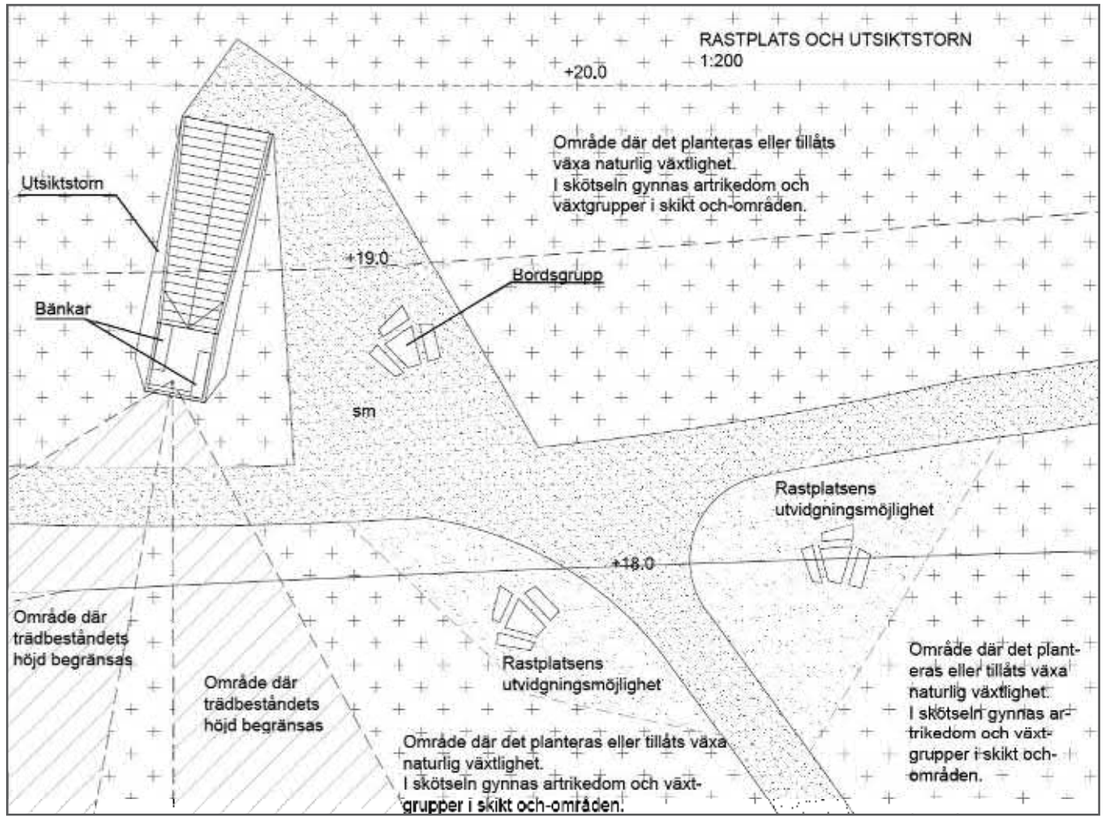

RUTTER OCH PAUSPLATSER

Avstjälpningsplatsleden anknyter till det övriga friluftsledsnätet kring Södra Stadsfjärden på vallen invid Gamla Vasa kanal. Därtill förenas den med lättrafikleden längs Parallellvägen.

Leden får huvudsakligen stenmjölsbeläggning, som en ca 2 meter bred friluftsled. Grenen längst i öster i anslutning till kanalbanken förverkligas som en bryggrutt av trä, eftersom terrängen i området är sank och låglänt i och med att nivån är nära havsvattennivån.

Invid rutten placeras bänkar som rastplatser i enlighet med den bifogade kartan. Vid fyllnadsbackens krön placeras ett utsiktstorn av trä och en pausplats. I anslutning till utsiktstornet kan också ett sommarcafé grundas ifall det finns efterfrågan och en lämplig företagare hittas. Pausplatsen kan då utvidgas i enlighet med den bifogade bilden. Utsiktstornet kan byggas så att det kan användas för lagring för exempelvis caféverksamhetens eller områdesunderhållets behov.

Rastplats
Rastplats
sm
sm
+23.0
+22.0
+21.0
+18.0
Bänk
Utsiktstorn
+20.0
+19.0
kt
Bordsgrupp
Led 2m
sm
Utvidgande av
rastplats
vid behov
kt
+18.0
+17.0
+16.0
Led 2m
+15.0
Bänk
+14.0
Område där träd-
beståndets höjs begränsas
+13.0
Område där träd-
beståndets höjs begränsas
sm
Bänk
+12.0
+11.0
+10.0
+9.0
+8.0
+7.0
+6.0
+5.0
+4.0
+3.0
+2.0
+1.0
+0.0
+1.0
Fyrsten
Strandpromenad 2m
Befintligt trädbestånd
Bänk
Serviceväg till fyllnadsbacken
+1.0
+0.0
sm
Gamla Vasa kanal
10
50
100m

AVSLUTNINGSVIS

Planeringen av denna friluftsled har gett mig möjligheten att bekanta mig med planeringsprocessen i fråga om friluftsleder, mångahanda utmaningar som påverkar förverkligandet, styrgruppsarbetet och tillvägagångssätten inom kommunsektorns markanvändningsplanering. I och med planens framskridande har betydelsen av en obruten friluftsled blivit allt klarare liksom även behovet av att planera friluftsleden som en enhetlig helhet. Då kan uppmärksamheten bättre fästas på skarvarna mellan friluftsledsavsnitt som hör till olika områden eller som förvaltas av olika ansvarsinstanser. De åtgärder som behövs är inte nödvändigtvis stora men med hjälp av dem blir friluftsleden en sammanhängande helhet för dem som idkar friluftsliv och det blir behagligt och tryggt att röra sig på friluftsleden.

Förhoppningsvis kommer planen att framskrida till förverkligande och fortsatt planering och förhoppningsvis finner olika instanser en gemensam vilja att främja den.

Avslutningsvis vill jag framföra mitt tack till er alla som har stött mig på olika sätt i mitt arbete och gjort det möjligt att få det klart i enlighet med tidtabellen.

KÄLLOR

TRYCKTA KÄLLOR

Arvokkaat maisema-alueet. Maisema-aluetyöryhmän mietintö II. 1992. . Mietintö 66/1992. Ympäristöministeriö. Painatuskeskus Oy. Helsinki

Kevyen liikenteen suunnittelu. 1998. Tielaitos. Tiehallinto. Helsinki

Miettinen, Tuulikki. 1999. Ylä-Savon ulkoilureittisuunnitelma. Pohjois-Savon ympäristökeskuksen moniste. Pohjois-Savon ympäristökeskus. Kuopio

Panu, Jorma. 1998. Maisemarakenteen ja taajamarakenteen yhteensovittaminen, Suomen ympäristö 264, Ympäristöministeriö. Helsinki

Putkonen, Lauri (toim.). 1993. Rakennettu kulttuuriympäristö. Valtakunnallisesti merkittävät kulttuurihistorialliset ympäristöt. Museoviraston rakennushistorian osaston julkaisuja 16. Museovirasto & Ympäristöministeriö. Helsinki

Rautiainen, Anne (toim.) ; Tuunanen, Pekka & Tarasti, Markus 2012. Jokamiehenoikeudet ja toimiminen toisen alueella, Lainsäädäntöä ja hyviä käytäntöjä. Suomen ympäristö 30/2012. Ympäristöministeriö. Helsinki

Vaasan läänin matkailu- ja retkeilyreitit. Perusselvitykset. 1983. Sarja B: 35. Vaasan läänin seutukaavaliitto. Kirjapaino Oy Fram. Vaasa

ICKE TRYCKTA KÄLLOR

KARTKÄLLOR OCH FLYGBILDER

Ajantasa-asemakaava. 6.11.2012 . Vaasan kaupunki. [Viitattu 6.11.2012] www.vaasa.fi/Suomeksi/Etusivu/Kartat

Kartta suunnittelualueen maanomistusoloista. 2012. Vaasan kaupunki

Ortokuva suunnittelualueelta. 2011. Vaasan kaupunki

Maanmittauslaitoksen maastotietokanta 09/2012 www.maanmittauslaitos.fi/avoindata_lisenssi_versio1_20120501

Maanmittauslaitoksen paikkatietoikkuna. Maanmittauslaitos [Viitattu 13.11.2012] www.paikkatietoikkuna.fi/web/fi/kartta?coord=228380.849_7007297.58&zoomLevel=6

Pohjakartta. 2011. DWG-karttamateriaali. Vaasan kaupunki

Pohjanmaan maakuntakaava 2010, Pohjanmaan liitto [Viitattu 9.11.2012] www.obotnia.fi/fi/d-Toiminta-ja-tehtävät-Maakuntakaavoitus-Pohjanmaan-maakuntakaava.aspx?docID=4399

Salo, Jaakko J. 2011. Viistoilmakuva Eteläiseltä Kaupunginselältä

Sulvan osayleiskaava. 2011. Mustasaaren kunta

Suomen kallioperä. 2012. Digitaaliset kartat. Geologian tutkimuskeskus [Viitattu 9.11.2012] : http://ptrarc.gtk.fi/digikp200/default.html

Suomi, Laura. 2012. Maaperäkartta. Julkaisussa Vaasan keskuspuisto. Kehittämissuunnitelma. Vaasan kaupungin kaavoitus

Vaasan kaupungin karttapalvelu [Viitattu 12.12.2011] www.vaasa.fi/Suomeksi/Etusivu/Kartat

Vaasan asemakaava. 1855. Vaasan kaupunki

Vaasan yleiskaava 2030. 2010. Vaasan kaupunki

LAGSTIFTNING OCH PROTOKOLL

Laki yksityisistä teistä 15.6.1962/358, 13 luku: Tienpidon valtion- ja kunnanavustus

Luonnonsuojelulaki 20.12.1996/1096, 10 luku: Euroopan yhteisön Natura 2000 -verkostoa koskevat erityissäännökset

Länsi-Suomen ympäristökeskus. 1999. Päätös H23-139. Maastoliikennelain mukaisen päätöksen muuttaminen. 17.2.1999

Maankäyttö- ja rakennuslaki 5.2.1999/132

Päätös EPOELY/1590/07/07.01.2010. Inrättande av ett naturskyddsområde i Samfällda vattenområden i Korsholms kommun enligt 24 § 1 moment i naturvårdslagen (1096/1996). 7.1.2010 Etelä-Pohjanmaan elinkeino- liikenne- ja ympäristökeskus

Päätös EPOELY/129/07.01.2010. 28.5.2010. Luonnonsuojelualueen perustaminen. Elinkeino- liikenne- ja ympäristökeskus

Päätös LSU-2004-L-517 Inrättande av naturskyddsområde i Södra Stadsfjärden i Korsholms kommun i Munsmo by enligt 24 § 1 momentet i naturvårdslagen (1096/1996) 3.7.2008. Länsi-Suomen ympäristökeskus

Päätös LSU-2005-L-208 (251) Fredning av ett våtmarksområde i Korsholm. 21.12.2006 Länsi-Suomen ympäristökeskus

Päätös § 134. 19.10.2011. Mustasaaren kunnanjohtajan päätös

Ulkoilulaki 13.7.1973/606, 1 luku: Ulkoilureitit

Vaasan kaupunginhallituksen pöytäkirja 17.10.2011. 502 § B-lista/vs. teknisen toimen johtajan asiat

Vaasan kaupunginvaltuusto. 13.12.2011. kokouspöytäkirja

Vaasan oikeuslaitoksen päätös Nr 10/0324/2, Besvär i ett vattenhushållningsärende 24.6.2010

Vesilaki 27.5.2011/587

Ympäristölupapäätös 28.6.2002. Suvilahden kaatopaikan toiminta, käytöstä poistaminen, jätteen käsittely ja hyödyntäminen, lupapäätöksen muuttaminen. Ympäristölupayksikkö. Länsi-Suomen ympäristökeskus.

Ympäristönsuojeluasetus 18.2.2000/169

Ympäristönsuojelulaki 4.2.2000/86

UTREDNINGAR OCH PLANER

Andersén, Matts; Blomfeldt, Bjarne; Glad, Angneta; Morney, Jessica; Nordman, Ila & Sund, Leif. 2012. Sundomin kyläsuunnitelma 2012. Sundomin kyläyhdistys. [Viitattu 8.11.2012] www.sundom.fi/?id=88&lang=2&pid=29&mid=79

Eteläisen Kaupunginselän ja sen valuma-alueiden ympäristöyleissuunnitelma. 1999. Arkkitehdit Paunila & Rautamäki Ky. Pohjanmaan liitto. Länsi-Suomen ympäristökeskus. Vaasan kaupunki. Mustasaaren kunta. Laihian kunta. Vaasa.

Haldin, Michael. 2005. Skötsel- och användningsplan för Risön - Södra Stadsfjärden. Västra Finlands miljösentralens duplikat 119/2005. [Viitattu 1.2.2012] www.ymparisto.fi/default.asp?contentid=191238

Hirvijärvi, Esa. 1999. Eteläisen Kaupunginselän ja Söderfjärdenin kasvillisuusselvitys. Vaasan kaupunki

Kulttuuriympäristöselvitys. 2010. Vaasan kaupunkisuunnittelu. Vaasan kaupunki

Moottorikelkkailureitit. 2012. Vaasan Snowmobile

Maisemarakennuskohteet Vaasassa 2012-2032. 2012 Vaasan kaavoitus. Vaasan kaupunki

Nyman, Jan & Toivio, Aaro. 2010a. Vaasan Suvilahden-Kuparisaaren liito-oravaselvitys. Vaasan kaupunki

Nyman, Jan & Toivio, Aaro. 2010b. Vaasan Suvilahden liito-oravaselvitys. Vaasan kaupunki

Nyman, Jan. 2008a.Vaasan Hietalahden luontoselvitys. Vaasan kaupunkisuunnittelu.

Nyman, Jan. 2008b. Vaasan Myrgrundin luontoselvitys. Vaasan kaupunkisuunnittelu.

Nyman, Jan. 2008c. Vaasan Näsetin luontoselvitys. Vaasan kaupunkisuunnittelu.

Peltonen, Jukka. 1988. Vaasalaisia teollisuusrakennuksia I. Pohjanmaanmuseo. Raportteja I

Rajala, Annukka & Höglund, Kaj. 2005. Suvilahden kulttuuriympäristön täydennysinventointi. Pohjanmaan museo

Tuovilanjoen ja Sulvanjoen alaosan tulvasuojelu. 2004. Tnro LSU - 2004-V-30 (331) Länsi-Suomen Ympäristökeskus

Vaasan yleiskaava 2030. 2010. Vaasan kaupunki

Vaasan kaupungin metsäsuunnitelma vuosille 2011-2012. 2011. Viheralueyksikkö.Vaasan kaupunki.

Vaasan latu. 2009. Luonnos Eteläisen Kaupunginselän kiertävästä reitistöstä lahden eteläosaan

Vaskiluodon penkereen yleissuunnitelma. 2010. MA-arkkitehdit

Vaskiluodon penkereen ympäristösuunnitelma. 2011. A-konsultit oy

Öst, Susanne. 2010. Kulturhistorisk inventering av Näsetområdet i Sundom. Österbottens Museum.

BILDKÄLLOR:

Bildkällorna finns angivna i anslutning till bilderna. Bilden är skribenten om inget annat nämns.

INTERNET-KÄLLOR

Hotelli Rantasipin internetsivut [Viitattu 20.6.2012] www.rantasipi.fi/hotellit/tropiclandia/

Huvipuisto Wasalandian internet-sivut [Viitattu 20.6.2012] www.wasalandia.fi

Invalidiliiton Esteettömyyskeskus ESKE. 2010. [Viitattu 17.10.2012] www.esteeton.fi/portal/fi/tieto-osio/rakennettu_ymparisto/ulkoalueet/pitkospuut/

Kommonen, Jonas. 2012. Vaasan väestö suuralueittain. Kaupunkikehitys. Vaasan kaupunki [Viitattu 3.11.2012] www.vaasa.fi/WebRoot/380444/Vaasa2010SubpageWithoutBanner.aspx?id=1201042

Kylpylä Tropiclandian internet-sivut [Viitattu 20.6.2012] www.tropiclandia.fi

Luontoportti Oy. 2012. Kasvilajit [Viitattu 11.11.2012] www.luontoportti.com/suomi/fi/kasvit/

Metsätalouden kehittämiskeskus Tapio. 2012. Metsän puut ja pensaat [Viitattu 11.11.2012] www.metsavastaa.net/metsan_puutjapensaat

Painekyllästetty puu opas ammattilaisille. 2012. Kestopuuteollisuus Ry. [Viitattu 3.11.2012] www.puuinfo.fi/painekyllastetty-puu-opas-ammattilaisille

Talvikunnossapito. 2012. Tekninen toimi. Vaasan kaupunki. Kuntatekniikka. [Viitattu 3.11.2012] www.vaasa.fi/Suomeksi/Julkiset_palvelut/Kaavoitus_ja_rakentaminen/Tekninen_toimi/Kuntatekniikka/Alueiden_yllapito/Talvikunnossapito

Tulevaisuuden alueidenkäytöstä päätetään nyt. Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet. 2009. Ympäristöministeriö [Viitattu 24.1.2012] www.ymparisto.fi/download.asp?contentid=98972&lan=fi

Ulkotilojen esteettömyyden kartoitus- ja arviointiopas SuRaKu. Suunnittelu - rakentaminen - kunnossapito. 2005. Helsingin kaupungin rakennusvirasto & Teknillisen korkeakoulun Arkkitehtiosaston Sosiaali- ja terveydenhuollon tekniikan ja rakentamisen instituutti [Viitattu 17.10.2012] www.sotera.fi/pdf/suraku_opas.pdf

Vaasan väestö kuukausittain. 2012. Vaasan kaupunkikehitys. Vaasan kaupunki [Viitattu 3.11.2012] www.vaasa.fi/Link.aspx?id=1030504

Valtakunnallisesti arvokkaat rakennetut kulttuuriympäristöt. 2009. Museovirasto [Viitattu 3.11.2012] www.rky.fi/read/asp/r_kohde_list.aspx

INFORMATION

Bonn, Christine
Maisema-arkkitehti, Vaasan kaupunki, Kaavoitus,
Useita keskusteluja vuoden 2012 aikana

Fallenius, Hanna-Lena
Varatuomari, Vaasan kaupungin kaavoituksen lakimies,
Sähköpostilla 9.7.2012

Kiveliö, Jari
Työpäällikkö, Vaasan kaupunki, Vapaa-aikavirasto
Henkilökohtainen tiedonanto 24.9.2012

Holmfors, Johan.
Viheralueinsinööri, Vaasan kaupunki
Henkilökohtainen tiedonanto 4.5.2012

Känsälä, Lasse
Ympäristöneuvos, Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintovirasto
Sähköpostilla 17.10.2012

Nieminen, Timo
Vaasan latu
Useita keskusteluja vuosien 2011 ja 2012 aikana

Nyman, Jan
Ympäristöinsinööri, Vaasan kaupunki, Kaavoitus
Henkilökohtainen tiedonanto 4.5.2012)

Ruokonen, Antti
Toimistoinsinööri, Vaasan kaupunki, Kuntatekniikka
Sähköpostilla 28.9.2012 ja 9.11.2012

Seppälä, Matti
Etelä-Pohjanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus
Sähköpostilla 17.10.2012

BILAGOR

Utkast till förverkligandetidtabell
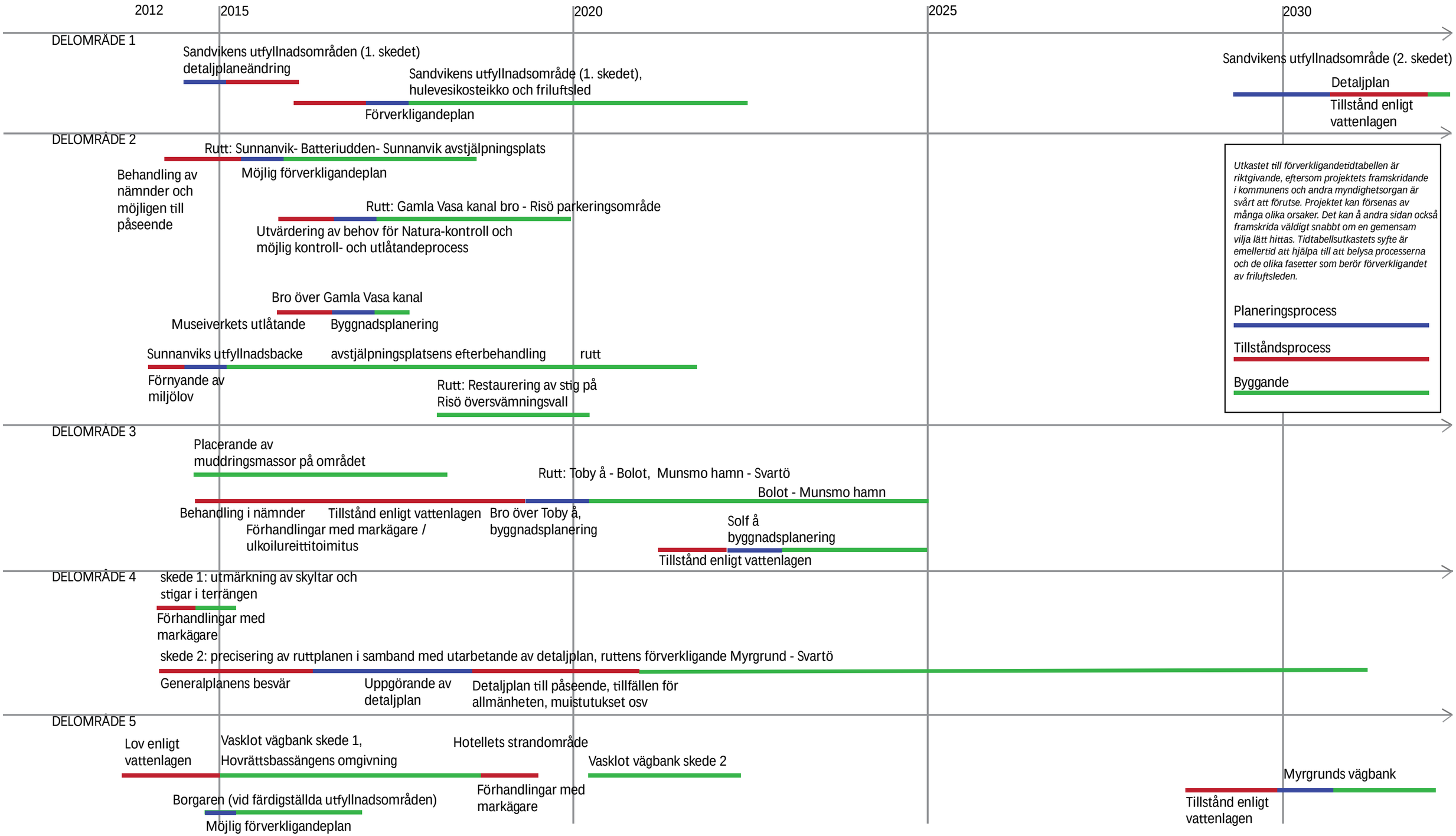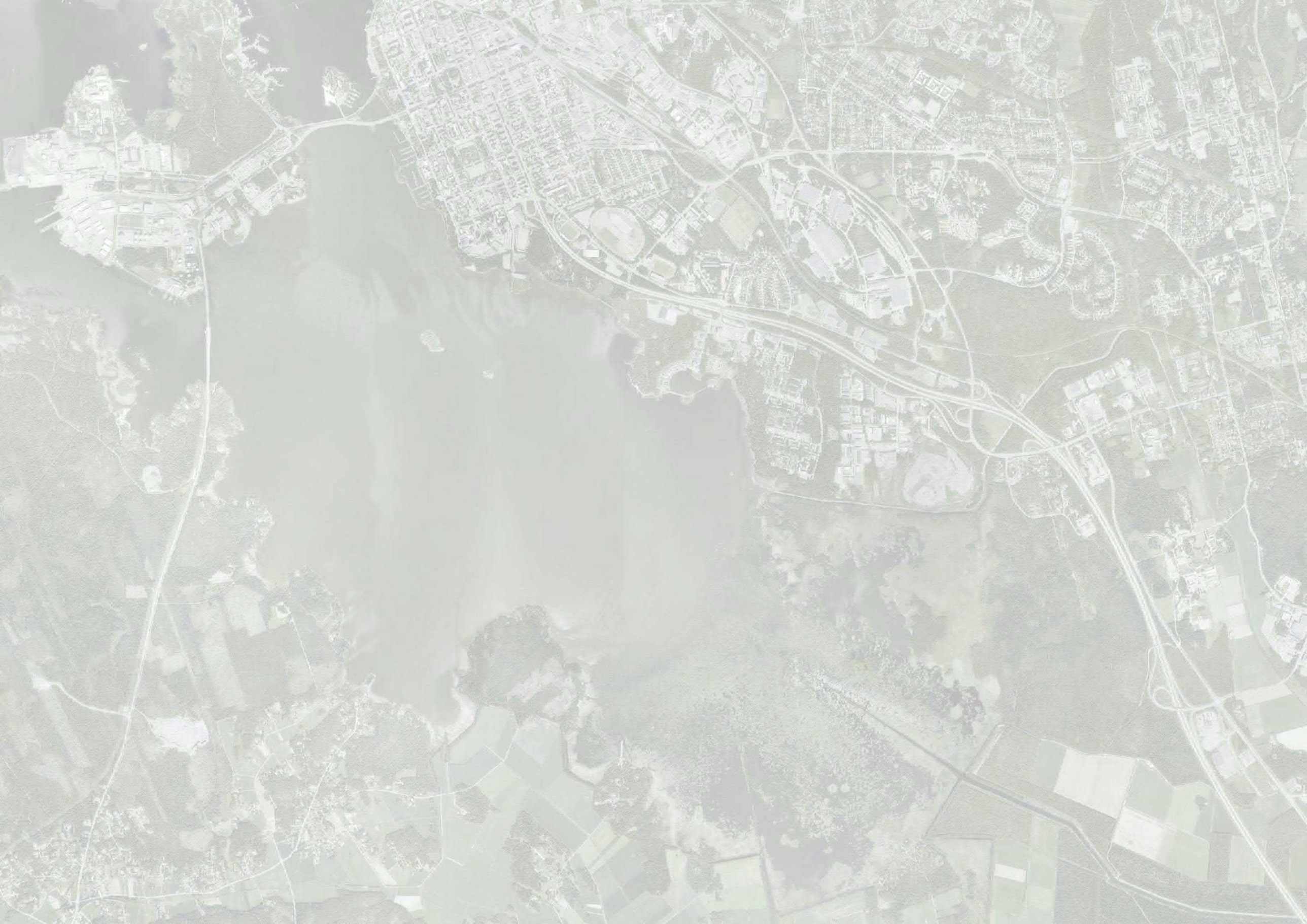
UTKAST TILL FÖRVERKLIGANDETIDTABELL